บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพลงไทยเดิมประกอบรำนั้น เป็นวรรณกรรมที่ใช้ภาษาเป็นสื่อซึ่งภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่มีความงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพราะจำเป็นต้องใช้ในการตีท่าหรือประดิษฐ์ท่าในการรำ ดังนั้นผู้ประพันธ์คำร้องจึงต้องสรรค์ภาษาในการประพันธ์เพลงไทยเดิมเหล่านั้นและนอกจากนี้ตัวผู้ประดิษฐ์ท่ารำก็ต้องสรรค์เพลงหรือจับตอนวรรณคดีที่มีการใช้ภาษาที่สวยงามเหมาะสมกลมกลืนที่จะนำมาใช้ประกอบในการร่ายรำได้ลงตัวที่สุด เพื่อใช้ถ่ายทอดความงดงามของวัฒนธรรมไทยผ่านภาษาและท่ารำ ตลอดจนแนวคิดและคุณค่าอันสูงส่งที่มีอยู่ในคำประพันธ์เหล่านั้น

การวิเคราะห์สุนทรียภาพทางภาษาและแนวคิดที่มีในเพลงไทยเดิมประกอบรำนี้ ผู้ศึกษา จะศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยเดิมประกอบรำทั้ง 40 บทเพลง ใน 2 ด้าน คือ ด้านสุนทรียภาพทางภาษาและด้านแนวคิด โดยการวิเคราะห์ด้านสุนทรียภาพทางภาษาจะวิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ การใช้ถ้อยคำกับการใช้โวหารเปรียบเทียบและภาพพจน์ ส่วนการวิเคราะห์ด้านแนวคิดจะวิเคราะห์ 5 ประเด็น คือ แนวคิดด้านธรรมชาติ แนวคิดด้านความรัก แนวคิดด้านผู้หญิง แนวคิดด้านประวัติศาสตร์และแนวคิดด้านความเชื่อ

การใช้ถ้อยคำ

ตามที่ได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่าเพลงไทยเดิมประกอบรำนั้นมีบทร้องที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพราะจำเป็นต้องใช้ในการตีท่าหรือประดิษฐ์ท่าในการรำ ผู้ประพันธ์คำร้องจึงต้องสรรค์ภาษาที่ไพเราะสละสลวยมาประพันธ์และโดยส่วนใหญ่มักนำมาจากวรรณคดีที่มีชื่อเสียง ดังนั้นภาษาที่มีในเพลงไทยเดิมประกอบรำจึงเป็นภาษาที่ไพเราะ สละสลวย มีการใช้ภาษาในการพรรณนาอย่างงดงามลึกซึ้งมีวรรณศิลป์ด้วยการเล่นคำ เล่นเสียง

การวิเคราะห์สุนทรียทางภาษาด้านการใช้ถ้อยคำในเพลงไทยเดิมประกอบรำนี้ ผู้ศึกษาจะศึกษาในด้านการใช้ถ้อยคำ ดังนี้

1. การซ้ำคำ
2. การเล่นเสียงสัมผัส
    - 2.1 สัมผัสอักษร
    - 2.2 สัมผัสสระ

1. การซ้ำคำ เป็นการใช้คำเพื่อเน้นความรู้สึก ปรากฏอยู่ในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังต่อไปนี้

เพลงสีนวล

สีนวลชวนชื่นเมื่อยามเช้า **รักเจ้าสาว<u>สีนวล</u>**หวนคิดถึง
แม้ไม่แลเห็นเจ้าเฝ้าคนึง อยากให้ถึงวันที่รำ**สีนวล**

(บทร้องของเก่า)

ซ้ำคำว่า **สีนวล** คำแรกซ้ำเพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงความสัมพันธ์กับผู้ที่กล่าวถึง สีนวลคำที่สองซ้ำเพื่อต้องการกล่าวถึงและเน้นความสำคัญของบุคคลและสีนวลคำสุดท้ายกล่าวถึงชื่อของการรำเพลงนี้เป็นลักษณะของการซ้ำคำแบบเล่นคำ

เพลงลาวเชิญผี

นบเอยนบเกศ **ไหว้**เทเวศร์ทุกทิศา
ที่สวรรค์ชั้นฟ้า ทั้งเจ้าป่าทุกตำบล
ไหว้องค์พระวรุณราย ผู้ประสาทหลั่งสายฝน
หากโอรสจะยืนชนม์ ดำรงรัฐสวัสดี
โปรดเอ๋ยโปรดประทาน ดลบันดาลด้วยฤทธี
ทรงเมตตา**โปรด**ปรานี แก่ข้าน้อยและกุมาร
โปรดดลให้ฝนถั่ง ตกไหลหลั่งดั่งท่อธาร
โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบกินสิ้นทุกข์ภัย

(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

ซ้ำคำว่า **นบ ไหว้** เพื่อกล่าวเน้นแสดงความนอบน้อมคารวะต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ซ้ำคำว่า **โปรด** เพื่อวิงวอนขอร้องในการขอความช่วยเหลือในสิ่งที่ต้องการ

เพลงฉุยฉาย (รำฉุยฉายพราหมณ์)

ฉุยฉายเอย **ช่างงามขำช่าง**รำโยกย้าย
สะเอวแสนอ่อนอรชรช่วงกาย วิจิตรยิ่งลายที่คนประดิษฐ์
สองเนตรคมขำแสงดำมันขลับ ช**ม้อยเนตร**จับช่างสวยสุดพิศ
สุดสวยเอย **ยิ่งพิศยิ่งเพลิน**เชิญให้**<u>ง</u>งงวย**
งามหัตถ์งามกรช่างอ่อนระทวย **ช่างนาดช่าง**นวยสวยยั่วนัยนา
ทั้งหัตถ์ทั้งกรก็ฟ้อนถูกแบบ ดู**ยลดู**แยบสวยยิ่งเทวา

ซ้ำคำว่า **ช่าง งาม ทั้ง** เพื่อเน้นลักษณะและกิริยาอาการของผู้ที่กล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **ยิ่ง ดู** เพื่อต้องการเน้นกิริยาอาการของผู้ที่กระทำ

เพลงแม่ศรี

แม่ศรีเอย **แม่ศรีสาว**หงส์
เยื้องย่างมากลางดง เหมือนหนึ่งหงส์เหมราช
ผิวเจ้า**งามเมื่อยาม**พิศ **งามจริต**เมื่อยามผาด
อ่อนระทวยนวยนาด ลีลาศมาเอย
(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน" ตอน ทศกัณฑ์ลงสวน)

ซ้ำคำว่า **หงส์** เพื่อต้องการเปรียบฐานะที่สูงส่งของผู้ที่ถูกกล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **งาม** เพื่อต้องการเน้นลักษณะของผู้ที่ถูกกล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **เมื่อยาม** เพื่อต้องการเน้นลักษณะอาการของผู้ที่กระทำ

เพลงกราวอาสา (รำกราวอาสา)

พร้อมใจกันเดินเผชิญภัย **หวังเอา**โชคชัยเพื่อบ้านเมือง
พร้อมใจยอมตายมลายชนม์ **หวังให้**ชาติตนได้รุ่งเรือง
ส่วนตัวเราเองยอมรับภัย เพราะจะนำโชคชัยให้ถิ่นฐานบ้านเมือง
ให้น้อมระบือลือเลื่อง ชื่อเสียงกระเดื่องยืนนาน
ช่วย**ให้**ธงชัยได้เฉลิมนาม ทั่วนิคมคามทุกแดนด่าน
ให้ชาติบ้านเมืองได้สำราญ เริงรื่นชื่นบานทุกแถวถิ่น
ข้าศึกเข้าบุกรุกแผ่นดิน ต้องขจัดให้สิ้นพ้นแดนเรา
(บทร้องของหลวงวิจิตรวาทการ)

ซ้ำคำว่า **พร้อมใจ** เพื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงความสามัคคี
ซ้ำคำว่า **หวัง** เพื่อต้องการเน้นถึงจุดประสงค์ที่กระทำ
ซ้ำคำว่า **ให้** เพื่อต้องการเน้นถึงสิ่งที่จะได้จากการกระทำ

เพลงอาหนู

เจ้าสาวสาวสาวสะเทิ้น **เจ้าค่อยเดินค่อยเดิน**เดินตามทาง
ล้วนอนงค์ทรงลำอาง **นางสาวศรีห่มสี**
ใส่กำไลแลวิไล **ทองใบอย่างดี ทองดีดี**
ประดับสีเพชร**พลอย** **พลอยงาม**ดูงาม
ใส่ต่างหูสองหู **หู**ทัดดอกไม้
สตรี**ใด**ชน**ใด**ในสยาม จะหาง**ามงาม**กว่า มา**เทียม**ไม่**เทียม** (ซ้ำ)
ชวนกันเดิน พากันเดิน
รีบเดินมา (ซ้ำ) จะไปฟังสักวาที่ในวัง

ซ้ำคำว่า **เจ้า** เพื่อต้องการเน้นผู้ที่ถูกกล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **สาว** เพื่อต้องการเน้นเพศและเน้นผู้ที่ถูกกล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **ค่อยเดิน** เพื่อต้องการเน้นกิริยาอาการของผู้ที่ถูกกล่าวถึงให้เห็นภาพที่ชัดเจน
ซ้ำคำว่า **ดี** เพื่อต้องการเน้นคุณลักษณะของสิ่งที่กล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **พลอย** เพื่อต้องการเน้นสิ่งของที่ต้องการเน้น
ซ้ำคำว่า **งาม** เพื่อต้องการเน้นลักษณะและสภาพของสิ่งที่กล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **หู** เพื่อต้องการเน้นอวัยวะที่กล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **ใด** เพื่อต้องการบอกถึงอาณาเขตทั่วๆไม่ระบุขอบเขต
ซ้ำคำว่า **เทียม** เพื่อต้องการเน้นถึงระดับของความเสมอภาคของสภาพบุคคล

เพลงจีนรำพัด

ชื่นใจ ที่เงาไม้ราบร่มลมพัดฉิว
หอมกระถินกลิ่นไกล**ใจริ้วริ้ว** ฤาใครลิ่วลมแฉลบมาแอบมอง

ซ้ำคำว่า **ริ้วริ้ว** **เพื่อต้องการเน้นถึงความรู้สึกว่าใจหาย**

เพลงแขกเชิญเจ้า (ระบำเทพบันเทิง)

...

ถวายอินทรีย์ **ต่าง**มาลีบูชา
ถวายดวงตา **ต่าง**ประทีปจำรัสไข

ถ้อยคำอำไพ **ต่างธูปหอมจุณจันทน์**
ถวายดวงจิต **อัญชลิตวรคุณ**
ที่ทรงการุณย์ **ผองข้ามาแต่บรรพ์**
ถวายชีวิน **รองบาทจนบรรลัย**

...

ซ้ำคำว่า **ถวาย** เพื่อต้องการเน้นให้มีความหนักแน่นแน่วแน่ที่จะแสดงความจงรักภักดีต่อผู้ที่เคารพบูชาสูงสุด

ซ้ำคำว่า **ต่าง** เพื่อต้องการเน้นถึงสิ่งที่แทนเพื่อแสดงความจงรักภักดี

เพลงยะวาเร็ว

...

ร่วมกันร้องทำนองลำนำ (ซ้ำ) **มาฟ้อนมารำให้รื่นเริงใจ** (ซ้ำ)
ให้พร้อมให้เพรียงเรียงระดับ เปลี่ยนสับท่วงทีหนีไล่
เวียนไป ได้จังหวะกัน
อัปสรฟ้อนส่าย กรีดกรายออกมา
ฝ่ายฝูงเทวา ทำท่ากางกั้น (ซ้ำ)
เข้าทอดสนิท ไม่บิดไม่ผัน (ซ้ำ)

ผูกพัน ผูกพัน สุขเกษม **ปลื้มเปรม ปลื้มเปรมปรีดา**

ซ้ำคำว่า **มา** เพื่อเน้นการเชิญชวนให้กระทำ
ซ้ำคำว่า **ให้** เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการกระทำ
ซ้ำคำว่า **ผูกพัน ปลื้มเปรม** เพื่อเน้นย้ำถึงความรู้สึกที่แสดงออก

เพลงดะเชิง (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 1)

...

เทพบุตรผุดพรรณโฉมยง **งามทรงอาภรณ์ไม่มีหมอง**
นางอัปสรงอนสงวนนวลละออง **งามทรงเครื่องทองและเพชรนิล**

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

ซ้ำคำว่า **งามทรง** **เพื่อเน้นบุคลิกลักษณะของผู้ที่กล่าวถึง**

เกริ่น (ระบำไก่)

ปู่กระสันถึงไก่ **ในไพรพฤกษ์**
ปู่รำลึกถึงไก่ ไก่ก็มา **บ่รู้กี่คณากี่หมู่**
ปู่เลือกไก่ตัวงาม **ทรงทรามวัยทรามแรง**

ซ้ำคำว่า **ปู่** เพื่อต้องการเน้นถึงความสำคัญของบุคคลที่กล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **ไก่** เพื่อต้องการเน้นถึงความสำคัญของสิ่งกล่าวถึง
ซ้ำคำว่า **กี่คณากี่หมู่** เพื่อเน้นจำนวนและเพื่อให้เกิดจังหวะของเสียงที่ไพเราะ
ซ้ำคำว่า **ทรามวัยทรามแรง** เพื่อให้เกิดจังหวะของเสียงที่ไพเราะ

เพลงลาวจ้อย

...

เสียงขันขานแจ้วแจ้ว ปู่สั่งแล้วทุกประการ
มินานผาดโผนผยอง โลดลำพองคะนองปีกึง
ครั้นมุ่งถันถึงพระเรืองลอ ยกคอขันขานร้อง
ตีปีกป้องผาดผัน ขันเรื่อยเจื้อยไจ้ไจ้
แล้วไซร้ปีกไซร้หาง โฉมสำอางสำอาด
ท้าว ธ ผาดเห็นไก่ตระการ ภูบาลบานหฤทัย
(จากเรื่อง " ลิลิตพระลอ ")

ซ้ำคำว่า **แจ้วแจ้ว ไจ้ไจ้** เพื่อต้องการเน้นถึงลักษณะของเสียงที่ได้ยิน
ซ้ำคำว่า **ไซร้ปีกไซร้หาง** เพื่อเน้นกิริยาอาการที่กระทำ
ซ้ำคำว่า **สำอางสำอาด** เพื่อให้เกิดจังหวะของเสียงที่ไพเราะ

เพลงฟ้อนเล็บ

ทิงเนิดเถิดเทิงชั้นเชิงเสียงกลอง ปี่ซอคลอทำนองจังหวะคล้อเคล้าไป
แต่งตัวงามตาโสภาน่าชม เกล้ามวยสวยสมแซมเสียบพวงดอกไม้
นุ่งชิ่นยาวกรอมพร้อมเสื้อวับวาม หลากสีงดงามทับด้วยผ้าสไบ
กรีดกรายส่ายกรสวมซ้อนเล็บยาว ท่าฟ้อนของลาวนี้เรียกว่าฟ้อนอันใด
ทิงเนิดเถิดเทิงชั้นเชิงร่ายรำ ฟ้อนเล็บตามลำนำนี่คือท่ารำของไทย
(บทร้องของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

ซ้ำคำว่า **ทิงเนิดเถิดเทิง** เพื่อเลียนเสียงของเครื่องดนตรี คือ เสียงกลองและต้องการกล่าวถึงท่ารำประกอบเสียงดนตรี

เพลงฟ้อนเงี้ยว

ขออวยชัยพุทธิไกรช่วยค้ำ ทรงคุณเลิศล้ำไปทุกทั่วตัวตน
จงได้รับ**สรรพมิ่งมงคล** นาท่านนา ขอเทวาช่วยรักษาเถิด
ขอให้อยู่สุขาโดยธรรมานุภาพเจ้า **เทพดา**ช่วยเราถือเป็น**มิ่งมงคล**
สังฆานุภาพเจ้าช่วยแนะนำผล **สรรพมิ่ง**ทั่วไปเนอ
มงคลเทพดาทุกแห่งหน ขอบันดลช่วยค้ำจุน
(บทร้องของเก่า)

ซ้ำคำว่า **สรรพมิ่งมงคล** เพื่อต้องการกล่าวให้เห็นถึงทุกสิ่งที่เป็นมงคลสูงสุด
ซ้ำคำว่า **เทพดา** เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงสิ่งที่เคารพบูชา

เพลงลาวสวยรวย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

สองพี่เลี้ยงแม่เอ๋ยหลากจิต สงสัยคิดประหลาดใจ
หรือพระลอพระลอหน่อไท้ ท่านแกล้งเป็นพราหมณ์ปลอมเอย
ศิษย์ทั้งคู่เพียงพี่เลี้ยงพระลอแก้ว **เห็นหา**แคล้ว
หา**แคล้ว**ปู่ทาย สมหมายแล้วเอย
สาวมองเมินหาหนุ่มอะคร้าว เห็นใครน้าวเพิงพุ่ม
สองพี่เลี้ยง**สอง**เมียงตะคุ่ม สุมทุมพฤกษาโพ้นเอย
โน่นนายขวัญนั่นนายแก้ว แน่แล้วบ่สงกา
เดี๋ยว**หวนหลบหวนหลบ**เลี่ยงหน้า ซ่อนหาอยู่**ไวไว**เอย
สองนวลแม่เอ๋ยรื่นโรย สาวชายโชยตาจับ
สองพี่เลี้ยงสองเมียงขยับ ผลับหายบ่ให้เห็นเอย
ล่อสาวสองเผลอไล่เผลอ **แต่หมายมุ่งตามไป**
เห็นหลงไกลหลงไกลได้ช่อง ปล่อยให้สองเจอะเอย

ซ้ำคำว่า **แคล้ว** เพื่อต้องการบอกถึงการค้นหาบางอย่างไม่พบในลักษณะที่คลาดจากกัน

ซ้ำคำว่า สอง เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงจำนวนและเพื่อจังหวะที่ไพเราะของเสียง

ซ้ำคำว่า หวนหลบ เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงกิริยาอาการจงใจหลบเลี่ยงไม่อยากพบหน้า

ซ้ำคำว่า ไวไว เพื่อต้องการบอกลักษณะกิริยาอาการที่รวดเร็ว

ซ้ำคำว่า **เผลอ** เพื่อต้องการเน้นถึงท่าทีของผู้ที่กล่าวถึง

ซ้ำคำว่า **หลงไกล** เพื่อต้องการบอกถึงท่าทีและอาการในลักษณะหลงเชื่อของผู้ที่กล่าวถึง

เพลงลาวดำเนินทราย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

...

เผือจากเมืองบุรีรัมยนคร **มโนห่อน**หนอ **มโนห่อน**หนอ
มโนห่อนเที่ยวค้า มากับพราหมณ์
โอ้ว่า**ปากเอ๋ยปาก** **ปากเอ๋ย**ข้อยอยากจะหยิก
ทำกลับกลอกหลอกแพลงพลิก หัวใจ**ริกริก**เคืองเอย
ช่างใส่สีทำคดีอำพราง สองนางเอ๋ย
เขารู้ซึ้งถึงใจ**พี่**เลี้ยงเอ๊ะ ถึง**พี่**จะเลี่ยง สุดที่จะเถียงแล้วเอย

(จากบทละครเรื่อง " พระลอ " ตอนพระลอลงสวน)

ซ้ำคำว่า **มโนห่อนหนอ** เพื่อกล่าวรำพึงรำพันกับตนเองในลักษณะเสียดาย

ซ้ำคำว่า **ปากเอ๋ย** เพื่อต้องการบอกลักษณะอารมณ์ไม่พึงใจการกระทำของตนเอง

ซ้ำคำว่า **ริกริก** เพื่อแสดงอาการของอารมณ์ความรู้สึกที่เร่งเร้า

ซ้ำคำว่า **พี่** เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงตนเอง

ฟ้อนชมเดือน

(เพลงลาวลำปาง)

โอ้เดือนเอย**โอ้เดือน**ดวงงาม ส่องวาววามแลอร่ามเวหา

โอ้เดือนนี้หนอไปยอจันทรา ชื่นวิญญาไหนมาเทียมเท่า

โอ้แสงจันทร์เจ้าคลายเศร้าร่มเย็น (ซ้ำ)

สุดสวยเอย**สุดสวย**นารี ยามราตรีมีจันทร์วันเพ็ญ

นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น ช่างงามจริงหญิงเอยงามเด่น

หากเห็นฤทัยหวนให้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

ซ้ำคำว่า **โอ้เดือน** เพื่อต้องการเน้นถึงผู้ที่กล่าวถึงโดยใช้สัญลักษณ์แทน

ซ้ำคำว่า **สุดสวย** เพื่อต้องการเน้นถึงผู้ที่กล่าวถึงโดยใช้สัญลักษณ์แทน

ฟ้อนม่านมงคล

(เพลงม่านมงคล)

...

ขอคุณพระพุทธเจ้า จุ่งมาปกเกล้าเกศี

พระธรรมเลิศล้ำธาตรี พระสงฆ์ทรงศรีวิสุทธิญาณ

ขอโปรดประสาท อุปราชธิบดี

...

(ประพันธ์โดย ; นายมนตรี ตราโมท)

ซ้ำคำว่า **ขอ** เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงลักษณะอาการที่ตนกระทำเพื่อสิ่งที่ต้องการ

ฟ้อนลาวดวงเดือน

(เพลงลาวดวงเดือน)

เที่ยวแรก

โอ้ละหนอดวงเดือนเอย พี่มาเว้ารักเจ้าสาวคำดวง

โอ้ดึกแล้วหนอ**พี่**ขอลาล่วง อก**พี่**เป็นห่วงรัก**เจ้าดวงเดือน**เอย

ขอลาแล้วเจ้าแก้วโกสุม
จะหาไหนมาเทียม
หอมกลิ่นเกสรเกสรดอกไม้
หอมกลิ่นกรุ่นครัน
เนื้อหอมทรามเชย
เที่ยวกลับ
โอ้ละหนอดวงตาเอย
โอ้เป็นกรรมต้องจำจากไกล
เห็นเดือนแรมเริศร้างเวหา
พี่ทนทุกข์ทุกข์ทน
เสียงไก่ขันขาน
หวานสุดแล้ว
ถึงจะ**หวาน**เสนาะ
บ่เหมือน**ทรามเชย**

พี่นี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม
เจ้าดวงเดือนเอย
หอมกลิ่นคล้ายคล้ายเจ้าสูของเรียมเอย (ซ้ำ)
หอมนั้นยังบ่เลย
เราละหนอ

พี่นี้รักแสนรักดังดวงใจ
อกพี่อาลัย**เจ้าดวงเดือน**เอย
เฝ้าแต่เบิ่งดูฟ้า (ละหนอ) เห็นมืดมน
เจ้าดวงเดือนเอย
ช่าง**หวาน**เจื้อยแจ้ว
หวานแจ้วเจื้อยเอย
หวานเพราะกระไรเลย
เราละหนอ

(ประพันธ์โดย ; พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

ซ้ำคำว่า **โอ้ละหนอ** เพื่อแสดงอาการเสียดายต่อสิ่งที่ตนผูกพัน
ซ้ำคำว่า **โอ้** เพื่อแสดงอาการตัดพ้อและรำพึงรำพันกับตนเอง
ซ้ำคำว่า **พี่** เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงตนเอง
ซ้ำคำว่า **ดวงเดือน เจ้าดวงเดือน** เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงผู้ที่กล่าวถึงและผูกพันอย่างมาก
ซ้ำคำว่า **หอม หอมกลิ่น** เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงสิ่งที่ตนรับรู้ด้วยสัมผัสแล้วนำมาเปรียบเปรย
ซ้ำคำว่า **เกสร** เพื่อต้องการให้เกิดความไพเราะตามจังหวะของเสียงโดยการซ้ำคำ
ซ้ำคำว่า คล้าย เพื่อต้องการให้เกิดความไพเราะตามจังหวะของเสียงโดยการซ้ำคำ
ซ้ำคำว่า ทนทุกข์ทุกข์ทน เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงความรู้สึกของตนเองในขณะนั้น
ซ้ำคำว่า หวาน เพื่อต้องการกล่าวถึงความไพเราะของเสียงที่ได้ยินและการเปรียบเปรยถึงความรู้สึกของตนเองกับผู้ที่กล่าวถึง
ซ้ำคำว่า เราละหนอ เพื่อต้องการกล่าวเน้นถึงตนเองในขณะนั้น

2. การเล่นเสียงสัมผัส

เป็นการใช้ถ้อยคำที่มีเสียงสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ ภายในวรรคเดียวกัน เพื่อความไพเราะสละสลวย ดังที่ปรากฏในบทเพลงดังนี้

2.1 สัมผัสอักษร คือ การเล่นสัมผัสของคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกันและอยู่ในวรรคเดียวกัน

เพลงชมดลาด

เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า **สอดสร้อย**มาลา**เฉิด**ฉิน
ทั้งกวาง**เดิน ดง**หงศ์บิน กินรินเลียบถ้ำอำไพ
อีกช้า**นาง นอน**ภมรเคล้า แขกเต้าผาลาเพียงไหล่
เมขลาโยนแก้ว**แววไว** มยุเรศฟ้อนในอัมพร
...

(บทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **สอดสร้อย**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ฉ จากคำว่า **เฉิดฉิน**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ด จากคำว่า **เดินดง**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** น จากคำว่า **นางนอน**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ว จากคำว่า **แววไว**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ด จากคำว่า **ตองต้อง**

เพลงมอญดูดาว

แล้ว**จัด**แจง**แต่ง**กายพลาย**ชุม**พล แปลงตนเป็น**มอญ**ใหม่**ดูคมสัน
นุ่งผ้าตาหมากรุกของรามัญ **ใส่เสื้อ**ลงยันต์ย้อมว่านยา
คอผูกผ้าประเจียดของอาจารย์ **โอม อ่าน**เสก**ผง**ผัด**หน้า**
คาดตะกรุด**โทน ทอง**ของบิดา **โพก**ผ้าสี**ทับทิม**ริมขลิบทอง
ถือหอกสัตโลหะชนะชัย เหมือนสมิง**มอญ ใหม่ดู**ไว**ว่อง**
ขุนแผน**ขี่**สีหมอกออกลำพอง **ชุม**พลขึ้นกะเลียวผยองนำโยธา

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน")

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **จ** จากคำว่า **จัดแจง**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ม** จากคำว่า **มอญใหม่**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ส** จากคำว่า **ใส่สื้อ**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** อ จากคำว่า โอมอ่าน

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ผ พ** จากคำว่า **ผงผัด**และ**โพกผ้า**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ท** จากคำว่า **โทนทอง**และ**ทับทิม**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ว** จากคำว่า **ไวว่อง**

เพลงสีนวล

สีนวล**ชวนชื่น**เมื่อยามเช้า รักเจ้า**สาวสี**นวลหวนคิดถึง

แม้ไม่แลเห็นเจ้าเฝ้าคะนึง อยากให้ถึงวันที่รำสีนวล

(บทร้องของเก่า)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ช** จากคำว่า **ชวนชื่น**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** **ส** จากคำว่า **สาวสี**

เพลงลาวเชิญผี

นบเอยนบเกศ ไหว้เทเวศร์**ทุกทิศา**

ที่สวรรค์ชั้นฟ้า ทั้งเจ้าป่าทุกตำบล

ไหว้องค์พระ**วรุณราย** ผู้ประสาทหลั่งสายฝน

หากโอรสจะยืนชนม์ **ดำรงรัฐ**สวัสดี

โปรดเอ๋ย**โปรดประ**ทาน ดล**บันดาล**ด้วย**ฤ**ทธี

ทรงเมตตา**โปรดปรานี** แก่ข้าน้อยและกุมาร

โปรดดลให้ฝนถั่ง **ตก**ไหล**หลั่งดั่งท่อธาร**

โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบกินสิ้นทุกข์ภัย

(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า ทุกที-

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า -รงรัฐและ-รุณราย

มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า -ดาลด้วย

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า ไหลหลั่ง

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า ท่อธาร

มีเสียงสัมผัสอักษร ป จากคำว่า โปรดประ-, โปรดปรา- และโปรยปราย

เพลงฉุยฉาย (รำฉุยฉายพราหมณ์)

ฉุยฉายเอย ช่างงามขำช่างรำโยกย้าย

สะเอวแสนอ่อนอรชรช่วงกาย วิจิตรยิ่งลายที่คนประดิษฐ์

สองเนตรคมขำแสงดำมันขลับ ชม้อยเนตรจับช่างสวยสุดพิศ

สุดสวยเอย ยิ่งพิศยิ่งเพลินเชิญให้งงงวย

งามหัตถ์งามกรช่างอ่อนระทวย ช่างนาดช่างนวยสวยยั่วนัยนา

ทั้งหัตถ์ทั้งกรก็ฟ้อนถูกแบบ ดูยลดูแยบสวยยิ่งเทวา

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ฉ จากคำว่า ฉุยฉาย

มีเสียงสัมผัสอักษร อ จากคำว่า นัยนา

มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า อ่อนอร-

มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า คมขำ

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า สวยสุดและสุดสวย

มีเสียงสัมผัสอักษร ง จากคำว่า งงงวย

มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า นัยนา

เพลงแม่ศรี

ยักษีเอย ยักษีโสภณ

เจ้าช่างแต่งตน เลิศล้นหนักหนา

ห้อยไหล่แดงฉาด งามบาดนัยน์ตา

ช่างงามสง่า จริงยักษีเอย (มีต่อ)

ยักษีเอย ยักษีทศศรี
วางท่าจรลี **ท่วงทีองอาจ**
มุ่งใจใฝ่หา **สีดานงนาฏ**
แล้วรีบยุรยาตร **เข้าอุทยานเอย**

(จากบทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " ตอน ทศกัณฑ์ลงสวน)

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **-ษีและโส-**
มีเสียงสัมผัสอักษร ต จากคำว่า **แต่งตน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **เลิศล้น**
มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **หนักหนาและนงนาฏ**
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ท่วงที**
มีเสียงสัมผัสอักษร อ จากคำว่า **องอาจ**

เพลงฉุยฉาย (รำฉุยฉายทศกัณฑ์ลงสวน)

ฉุยฉายเอย จะไป**ไหนหน่อย**เจ้าก็ลอยชาย
เยื้องย่างเจ้าช่างกราย หล่อนไม่เคยพบชายนักเลงเจ้าชู้
จะเข้าไปเกี้ยวแม่**ทรามสงวน** เจ้าช่างกระบวน**หนักหนา**อยู่
ฉุยฉายเอย จะไป**ไหนนิด**เจ้าก็**กรีดกราย**
เยื้องย่างเจ้าช่างกราย หล่อนไม่เคยพบชายนักเลงเก่งแท้
จะเข้าไปเกี้ยวแม่ทรามสงวน เจ้าช่างกระบวนเสีย**จริงเจียว**แม่

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ฉ จากคำว่า ฉุยฉาย
มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **ไหนหน่อย,หนักหนาและไหนนิด**
มีเสียงสัมผัสอักษร ซ ส จากคำว่า **ทรามสงวน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า **เยื้องย่าง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **ก็กรีดกราย**
มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **จริงเจียว**

เพลงแม่ศรี

แม่ศรีเอย แม่**ศรี**สาวหงส์
เยื้องย่างมากลางดง เหมือนหนึ่ง**หงส์เหม**ราช
ผิวเจ้างามเมื่อยามพิศ งามจริตเมื่อยามผาด
อ่อนระทวย**นวย**นาด ลีลา**ศ**มาเอย

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน ")

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **ศรีสาว-**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ย จากคำว่า **เยื้องย่าง**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ห จากคำว่า **หงส์เหม-**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** น จากคำว่า **นวยนาด**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ล จากคำว่า **ลีลาศ**

เพลงกราวอาสา (รำกราวอาสา)

พร้อมใจกันเดินเผชิญภัย หวังเอา**โชคชัย**เพื่อบ้านเมือง
พร้อมใจยอมตายมลายชนม์ หวังให้ชาติตนได้**รุ่งเรือง**
ส่วนตัวเราเองยอมรับภัย เพราะจะนำ**โชคชัยให้ถิ่นฐาน**บ้านเมือง
ให้น้อมระบือ**ลือเลื่อง** ชื่อเสียงกระเดื่องยืนนาน
ช่วยให้ธงชัยได้เฉลิมนาม ทั่วนิ**คมคาม**ทุก**แดนด่าน**
ให้ชาติบ้านเมืองได้สำราญ **เริงรื่น**ชื่นบาน**ทุกแถวถิ่น**
ข้าศึกเข้าบุกรุกแผ่นดิน ต้องขจัดให้สิ้นพ้นแดนเรา

(บทร้องของหลวงวิจิตรวาทการ)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ช จากคำว่า **โชคชัย**
มีเสียงสัมผัสอักษร ถ ฐ จากคำว่า **ถิ่นฐาน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **รุ่งเรือง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **ลือเลื่อง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า **-คมคาม**
มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า **แดนด่าน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ทุกแถวถิ่น**

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

แสงรัชนี**ส่องสี**นวล (ลา ลา ลา ฯลฯ)

ชื่นใจชวนยั่วยวนใจชมอภิรมย์เริงใจ

เคล้าคู่เคียงไป**ฟ้อน**กราย**ร่ายรำ** (ลา ลา ลา ฯลฯ)

หนุ่มวอน**กลอน**กล่าว**เว้า**สาวหวานฉ่ำ

จันทร์งามยามค่ำเป็นสายนำดวงใจ

ยามเดือนลอยเด่น เหมือนเป็นใจให้สาวหนุ่มพลอดกัน

กรีดกรายร่ายรำสำ**เริงรื่น**

แสนชื่น**ชอบเชิง**เริง**รำ**ทำ**กาง**กั้น

สับเปลี่ยนเวียนหันกันสำราญ

ร่ายรำท่ามกลางแสง**เดือนเด่น**

เยือกเย็นน้ำค้าง**ช่าง****ซาบซ่าน**

สาว**รำ****นำ****หนุ่ม****ซุ่ม****ชื่น**บาน

ต่าง**สุขศานต์แสน**งามยาม**ค่ำคืน**

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **ส่องสี**และ**สุขศานต์แสน-**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ย จากคำว่า **ยั่วยวน**และ**เยือกเย็น**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ร จากคำว่า **-รมย์เริง,ร่ายรำ,เริงรื่น,เริงรำ**และ**ร่ายรำ**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ค จากคำว่า **เคล้าคู่เคียง**และ**ค่ำคืน**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ก จากคำว่า **กลอนกล่าว,กรีดกราย**และ**กางกั้น**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ช จากคำว่า **ชื่นชอบเชิง**และ**ซุ่มชื่น**

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ซ จากคำว่า **ซาบซ่าน**

มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า นำหนุ่ม

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า สุขศานต์แสน

รำกริชสุหรานากง

ยอกรประนมขึ้นเหนือเกศ ไหว้เทเวศร์รังสรรค์
ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิไกรใครจะทัน ซึ่งรับพลีกรรม์**บำบวง**

...

(จากบทละครเรื่องอิเหนา บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

สัมผัสอักษร
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **ศักดิ์สิทธิ์**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** บ จากคำว่า **บำบวง**

เพลงอาหนู

...
ใส่กำไลแลวิไล ทองใบอย่างดี ทองดีดี
ประดับสี**เพชรพลอย** พลอยงามแลงาม (ซ้ำ)

...
สัมผัสอักษร
มีเสียง**สัมผัสอักษร** พ จากคำว่า **เพชรพลอย**

เพลงจีนรำพัด

ชื่นใจ ที่เงาไม้**ราบร่ม**ลมพัดฉิว
หอมกระถิน**กลิ่นไกล**ใจริ้วริ้ว เหมือนใคร**ลิ่วลม**แฉลบมาแอบมอง
ในโลกนี้มีอะ**ไร**ที่ไม่คู่ ได้เห็นอยู่**ทั่วถ้วน**ล้วนเป็นสอง
แต่ดวงจันทร์นั้นยังมีอาทิตย์ปอง เดิน**พบพ้อง**บางคราวเมื่อเช้าเย็น
ตัวเราเหงาอยู่ในโพรงไม้ พระไทรมีอยู่ไม่รู้เห็น
ยลแต่ฝูงสัตว์หลายไม่วายเว้น **เป็นเพื่อนเล่นพอสบายคลายกังวล**
ระมาดไม่อยากหนามหรือยามนี้ **มา**ยวนยี**รำรับกันสับสน**
น้อยหรือนั่นสองเสือก็เบื่อคน หมีหยุดค้นผึ้งรวงไม่ห่วง
เจ้ากวางทองนั้นไม่ปองผลมะลื่น **ลองเชิงชื่นชม**กันอยู่**หวั่นไหว**
ถึงเราเดียวก็ไม่เปลี่ยวดวงฤทัย อยู่ในกลางสมุนที่**คุ้นเคย**

(จากเรื่อง " เงาะป่า " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **ราบร่มและรำรับ**

มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **กลิ่นไกล**

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **ลิ่วลม**

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ทั่วถ้วน**

มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า **พบพ้อง**

มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า **-มาตไม่**

มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า **ยวนยี**

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **สับสนและสองเสือ**

มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **เชิง ชื่น ชม**

มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า **หวั่นไหว**

มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า **คุ้นเคย**

เพลงสร้อยโอ้ลาว (ระบำตอกบัว)

เหล่าข้าคณาระบำ
ฟ้อนสายให้พิศโสภา
ด้วยจิตจงรักภักดี
ขอมอบชีวิตและกาย
เพื่อทรงเกษมสราญ
ถวายฝ่ายฟ้อนอุบล
อันปทุมยอดผกา
งามตระการบานหทัย
คล้ายจะยวน
บินวะว่อน
ร้องรำกันด้วยเริงร่า
เป็นที่ท่าเยื้องยาตรนาฏกราย
มิมีจะเหนื่อยแหนงหน่าย
ไว้ใต้เบื้องพระบาทยุคล
และชื่นบานพระกมล
ล้วนวิจิตรพิศอำไพ
ทัศนาก็วิไล
หอมจรุงฟุ้งขจร
เย้าภมร
ฟอนสุคนธ์

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **ร้องรำและเริงร่า**

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ทีท่า**

มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า **เยื้องยาตร**

มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า จิตจง

มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า มิมี

มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า เหนี่อยแหนงหน่าย

มีเสียงสัมผัสอักษร ฟ จากคำว่า ฝ่ายฟ้อน

มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า วะว่อน

เพลงแขกเชิญเจ้า (ระบำเทพบันเทิง)

เหล่าข้าพระบาท ขอวโรกาสเทวฤทธิ์อดิศร

ขอฟ้อนกราย **รำร่าย**ถวายกร

บำเรอปิ่นอมร ปะตาระกาหลา

ผู้ทรงพระคุณ ยิ่งบุญบารมี

เพื่อเทวบดี **สุขสม**รมยา

เถลิงเทพสิมา พิมานสำราญฤทัย

(สร้อย) สุรศักดิ์ประสิทธิ์ สุรฤทธิ์กำจาย

ทรงสราญพระกาย ทรงสบายพระทัย

ถวายอินทรีย์ ต่างมาลีบูชา

ถวายดวงตา ต่างประทีปจำรัสไข

ถ้อยคำอำไพ ต่างธูปหอม**จุณจันทน์**

...

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **รำร่าย**

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **สุขสม**

มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **จุณจันทน์**

เพลงยะวาเร็ว

ร่วมกันร้องทำนองลำนำ (ซ้ำ) มาฟ้อนมารำ**ให้รื่นเริงใจ** (ซ้ำ)
ให้พร้อมให้เพรียงเรียงระดับ **เปลี่ยนสับท่วงทีหนีไล่**
เวียนไป **ได้จังหวะกัน**
อัปสรฟ้อนส่าย **กรีดกราย**ออกมา
ฝ่ายฝูงเทวา **ทำท่ากางกั้น** (ซ้ำ)
เข้าทอดสนิท ไม่บิดไม่ผัน (ซ้ำ)
ผูกพัน ผูกพัน สุขเกษม **ปลื้มเปรม ปลื้มเปรมปรีดา**

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร
มีเสียง**สัมผัสอักษร ร** จากคำว่า **รื่นเริงและเรียงระ-**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ท** จากคำว่า **ทำท่าและท่วงที**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ก** จากคำว่า **กรีดกรายและกางกั้น**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ท** จากคำว่า **ทำท่า**
มีเสียง**สัมผัสอักษร พ** จากคำว่า **ผูกพัน**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ป** จากคำว่า **ปลื้มเปรมและปรี-**

เพลงตะเข็ง (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 1)

ดาวดึงส์เทวโลกมโหฬาร เป็นที่อยู่สำราญฤทัยหรรษ์
สารพัดงามจริงทุกสิ่งอัน สารพันอุดมสมใจปอง
เทพบุตร**ผุดพรรณ**โฉมยง งามทรง**อาภรณ์ไม่มีหมอง**
นางอัปสรงอนสงวนนวลละออง งามทรงเครื่องทองและเพชรนิล

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

สัมผัสอักษร
มีเสียง**สัมผัสอักษร ด** จากคำว่า **ดาวดึงส์**
มีเสียง**สัมผัสอักษร พ** จากคำว่า **ผุดพรรณ**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ม** จากคำว่า **ไม่มีหมอง**

เพลงเจ้าเซ็น (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 2)

สมเด็จพระอมรินทร์ปิ่นมงกุฎ ทรงวชิราวุธธนูศิลป์
รักษาเทวสีมาเป็นอาจิณ อสุรินทร์อริไม่บีฑา
อันอินทรปราสาททั้งสาม ทรงงามสูงเงื้อมกลางเวหา
สี่มุขหุ้มมาศสะอาดตา ใบระกาแกมแก้วประกอบกัน
ช่อฟ้าช้อยเฟื้อย**เฉื่อยชด** บราลีที่จรดมุขกระสัน
มุขเด็ดทองคาดกนกพัน บุษบกสุวรรณชามพูนุท
ราชยานเวชยันต์รถแก้ว **เพริศแพร้ว**กำกงอลงกต
แอกงอนอ่อนสลวย**ชวยชด** **เครือขด**ช่อตั้งบัล**ลังก์ลอย**
รายรูปสิงห์อัด**หยัดยัน** สุพรรณจับนาคหิ้วเศียรห้อย
ดุมพราว**วาววับ**ประดับพลอย แปรก**แก้วกาบ**ช้อยสะ**บัดบัง**
เทียมด้วยสิน**ธพเทพ**บุตร ทั้งสี่บริสุทธิ์ดั่ง**สีสังข์**
มาตลีอาจ**ขี่ขับ**ประดัง ให้**รีบรุด**สุดกำลังดังลมพา

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** อ จากคำว่า **อันอินทร**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ก จากคำว่า **กา**แกม**แก้ว,**กอบกัน,**กำ**กงและ**แก้วกาบ**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** พ จากคำว่า **เพริศแพร้ว**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ฉ ช จากคำว่า **เฉื่อยชด**และ**ชวยชด**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ค ข จากคำว่า **เครือขด**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ล จากคำว่า **-ลังค์ลอย**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ร จากคำว่า **ราย**รูปและ**รีบรุด**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **สีสังข์**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ว จากคำว่า **วาววับ**
มีเสียงสัมผัสอักษร บ จากคำว่า -บัดบัง
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า สีสังข์
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า -ธพเทพ
มีเสียงสัมผัสอักษร ข จากคำว่า ขี่ขับ

เกริ่น (ระบำไก่)

ระสันถึงไก่ **ในไพรพฤกษ์**
ลึกถึงไก่ ไก่ก็มา ปรู้กี่คณากี่หมู่
ปู่เลือกไก่ตัวงาม **ทรงทรามวัยทรามแรง**

สัมผัสอักษร
มีเสียง**สัมผัสอักษร พ** จากคำว่า **ไพรพฤกษ์**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ซ** จากคำว่า **ทรงทราม**

เพลงลาวจ้อย

สร้อยแสงแดง**พระพราย** **ขนเขียว**ลายระยับ
ปีกสลับเบญจรงค์ **เลื่อมลาย**ยงหงสบาท
ขอบตาชาด**พะพริ้ง** สิงคลิ้งหงอน**พรรณราย**
ขานขันเสียงเอาใจ เดือยหงอน**ใสสีระรอง**
สองเท้าเทียมนพมาศ เพียงฉลุชาดทาร**ง**
ปู่ก็ใช้ให้ผีลง ผีก็ลง**แก**่ไก่
ไก่แก้วไซร้บ่มิกลัว ขุกผกหัว**องอาจ**
ผาดผันตีปีกป้อง **ร้องเรื่อยเฉื่อยฉาดฉาน**
เสียง**ขันขาน**แจ้วแจ้ว ปู่สั่งแล้วทุกประการ
บ่มินาน**ผาดโผน**ผยอง **โลดลำ**พองคะนองบ่หึง
ครั้นมุ่ง**ถัน**ถึง**พระ**เรืองลอ ยกคอ**ขันขาน**ร้อง
ตีปีกป้องขันเรื่อย **เจื้อยไจ๋ไจ้**
แล้วไซร้ปีกไซร้หาง โฉมสำอางสำอาด
ท้าว ธ ผาดเห็นไก่ตระการ ภูบาลบานหฤทัย

(จาก**เรื่อง** " ลิลิต**พระลอ** ")

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **สร้อยแสงและใสสี**
มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า **พระพรายและพะพริ้ง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ข จากคำว่า **ขนเขียว ขันขานและขานขัน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **เลื่อมลายและโลดลำ-**

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **ระรองและร้องเรื่อย**
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **เท้าเทียม**
มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **แก่ไก่**และ**ไก่แก้ว**
มีเสียงสัมผัสอักษร ฉ จากคำว่า **เฉื่อยฉาดฉาน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ผ จากคำว่า ผาด**โผน**ผยอง
มีเสียงสัมผัสอักษร ถ จากคำว่า **ถันถึง**
มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **เจื้อยไจ้ไจ้**
มีเสียงสัมผัสอักษร ป จากคำว่า **ปีกป้อง**
มีเสียงสัมผัสอักษร อ จากคำว่า **องอาจ**

เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

ไทยลานนา

นี่พี่น้องของเราไทยลานนา อยู่ด้วยกันนานมาแต่**ก่อนเก่า**
ได้**ร่วมแรง**ร่วมใจสร้างไทยเรา เป็น**พงษ์เผ่า**ญาติสนิทและมิตรแท้

ไทยใหญ่

นี่ไทยใหญ่อยู่ใกล้**ทางทิศ**เหนือ เป็น**ชาติเชื้อ**พี่ชายของไทยแน่
ยังรักษาความเป็นไทยไม่ผันแปร ขยายแผ่สาขาตระกูลไทย

ไทยล้านช้าง

นี่คือไทยล้านช้างอยู่ข้างเคียง เคย**ร่วมเรียง**อยู่เป็นสุขทุกสมัย
แม่น้ำโขงกั้นเขตประเทศไว้ แต่ไม่กั้นดวงใจที่รักกัน

สิบสองจุไทย

นี่พี่น้องชาว**สิบสองจุไทย** เป็นพี่ใหญ่แน่แท้ไม่แปรผัน
ต้นเชื้อสายไทย**น้อย**แหล่งสำคัญ ครั้งสมัย**ดึก**ดำบรรพ์พ่อขุนบรม

ไทยอาหม

นี่พี่น้องพวกสุดท้าย**ที่เข้า**มา ก็เป็นไทย**ที่มีชื่อ**ว่าอาหม
ล้วนเลือดเนื้อเชื้อไทยใฝ่นิยม ให้อาณาประชาคมไทยสมบูรณ์

(จากบทละครเรื่อง " อานุภาพแห่งความเสียสละ ")

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **ก่อนเก่า**

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **ร่วมแรงและร่วมเรียง**

มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า **พงษ์เผ่า**

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า ทางทิศและ-ท้ายที่

มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า ชาติเชื้อ

มีเสียงสัมผัสอักษร ข จากคำว่า ข้างเคียง

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า สิบสอง

มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า ดึกดำ-

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า ล้วนเลือด

เพลงระบำนพรัตน์

รัตนคูหาชัยสิทธิ์ ล้วนวิจิตรนวรัตน์จรัสฉาย

แสงมณีสีวามอร่ามพราย เป็นเลื่อมลายแลสลับระยับตา

อันเพชรดีสีขาวรุ้งพราวเลิศ สุดประเสริฐแสงสีวิเลขา

ใครประดับเพชรดีมีราคา เรืองเดชานุภาพด้วยดวงมณี

ทับทิมแท้แลดูแดงอร่าม แสง**แวววาว**แจ่มจรัสรัศมี

กำจัดปวงโรคาพยาธิ พูนทวีสินทรัพย์นับอนันต์

มรกตสดขจี**สีเขียวขำ** แสงงาม**ล้ำเลอเลิศ**ประเสริฐสรรพ์

ประดับกันเขี้ยวงาสารพัน คุ้มภยันอันตรายถ้วนมวลพารา

อันมณีสีเหลืองเรืองวิรุจน์ นี้คือบุษราคัม**เลิศล้ำ**ค่า

เป็นอาภรณ์พูนสวัสดิ์วัฒนา ชนม์พรรษายืนดำรงคงนิรันดร์

แก้วโกเมนแดงก่ำน้ำ**ใสสด** แสนงามงดรูจี**แสงสีสรรพ์**

ผู้ประดับรับเคราะห์อภิวันทน์ ประชานันต์นับถือ**เลื่องลือ**นาม

นิลกาฬน้ำเงินก่ำล้ำหมอกเมฆ **รุจิเรข**ร**ุ่งโรจน์**โชติอร่าม

อำนวยสรรพ์สุขารมณ์อภิราม **สิ่งดีงาม**ห**ลามหลั่ง**สพรั่งมา

สีขาวห**ม่นหมอกมัว**สล**ัวแสง** บอกแสดงมุกดาหารตระการสง่า

ดลขจัดสัตว์ร้ายพ่ายเดชา **อสรพิษนานา**ล**่าหลีก**ไกล

แก้ว**เพทายพราย**แ**สงสี**แดงเรื่อ พรรณอะเคื้อล**ำยอง**ผ**ุดผ่อง**ใส

นำสิริมงคลดลโช**คชัย** กำจัดภัยผองอุบาทว์**ให้คลาดคลาย**

แก้วไพฑูรย์ขุ่นฉวีสีไม้ไผ่ สังวาลไหมสาแหรกผ่านประสานสาย
บันดาลชัยชนะหมู่ศัตรูร้าย แผ่กำจายเสน่ห์ติดจับจิตเอย

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **เลื่อมลา,ล้ำเลอเลิศ,เลิศล้ำ,เลื่องลือ,หลามหลั่ง และล่าหลีก**

มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **แก้วโก-**

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **ใสสด,-เสริฐแสงสี,แสงสี,-เสานสายและ แสงสีสรรพ์**

มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า **ด้วยดวง**

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ทับทิมแท้**

มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า **แววววาว**

มีเสียงสัมผัสอักษร ข จากคำว่า **เขียวขำ**

มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า **หมอกเมฆและหม่นหมองมัว**

มีเสียงสัมผัสอักษร ผ จากคำว่า **ผุดผ่อง**

มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **โชคชัย**

มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า **คลาดคลาย**

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **-เรขรุ่งโรจน์**

มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **จับจิต**

เพลงสุรินทราหู

สีขาวผ่อง (เพชรดี)
ทับทิมสี (มณีแดง)
เขียวใสแสง มรกต
เหลืองใสสด บุษราคัม
แดงแก่ก่ำ โกเมนเอก
สีหมอกเมฆ นิลกาฬ
มุกดาหาร หมอกมัว
แดงสลัว เพทาย
สังวาลย์สาย (ไพฑูรย์)

เจิดจำรูญ นพรัตน์
อวยสวัส - ดิภาพล้น
ปวงวิบัติ ขจัดพ้น
ผ่านร้าย กลายดี

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ทับทิม**
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **ใสแสงและใสสด**
มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **แก่กำ่า**
มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า **หมอกเมฆและหมอกมัว**
มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **เจิดจำ-**

เพลงครวญหา (ระบำกฤดาภินิหาร)

ปราโมทย์แสน องค์อัปสรอมรแมน
ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์ เกียรติไทยลั่นลือเลื่องเรืองรุจี
ต่างเต็มตื้นชื่นชมโสมนัส โอษฐ์เอื้อนอรรถอวยพรสุนทรศรี
แจ้วจำเรียงเสียงเพลงสดุดี ดนตรีรี่เรื่อยประโคมประโลมลาน
แล้วลีลาศเริงรำระบำร่าย กรกรีดกรายโปรยมาลีสีประสาน
พรมน้ำทิพย์ปรุงปรนสุคนธาร จักรวาลฉ่ำชื่นรื่นรมย์ครัน

(จากบทละครเรื่อง " เกียรติ์ไทย ")

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **ลั่นลือเลื่อง,แล้วลีลาศและ-โลมลาน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ต จากคำว่า **ต่างเต็มตื้น**
มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **ชื่นชม**
มีเสียงสัมผัสอักษร อ จากคำว่า **องค์อัป-และโอษฐ์เอื้อนอรรถอวย-**
มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **แจ้วจำ-**
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **เรืองรุ-,รี่เรื่อย,เริงรำระ-และรื่นรมย์**

มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **กรกรีดกราย**
มีเสียงสัมผัสอักษร ป จากคำว่า **ปรุงปรน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **ฉ่ำชื่น**

เพลงระบำไกรลาศสำเริง

พวกเราล้วนชาวไกรลาศศรี **รื่นเริง**ฤดีเกษมสุขศรีสโมสร
ขอ**รำร่าย**กรีดกราย**ฝ่ายฟ้อน** ให้สุนทรทัศนาสุขารมณ์
ร่วมเริงสำราญ **ระรื่น**ชื่นบานในงานฉลอง
กล่าวคำทำนอง ให้สอดประ**สานเสียง**ประสม
ตามประเพณี ใน**ก่อนกาล**บุราณนิยม
ขอเชิญชม **ภิรมย์รื่น**สำเริงฤทัย
ชาวไกรลาศ มาดหวังตั้งใจ
อวยพรให้ **วิโรจน์รุ่ง**วรานันท์
แวดล้อมพร้อมหน้า เหล่ากินราและกินรี
หมู่พญาวาสุกรี อีกครุฑาและคนธรรพ์
เหล่า**เทพธิดา** โสภาลาวัณย์ **เทพไท**ทุกชั้น อสูรกุมภัณฑ์
วิทยาธรผู้มีคุณธรรม ประจำตนเป็นคนดี ซื่อตรงคงที่ ไม่ผันแปร**เที่ยงแท้**แน่นอน
บากบั่นมั่นจิต **มิคิด**ย่อหย่อน เทพช่วยอวยพร **แซ่ซ้อง**สรรเสริญเจริญชัย
ให้สันต์เกษมสุข ห่างภัยไกลทุกข์นิรันตราย
ผู้ผยองปองร้าย **จงแพ้พ่าย**มลายไป
สิ่งที่ประสงค์ ขอจงสำเร็จได้
เกียรติระบือไกล **ทรัพย์สิน**เงินทอง**เนืองนอง** เทอญ

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **รื่นเริ,รำร่า,ร่วมเริ,ระรื่น, - รมย์รื่น และ -โรจน์รุ่ง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **กรีดกรายและก่อนกาล**
มีเสียงสัมผัสอักษร ฝฟ จากคำว่า **ฝ่ายฟ้อน**

มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **เชิญชม**
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **-สานเสียง,สรรเสริญและทรัพย์สิน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **-ทรทัศน์,เทพธิ-,เทพไทและเที่ยงแท้**
มีเสียงสัมผัสอักษร บ จากคำว่า **บากบั่น**
มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า **ย่อหย่อน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ซ จากคำว่า **แซ่ซร้อง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **สรรเสริญ**
มีเสียงสัมผัสอักษร ผ จากคำว่า **ผู้ผยอง**
มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า **แพ้พ่าย**
มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **นองเนืองนอง**

เพลงตุ้งติ้ง (ระบำครุฑ)

ครุฑเอยครุฑทรง ควรอาสน์คู่องค์พระทรงศิลป์
เผ่นผงาดผาดผยองเผยอบิน สะเทือนดินสะท้านดงพงไพร
ลอยลิ่วปลิวโพยมพยับคุ้ม เมฆเกลื่อนหมอกกลุ้มอุทัยไข
ถีบราถาร่อนมาไวไว ข้ามไพรเขตพฤกษ์ศิรินทร
พันแดนแผ่นดินถิ่นมนุษย์ โบยรีบบินรุดไม่**หยุดหย่อน**
ลุห้วงล่วงมหาสาคร **ข้ามเขต**สิงขรหิมพานต์
นาทีหนึ่ง**เที่ยวทั่ว**รอบ สุดขอบสิ้นเขตไพศาล
ทั่วแคว้นจังหวัดจักรวาล แสวงมุ่งกรุงมารพาณา

(จากบทละครเรื่อง " อุณรุท ")

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ผ จากคำว่า **เผ่นผงาดผาดผยองเผยอ**
มีเสียงสัมผัสอักษร พย - จากคำว่า **โพยมพยับ**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **ลอยลิ่ว**
มีเสียงสัมผัสอักษร หย - จากคำว่า **หยุดหย่อน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ข จากคำว่า **ข้ามเขต**
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **เที่ยวทั่ว**

ระบำนันทอุทยาน

แดนเกษมเปรมใจใดจะทัน นันทวันของเราชาวแมนสรวง
สารพัดงามสพรั่งไปทั้งปวง **แลละลวงละลานพิศติดหทัย**
มีสระแก้วแววววาววะวาววับ แลระยับรุ้งปลั่งรังสีใส
อุบลบานตระการล้ำผ่องอำไพ ชูไสวแข่งฉวีนิรมล
ที่แถวทางหว่างวิถีมณีลาด งามโอภาสผ่องแผ้วแนวสถล
พุ่มไม้ดอกออกอร่ามงามพึงยล **ต่างต่างต้นต่าง**สลับสีสรรพกัน
มีน้ำ**พุพุ่ง**ซ่าธาราไหล แลวิไลวิลาศล้วนสวนสวรรค์
สำหรับองค์อัมรินทร์ปิ่นเทวัญ ซึ่งรังสรรค์สร้างสมอบรมมา

(กรมศิลปากร)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ล จากคำว่า **แลละลวงละลานและ - ลาศล้วน**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ว จากคำว่า **แววววาววะวาววับ**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **สีใส,สีสรรพ,สวนสวรรค์และ –สรรค์สร้าง สม**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** บ จากคำว่า **-บลบาน**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** พ จากคำว่า **-พุพุ่ง**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ผ จากคำว่า **ผ่องแผ้ว**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ต จากคำว่า **ต่างต่างต้นต่าง**

ระบำพรหมมาสตร์

ต่างจับระบำรำฟ้อน ทอด**กรกรีต**ก**ราย**ซ้ายขวา
ร่ายเรียงเคียงคมประสมตา **เลี้ยวไล่ไขว่คว้า**เป็นท่าทาง
ช้อนจังหวะประเท้า**เคล่าคล่อง** **เลี้ยวลอดสอดคล้อง**ไปตามหว่าง
วงเวียนเหียนหันกั้นกาง เป็นคู่คู่อยู่กลางอัมพร

(บทโขน กรมศิลปากร)

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร** ก จากคำว่า **กรกรีตกรายและกั้นกลาง**
มีเสียง**สัมผัสอักษร** ร จากคำว่า **ร่ายเรียง**

มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า **เคียงคม,เคล่าคล่องและไขว่คว้า**
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ท่าทาง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **เลี้ยวไล่และเลี้ยวลอด**
มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า **วงเวียน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ห จากคำว่า เหียนหัน

ระบำสี่ภาค

เพลงสาวเวียงเหนือ

พี่น้องของเราชาวเวียงเหนือ **รักชาติเชื้อศักดิ์ศรีดีนักหนา**
ประเพณีของเรา**เก่าก่อน**มา ได้รักษาให้วัฒนาจนบัดนี้
เรามีศิลป์ประจำถิ่นเป็นสัญลักษณ์ ไปแห่งไหนก็ประจักษ์**ทุกถิ่นที่**
เครื่องแต่งกายฟ้อนรำและดนตรี ทั้งขันโตกเราก็**มีไม่เหมือน**ภาคใด

เพลงรำเต้ย

ชาวอีสานก็มีดีเช่นกัน เครื่องแต่งกายพวกเรานั้นงาม**สดใส**
ขิ่นตีนจก**ดอกเด่น**แลเห็นได้แต่ไกล ดนตรีประจำภาคเราไซร้เรียกว่าแคน
ใช้เป็น**สื่อสร้าง**ไมตรี บ่าวสาวรู้**ดีมีคุณค่า**แสน
ศิลป์**ของ**เราคือหมอลำหมอแคน เพลงรำเต้ยเสนาะแม่นบ่เลือน

เพลงกล่อมนารี

ภาคกลางนี้มีศิลปะอันสูงเด่น ทุกชาติเห็นชมว่า**ไม่มี**ใครเหมือน
ยามเยื้องกรายชำเลืองอายและ**แย้มเยือน** **ติดตาเตือนตรึง**ใจอยากใคร่ชม
แบบแต่งกายละครไทย**วิไลลักษณ์** **งดงามนักสรรค์สร้าง**ไว้ได้เหมาะสม
เครื่องแต่งกายตามสมัยชุดไทยนิยม ก็อุดมความงามตามแบบไทย

เพลงชาตรี

ภาคใต้นี้มีศิลปะประจำชาติ แต่โบราณนานมาก**อาจอวด**ได้
คือโนราและดนตรีมีชื่อไกล **ฆ้องสองใบปี่โทนทับขับเป็นเพลง**
อีกการละเล่นพื้นเมืองทั่วทั่วไป **ไม่น้อยหน้า**ภาคใดที่ว่าเก่ง
เด็กผู้ใหญ่สนใจใคร่ครื้นเครง **เข้าร่วมเล่นรองเง็งร้องรำ**ไป

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า ชาติเชื้อ

มีเสียงสัมผัสอักษร ศ จากคำว่า ศักดิ์ศรี

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า ทุกถิ่นที่และโทนทับ

มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า มีไม่เหมือนและไม่มี

มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า เก่าก่อน

มีเสียงสัมผัสอักษร ง จากคำว่า งดงาม

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า สดใส สื่อสร้างและสรรค์สร้าง

มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า ดอกเด่น

มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า คุณค่าและใคร่ครื้นเครง

มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า ยามเยื้องและแย้มเยือน

มีเสียงสัมผัสอักษร ต จากคำว่า ติดตาเตือนตรึง

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า -ไลลักษณ์

มีเสียงสัมผัสอักษร อ จากคำว่า อาจอวต

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า ละเล่น

มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า น้อยหน้า

มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า ร้องรำ

ระบำสวัสดิสงคราม

เพลงขึ้นพลับพลา

อนึ่งภูษาผ้าทรงฉนวงค์รบ ให้มี**ครบเครื่อง**เสร็จทั้งเจ็ดสี

วันอาทิตย์สิทธิโชคโฉลกดี เอาเครื่องสีแดงทรงเป็นมงคล

เพลงช้างประสานงา

เครื่องวันจันทร์นั้นควรสีนวลขาว จะยืนยาวชันษาสถาผล

อังคารม่วงซ่วงงามสีครามปน เป็นมงคลขัตติยาไม่ราคี

เพลงพระยาสี่เสา

เครื่องวันพุธสุดดีด้วยสีแสด กับเหลือบแปดปนประดับสลับสี
วันพฤหัสจัดเครื่องเขียวเหลืองดี วันศุกร์สีเมฆหมอกออกสงคราม

เพลงตวงพระธาตุ

วันเสาร์ทรงดำจึงล้ำเลิศ แสนประเสริฐเสี้ยนศึกจะนึกขาม
หนึ่งพาชีขี่ขับประดับงาม ให้ต้องตามสีสันจึงกันภัย

(บทประพันธ์ของพระสุนทรโวหาร (ภู่))

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า ครบเครื่องและเครื่องเขียว-
มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า ยืนยาว
มีเสียงสัมผัสอักษร ป จากคำว่า แปดปนประ -
มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า เมฆหมอก
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า ล้ำเลิศ
มีเสียงสัมผัสอักษร ข จากคำว่า ขี่ขับ
มีเสียงสัมผัสอักษร ต จากคำว่า ต้องตาม
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า ศุกร์สี -เสริฐเสี้ยนศึกและสีสัน

ระบำย่องหงิต

เมื่อนั้น ฝ่ายฝูงเทพไทถ้วนหน้า
ขยับย่างนวยนาดเข้ามา ใกล้ฝูงนางฟ้ายุพาพาล
แล้วซัดสองกรอ่อนชด รำท่าพระรถโยนสาร
เรียงรอคลอเคล้าเยาวมาลย์ ประโลมลานทอดสนิทไปในที
นางสวรรค์กันกรป้องปัด บิดสะบัดเบี่ยงบ่ายชายหนี
เทพบุตรรำท่าม้าตีคลี ท่วงทีเวียนตามอันดับกัน

(กรมศิลปากร)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ฝ จากคำว่า ฝ่ายฝูง
มีเสียงสัมผัสอักษร ท ถ จากคำว่า เทพไทถ้วน
มีเสียงสัมผัสอักษร ซ จากคำว่า ซัดสอง-

มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **นวยนาด**
มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า **-พาพาล**
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **เรียงรอ**
มีเสียงสัมผัสอักษร คล- จากคำว่า **คลอเคล้า**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า -โลมลาน
มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า **กันกร**
มีเสียงสัมผัสอักษร ป จากคำว่า **ป้องปัด**
มีเสียงสัมผัสอักษร บ จากคำว่า เบี่ยงบ่าย
มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ท่วงที**

ระบำนกเขา

แสงอรุณแอร่มรามยามอุทัย รังสีไขประไพผ่องส่องเวหา
ผึ้งภมรว่อนเคล้าคลึงผกา หมู่ปักษาตื่นออกจาก**รังเรียง**
ที่วังเวิ้งเชิงผามะราปี สกุณีที่ก้อง**ซร้องแซ่เสียง**
ฝูงนกเขาเคล้า**คู่เรียก**คู**เคียง** **ส่งสำ**เนียงเริงสนุกจู้ฮุกกรู
บ้างขันคึกฮึกกล้าท้าคารม ทั้งเรียก**คู่ขู่ข่ม**คู่ต่อสู้
ผีปากดีที่ประชันต่าง**ขัน**คู่ แล้วจับคู่ผู้เมียเข้า**เคลียคลอ**

(กรมศิลปากร)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร อร- จากคำว่า **อรุณแอร่ม**
มีเสียงสัมผัสอักษร คล- จากคำว่า **เคล้าคลึง เคล้าคู่,คู่เคียง**และ**เคลียคลอ**
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **รังเรียง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า **วังเวิ้ง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ซ ส จากคำว่า **ซร้อง**แซ่**เสียง**และ**ส่งสำ-**
มีเสียงสัมผัสอักษร ข ค จากคำว่า **ขู่ข่ม**และ**ขันคู่**

เพลงฟ้อนดวงดอกไม้

ชมดอกไม้เบ่งบานสลอน ฝูงภมรวะว่อนใฝ่หา
ดอกพิกุลยี่สุ่นจำปา ลมพัดพารำเพยขจร
เกดกระถินส่งกลิ่นหอมฟุ้ง กำจายจรุงระรื่นเกสร
จันทน์กะพ้อช่างล้อภมร ให้หลงเริงร่อนบินว่อนตอม
โอ้ดอกไม้ก็ได้ใช้กลิ่น อวดประทินที่แสนสุดหอม
เร้าฤทัยเร้าให้ใฝ่ดอม ช่างน่าถนอมจริงเนอ
ปวงดอกไม้ก็ไม่งามเท่า พักตร์แม่เจ้าแม่ท้าวคำปิ่น
สำรวยเลิศช่างเฉิดโฉมฉิน บ่มีมลทิลทั่วสรรพางค์
กลิ่นดอกไม้ก็ไม่ระรื่น หอมซุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง
ข้าเจ้าภักดีบ่มีจืดจาง จนชีวิตวางวายเนอ

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร บ จากคำว่า เบ่งบาน
มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า วะว่อนและวางวาย
มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า พัดพา
มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า -จายจรุง
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า ระรื่นและเริงร่อน
มีเสียงสัมผัสอักษร ฉ จากคำว่า เฉิดโฉมฉิน
มีเสียงสัมผัสอักษร ซ จากคำว่า ซุ่มชื่น
มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า แสนสุด
มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า จืดจาง

เพลงฟ้อนเล็บ

ทิงเนิดเถิดเทิงชั้นเชิงเสียงกลอง ปี่ซอคลอทำนองจังหวะคลอเคล้าไป
แต่งตัวงามตาโสภาน่าชม เกล้ามวยสวยสมแซมเสียบพวงดอกไม้
นุ่งซิ่นยาวกรอมพร้อมเสื้อวับวาม หลากสีงดงามทับด้วยผ้าสไบ
กรีดกรายส่ายกรสวมซ้อนเล็บยาว ท่าฟ้อนของลาวนี้เรียกว่าฟ้อนอันใด
ทิงเนิดเถิดเทิงชั้นเชิงร่ายรำ ฟ้อนเล็บตามลำนำนี่คือท่ารำของไทย

(บทร้องของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า ชั้นเชิง
มีเสียงสัมผัสอักษร ค จากคำว่า คลอเคล้า
มีเสียงสัมผัสอักษร ต จากคำว่า แต่งตัว
มีเสียงสัมผัสอักษร ส ซ จากคำว่า สวยสมแซมเสียบและสวมซ้อน
มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า วับวาม
มีเสียงสัมผัสอักษร ง จากคำว่า งดงาม
มีเสียงสัมผัสอักษร ก จากคำว่า กรีดกราย
มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า ชั้นเชิง
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า ร่ายรำ

เพลงฟ้อนเงี้ยว

ขออวยชัยพุทธิไกรช่วยค้ำ ทรงคุณเลิศล้ำไปทุกทั่วตัวตน
จงได้รับสรรพมิ่งมงคล นาท่านนา ขอเทวาช่วยรักษาเถิด
ขอให้อยู่สุขาโดยธรรมานุภาพเจ้า เทพดาช่วยเราถือเป็นมิ่งมงคล
สังฆานุภาพเจ้าช่วยแนะนำผล สรรพมิ่งทั่วไปเนอ
มงคลเทพดาทุกแห่งหน ขอบันดลช่วยค้ำจุน

(บทร้องของเก่า)

สัมผัสอักษร
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า เลิศล้ำ

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **ทุกทั่ว**
มีเสียงสัมผัสอักษร ต จากคำว่า **ตัวตน**
มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า **มิ่งมง-**
มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **แนะนำ**
มีเสียงสัมผัสอักษร ห จากคำว่า แห่งหน

เพลงลาวสวยรวย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

สองพี่เลี้ยงแม่เอ๋ยหลากจิต สงสัยคิดประหลาดใจ
หรือพระลอพระลอหน่อไท้ ท่านแกล้งเป็นพราหมณ์ปลอมเอย
ศิษย์ทั้งคู่**เพียงพี่เลี้ยง**พระลอแก้ว **เห็นหา**แคล้ว
หาแคล้วปู่ทาย สมหมายแล้วเอย
สาว**มองเมิน**หาหนุ่มอะคร้าว เห็นใครน้าว**เพิงพุ่ม**
สองพี่เลี้ยงสองเมียงตะคุ่ม สุมทุมพฤกษาโพ้นเอย
โน่นนายขวัญ**นั่นนาย**แก้ว แน่แล้วบ่สงกา
เดี๋ยวหวนหลบหวน**หลบเลี่ยง**หน้า ซ่อนหาอยู่ไวไวเอย
สอง**นวล**แม่เอ๋ย**รื่นโรย** สาว**ชายโชย**ตาจับ
สองพี่เลี้ยงสองเมียงขยับ ผลับหายบ่ให้เห็นเอย
ล่อ**สาวสอง**เผลอไล่เผลอ แต่**หมายมุ่ง**ตามไป
เห็นหลงไกลหลงไกลได้ช่อง ปล่อยให้สองเจอะเอย

สัมผัสอักษร

มีเสียง**สัมผัสอักษร ส** จากคำว่า **สงสัยและสาวสอง**
มีเสียง**สัมผัสอักษร พ** จากคำว่า **เพียงพี่และเพิงพุ่ม**
มีเสียง**สัมผัสอักษร ห** จากคำว่า **เห็นหา**
มีเสียงสัมผัสอักษร ม จากคำว่า **มองเมิน, หมายมุ่ง**
มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **โน่นนายและนั่นนาย**
มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **หลบเลี่ยง**
มีเสียงสัมผัสอักษร ร จากคำว่า **รื่นโรย**
มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **ชายโชย**

เพลงลาวดำเนินทราย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

สองนางงามก็**เล้าโลม**ถาม **พี่เลี้ยงเฉลย**
ชะคนเคยบ่ายเบี่ยง **เลี่ยงหลอกหลอน**
เผือจากเมืองบุรีรัมยนคร **มโนห่อนหนอ**
มโนห่อนเที่ยวค้า มากับพราหมณ์
โอ้ว่าปากเอ๋ยปาก ปากเอ๋ยข้อยอยากจะหยิก
ทำ**กลับกลอกหลอก**แพลง**พลิก** หัวใจริกริกเคืองเอย
ช่าง**ใส่สี**ทำคดีอำพราง สองนางเอ๋ย
เขารู้ซึ้งถึงใจพี่เลี้ยงเอ๊ะ ถึงพี่จะเลี่ยง สุดที่จะเถียงแล้วเอย

(จากบทละครเรื่อง " พระลอ " ตอนพระลอลงสวน)

สัมผัสอักษร

มี**เสียงสัมผัสอักษร** ล จากคำว่า **เล้าโลมและหลอกหลอน**
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ค จากคำว่า **คนเคย**
มี**เสียงสัมผัสอักษร** บ จากคำว่า **บ่ายเบี่ยง**
มี**เสียงสัมผัสอักษร** กล จากคำว่า **กลับกลอก**
มี**เสียงสัมผัสอักษร** พล จากคำว่า **แพลงพลิก**
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ส จากคำว่า **ใส่สี**

ฟ้อนชมเดือน
(เพลงลาวลำปาง)

โอ้เดือนเอยโอ้เดือน**ดวง**งาม **ส่องวาววามแลอร่ามเวหา**
โอ้เดือนนี้หนอไปยอจันทรา ชื่นวิญญาไหนมา**เทียม**เท่า
โอ้แสงจันทร์เจ้าคลายเศร้าร่มเย็น (ซ้ำ)

สุดสวยเอยสุดสวยนารี **ยามราตรีมีจันทร์วันเพ็ญ**
นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น **ช่างงามจริงหญิงเอยงามเด่น**
หากเห็นฤทัยหวนไห้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า **เดือนดวง**

มีเสียงสัมผัสอักษร ว จากคำว่า **วาววาม**

มีเสียงสัมผัสอักษร ท จากคำว่า **เทียมเท่า**

มีเสียงสัมผัสอักษร จ จากคำว่า **จันทร์เจ้า**

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **สุดสวย**

มีเสียงสัมผัสอักษร ย จากคำว่า **ยั่วเย้า**

มีเสียงสัมผัสอักษร ห จากคำว่า **หากเห็นและหวนไห้**

ฟ้อนม่านมงคล

(เพลงม่านมงคล)

ปวงข้าเจ้าเหล่าราชนาฎกร ขอฝ่ายฟ้อนระบำบรรพ์ด้วยหรรษา

สมโภชองค์อุปราชราชธิดา ในมหาพิธีดิถีชัย

ด้วยเดชะบารมีบดีสูรย์ อันไพบูลย์พูนพิพัฒน์นิรัติศัย

จึงอุบัติอุปราชาติชาญชัย อรไทพระธิดาศรีธานี

ขอคุณพระพุทธเจ้า จุ่งมาปกเกล้าเกศี

พระธรรมเลิศล้ำธาตรี พระสงฆ์ทรงศรีวิสุทธิญาณ

ขอโปรดประสาท อุปราชธิบดี

พระราชบุตรี วรนาฎนงคราญ

ทรงสบสุขศรี ฤดีสำราญ

ระรื่นชื่นบาน วรกายสกนธ์

พวกเหล่าพาลา ไม่กล้าประจญ

ต่างหวั่นพรั่นตน เกรงพระบารมี

ประสงค์สิ่งใด เสร็จได้ดังฤดี

สถิตเด่นเป็นศรี อังวะนครา

(ประพันธ์โดย ; นายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสอักษร

มีเสียงสัมผัสอักษร ฝ จากคำว่า **ฝ่ายฟ้อน**

มีเสียงสัมผัสอักษร บ จากคำว่า **-บำบรรพ์**

มีเสียงสัมผัสอักษร อ จากคำว่า **องค์อุป-**

มีเสียงสัมผัสอักษร ด จากคำว่า **ด้วยเด-**

มีเสียงสัมผัสอักษร พ จากคำว่า **พูนพิพัฒน์และพระพุทธ-**

มีเสียงสัมผัสอักษร ช จากคำว่า **ชาติชาญชัย**

มีเสียงสัมผัสอักษร ล จากคำว่า **เลิศล้ำ**

มีเสียงสัมผัสอักษร ป จากคำว่า **โปรดประ-**

มีเสียงสัมผัสอักษร น จากคำว่า **-นาฏนง-**

มีเสียงสัมผัสอักษร ส จากคำว่า **สบสุขและ-สงค์สิ่ง**

ฟ้อนลาวดวงเดือน

(เพลงลาวตวงเดือน)

เที่ยวแรก

โอ้ละหนอ**ดวงเดือน**เอย พี่มาเว้ารักเจ้าสาวคำดวง

โอ้ดึกแล้วหนอพี่**ขอลาล่วง** อกพี่เป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือนเอย

ขอลาแล้วเจ้าแก้วโกสุม พี่นี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม

จะหาไหนมาเทียม เจ้าดวงเดือนเอย

หอม**กลิ่นเก**สรเกสรดอกไม้ หอมกลิ่นคล้ายคล้ายเจ้าสูของเรียม

เอย (ซ้ำ)

หอม**กลิ่นกรุ่น**ครัน หอมนั้นยังบ่เลย

เนื้อหอมทรามเชย เราละหนอ

เที่ยวกลับ

โอ้ละหนอดวงตาเอย **พี่นี้รักแสนรัก**ดังดวงใจ

โอ้เป็นกรรมต้อง**จำจาก**ไกล อกพี่อาลัยเจ้าดวงเดือนเอย

เห็นเดือน**แรมเริศร้าง**เวหา เฝ้าแต่เบิ่งดูฟ้า (ละหนอ) **เห็นมืดมน**

พี่ทนทุกข์ทุกข์ทน เจ้าดวงเดือนเอย

เสียงไก่**ขันขาน** ช่างหวาน**เจื้อยแจ้ว**
หวาน**สุด**แล้ว หวาน**แจ้วเจื้อย**เอย
ถึงจะหวานเสนาะ หวานเพราะกระไรเลย
บ่เหมือนทรามเชย เราละหนอ

(ประพันธ์โดย ; พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

สัมผัสอักษร
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ด จากคำว่า ดวงเดือนและดังดวง
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ล จากคำว่า ลาล่วงและลาแล้ว
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ก จากคำว่า กลิ่นเก-และกลิ่นกรุ่น
มี**เสียงสัมผัสอักษร** จ จากคำว่า จำจาก เจื้อยแจ้วและแจ้วเจื้อย
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ร จากคำว่า แรมเริศร้าง
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ม จากคำว่า มืดมน
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ท จากคำว่า ทนทุกข์ทุกข์ทน
มี**เสียงสัมผัสอักษร** ข จากคำว่า ขันขาน

2.2 สัมผัสสระ คือ คำที่ร่วมสระเดียวกันมาตราเดียวกันและอยู่ในวรรคเดียวกัน ซึ่งปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้คือ

เพลงชมตลาด

เทพนม**ปฐมพรหม**สี่หน้า สอดสร้อย**มาลา**เฉิดฉิน
ทั้งกวางเดิน**ดงหงส์**บิน **กินริน**เลียบถ้ำอำไพ
อีกช้าง**นางนอน**ภมรเคล้า แขกเต้าผาลาเพียงไหล่
เมขลาโยนแก้วแววไว **มยุเรศฟ้อน**ในอัมพร
ยอดตองต้อง**ลมพรหม**นิมิต อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน
ย้ายท่า**มัจฉา**ชมสาคร พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์

(บทละครเรื่อง “ รามเกียรติ์ ” พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**โอะ-ม**	จากคำว่า	**-นม,-ฐมกับพรหม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**มาลากับผาลา**
มีเสียงสัมผัสสระ	**โอะ-ง**	จากคำว่า	**ดงกับหงส์**
มีเสียงสัมผัสสระ	อิ-น	จากคำว่า	**กินริน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อำ**	จากคำว่า	**ถ้ำกับอำ-**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-น**	จากคำว่า	**นอนกับ-มร**
มีเสียงสัมผัสสระ	โอะ-ม	จากคำว่า	**ลมกับพรหม**
มีเสียงสัมผัสสระ	แอ-ว	จากคำว่า	**แก้วกับแวว**

เพลงมอญดูดาว

แล้วจัด**แจงแต่งกายพลายชุมพล** แปลงตนเป็นมอญใหม่ดูคมสัน
นุ่ง**ผ้าตา**หมากรุกของรามัญ ใส่เสื้อลงยันต์ย้อมว่านยา
คอผูกผ้าประเจียดของอาจารย์ โอมอ่านเสกผงผัดหน้า
คาดตะกรุดโทน**ทองของ**บิดา โพกผ้าสีทับ**ทิมริมขลิบทอง**
ถือหอกสัตโลหะ**ชนะ**ชัย เหมือนสมิงมอญใหม่ดูไวว่อง
ขุนแผน**ขี่สี**หมอก**ออก**ลำพอง ชุมพลขึ้นกะเลียวผยองนำโยธา

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน")

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**แอ-ง**	จากคำว่า	**- แจงกับแต่ง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	กายกับ**พลาย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	ผ้ากับตา
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ง**	จากคำว่า	**ทอง**กับของ
มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-ม**	จากคำว่า	**ทิม**กับ**ริม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อะ**	จากคำว่า	**-หะ**กับ**ชนะ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อี**	จากคำว่า	**ขี่**กับ**สี-**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ก**	จากคำว่า	**-หมอก**กับ**ออก**

เพลงสีนวล

สีนวลชวนชื่นเมื่อยามเช้า รักเจ้าสาวสีนวลหวนคิดถึง
แม้ไม่แลเห็นเจ้าเฝ้าคนึง อยากให้ถึงวันที่รำสีนวล

(บทร้องของเก่า)

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ** **อัว-น** จากคำว่า **นวล**กับ**ชวน**และ**นวล**กับ**หวน**
มีเสียง**สัมผัสสระ** **เอา** จากคำว่า **เจ้า**กับ**เฝ้า**
มีเสียง**สัมผัสสระ** **อี** จากคำว่า **ที่**กับ**สี-**

เพลงลาวเชิญผี

นบเอยนบเกศ ไหว้เทเวศร์ทุกทิศา
ที่สวรรค์ชั้นฟ้า ทั้งเจ้าป่าทุกตำบล
ไหว้องค์พระวรุณราย ผู้ประสาทหลั่งสายฝน
หากโอรสจะยืนชนม์ ดำรง**รัฐสวัสดี**
โปรดเอ๋ยโปรดประทาน ดลบันดาลด้วยฤทธี
ทรงเมตตาโปรดปรานี แก่ข้าน้อยและกุมาร
โปรดดลให้ฝนถั่ง ตกไหล**หลั่งดั่ง**ท่อธาร
โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบ**กินสิ้น**ทุกข์ภัย

(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ** **อั-น** จากคำว่า **- วรรค์กับชั้น**
มีเสียง**สัมผัสสระ** **อั-ด** จากคำว่า **- รัฐกับสวัส-**
มีเสียงสัมผัสสระ **อั-ง** จากคำว่า **หลั่งกับดั่ง**
มีเสียงสัมผัสสระ **อิ-น** จากคำว่า **กิน**กับ**สิ้น**

เพลงฉุยฉาย (รำฉุยฉายพราหมณ์)

สะเอวแสนอ่อนอรชรช่วงกาย วิจิตรยิ่งลายที่คนประดิษฐ์
สองเนตรคมขำแสงดำมันขลับ ชม้อยเนตรจับช่างสวยสุดพิศ
สุดสวยเอย ยิ่งพิศยิ่งเพลินเชิญให้งงงวย
งามหัตถ์งามกรช่างอ่อนระทวย ช่างนาดช่างนวยสวยยั่วนัยนา
ทั้งหัตถ์ทั้งกรก็ฟ้อนถูกแบบ ดูยลดูแยบสวยยิ่งเทวา

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ อำ จากคำว่า ขำกับรำและขำกับดำ
มีเสียงสัมผัสสระ เออ-น จากคำว่า เพลินกับเชิญ
มีเสียงสัมผัสสระ ออ-น จากคำว่า อ่อนกับ-ชรและกรกับอ่อน
มีเสียงสัมผัสสระ อว-ย จากคำว่า นวยกับสวย

เพลงแม่ศรี

.....
ยักษีเอย ยักษีทศศรี
วางท่าจรลี ท่วงทีองอาจ
มุ่งใจใฝ่หา สีดานงนาฏ
แล้วรีบยุรยาตร เข้าอุทยานเอย

(จากบทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " ตอน ทศกัณฑ์ลงสวน)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ ไอ จากคำว่า ใจกับใฝ่

เพลงฉุยฉาย (รำฉุยฉายทศกัณฑ์ลงสวน)

ฉุยฉายเอย จะไปไหนหน่อยเจ้าก็ลอยชาย
เยื้องย่างเจ้าช่างกราย หล่อนไม่เคยพบชายนักเลงเจ้าชู้
จะเข้าไปเกี้ยวแม่ทรามสงวน เจ้าช่างกระบวนหนักหนาอยู่
ฉุยฉายเอย จะไปไหนนิดเจ้าก็กรีดกราย
เยื้องย่างเจ้าช่างกราย หล่อนไม่เคยพบชายนักเลงเก่งแท้
จะเข้าไปเกี้ยวแม่ทรามสงวน เจ้าช่างกระบวนเสียจริงเจียวแม่

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ ไอ จากคำว่า ไปกับไหน

มีเสียงสัมผัสสระ ออ-ย จากคำว่า หน่อยกับลอย

มีเสียงสัมผัสสระ อา-ง จากคำว่า -ย่างกับช่าง

มีเสียงสัมผัสสระ เอ-ง จากคำว่า - เลงกับเก่ง

เพลงแม่ศรี

แม่ศรีเอย แม่ศรีสาวหงส์

เยื้องย่างมากลางดง เหมือนหนึ่งหงส์เหมราช

ผิวเจ้างามเมื่อยามพิศ งามจริตเมื่อยามผาด

อ่อนระทวยนวยนาด ลีลาศมาเอย

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน ")

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ อา-ง จากคำว่า –ย่างกับกลาง

มีเสียงสัมผัสสระ อา-ม จากคำว่า งามกับยาม

มีเสียงสัมผัสสระ อว-ย จากคำว่า -ทวยกับนวย

เพลงกราวอาสา (รำกราวอาสา)

พร้อมใจกันเดินเผชิญภัย หวังเอาโชคชัยเพื่อบ้านเมือง

พร้อมใจยอมตายมลายชนม์ หวังให้ชาติตนได้รุ่งเรือง

ส่วนตัวเราเองยอมรับภัย เพราะจะนำโชคชัยให้ถิ่นฐานบ้านเมือง

ให้น้อมระบือลือเลื่อง ชื่อเสียงกระเดื่องยืนนาน

ช่วยให้ธงชัยได้เฉลิมนาม ทั่วนิคมคามทุกแดนด่าน

ให้ชาติบ้านเมืองได้สำราญ เริงรื่นชื่นบานทุกแถวถิ่น

ข้าศึกเข้าบุกรุกแผ่นดิน ต้องขจัดให้สิ้นพ้นแดนเรา

(บทร้องของหลวงวิจิตรวาทการ)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**เอิ-น**	จากคำว่า	**เดินกับ-เชิญ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**ตายกับมลาย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอย**	จากคำว่า	**-ชัยกับให้**
มีสียงสัมผัสสระ	อา-น	จากคำว่า	-ฐานกับบ้าน
มีเสียงสัมผัสสระ	**อือ**	จากคำว่า	-บือกับลือ-
มีเสียงสัมผัสสระ	**อือ-น**	จากคำว่า	**รื่นกับชื่น**
มีเสียงสัมผัสสระ	อุ-ก	จากคำว่า	บุกกับรุก

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

.....

เคล้าคู่เคียงไปฟ้อน**กรายร่าย**รำ (ลา ลา ลา ฯลฯ)
หนุ่มวอนกลอนกล่าวเว้า**สาว**หวานฉ่ำ
จันทร์**งาม**ยาม**ค่ำ**เป็นสายนำดวงใจ
ยามเดือนลอยเด่น เหมือนเป็น**ใจ**ให้สาวหนุ่มพลอดกัน
กรีดกรายร่ายรำสำเริงรื่น แสนชื่นชอบ**เชิงเริง**รำทำกางกั้น
สับ**เปลี่ยนเวียนหันกัน**สำราญ
ร่ายรำท่ามกลางแสงเดือนเด่น
เยือกเย็นน้ำ**ค้าง**ช่าง**ซ**าบซ่าน
สาวรำนำ**หนุ่ม**ชุ่ม**ชื่น**บาน
ต่างสุขศานต์แสน**งาม**ยาม**ค่ำ**คืน

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**กรายกับร่าย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ว**	จากคำว่า	**กล่าวกับสาว**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-น**	จากคำว่า	**วอนกับกลอน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ม**	จากคำว่า	**งามกับยาม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอย**	จากคำว่า	**ใจกับให้**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เออ-ง**	จากคำว่า	**เชิงกับเริง**

มีเสียงสัมผัสสระ	**อำ**	จากคำว่า	**รำกับทำ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอีย-น**	จากคำว่า	**เปลี่ยนกับเวียน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อะ-น**	จากคำว่า	**หันกับกัน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ง**	จากคำว่า	**ค้างกับช่าง**
มีเสียงสัมผัสสระ	อุ-ม	จากคำว่า	หนุ่มกับซุ่ม

รำกริชสุหรานากง

ยอกรประนมขึ้นเหนือเกศ ไหว้เทเวศร์รังสรรค์
ศักดิ์**สิทธิ์ฤทธิไกรใครจะทัน** ซึ่งรับพลีกรรม์บำบวง
องค์อัญแดหวาวราฤทธิ์ สิงสถิตอยู่**ในไศล**หลวง
เชิญดูขับรำทั้งปวง ที่ได้**บวงสรวง**ไว้เอย

(จากบทละครเรื่องอิเหนา บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-ด**	จากคำว่า	**สิทธิ์กับฤทธิ์**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**-หวากับวรา-**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอ**	จากคำว่า	**ไกรกับใครและในกับไศล**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อัว-ง**	จากคำว่า	**บวงสรวง**

เพลงอาหนู

เจ้าสาวสาวสาวสะเทิ้น เจ้าค่อยเดินค่อยเดินเดินตามทาง
ล้วน**อนงค์ทรง**สำอาง นางสาวศรีห่มสี
.....
สตรีใดชนใดในสยาม จะหางามงามกว่า มาเทียมไม่เทียม (ซ้ำ)
.....

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**โอะ-ง**	จากคำว่า	**-นงค์กับทรง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอ**	จากคำว่า	**ใดกับใน**

เพลงจีนรำพัด

ชื่นใจ ที่เงาไม้ราบร่มลมพัดฉิว
กระถินกลิ่นไกลใจริ้วริ้ว เหมือนใครลิ่วลมแฉลบมาแอบมอง
บนโลกนี้มีอะไรที่ไม่คู่ ได้เห็นอยู่ทั่วถ้วนล้วนเป็นสอง
แต่ดวงจันทร์นั้นยังมีอาทิตย์ปอง เดินพบพ้องบางคราวเมื่อเช้าเย็น
ตัวเราเหงาอยู่ในโพรงไม้ พระไทรมีอยู่ไม่รู้เห็น
ยลแต่ฝูงสัตว์หลายไม่วายเว้น เป็นเพื่อนเล่นพอสบายคลายกังวล
...

(จากเรื่อง " เงาะป่า " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	โอะ-ม	จากคำว่า	ร่มกับลม
มีเสียงสัมผัสสระ	อิ-น	จากคำว่า	-ถินกับกลิ่น
มีเสียงสัมผัสสระ	ไอย	จากคำว่า	ไกลกับใจและไรกับไม่
มีเสียงสัมผัสสระ	แอ-บ	จากคำว่า	แฉลบกับแอบ
มีเสียงสัมผัสสระ	อี	จากคำว่า	นี้กับมี
มีเสียงสัมผัสสระ	อัว-น	จากคำว่า	ถ้วนกับล้วน
มีเสียงสัมผัสสระ	เอา	จากคำว่า	เรากับเหงา
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ย	จากคำว่า	-บายกับคลาย

เพลงสรอยโอ้ลาว (ระบำดอกบัว)

เหล่าข้าคณาระบำ ร้องรำกันด้วยเริงร่า
ฟ้อนส่ายให้พิศโสภา เป็นที่ท่าเยื้องยาตรนาดกราย
ด้วยจิตจงรักภักดี มิมีจะเหนื่อยแหนงหน่าย
ขอมอบชีวิตและกาย ไว้ใต้เบื้องพระบาทยุคล
เพื่อทรงเกษมสราญ และชื่นบานพระกมล
ถวายฝ่ายฟ้อนอุบล ล้วนวิจิตรพิศอำไพ
อันปทุมยอดผกา ทัศนาก็วิไล
งามตระการบานหทัย หอมจรุงฟุ้งขจร
คล้ายจะยวน เย้าภมร
บินวะว่อน ฟอนสุคนธ์

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**ข้า**กับค**ณา**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ด**	จากคำว่า	**ยาตร**กับ**นาฏ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อั-ก**	จากคำว่า	**รัก**กับ**ภัก-**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอย**	จากคำว่า	**ไว้**กับ**ใต้**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**ถวาย**กับ**ฝ่าย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-ด**	จากคำว่า	**จิตร**กับ**พิศ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-น**	จากคำว่า	**-การ**กับ**บาน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อุ-ง**	จากคำว่า	**-รุง**กับ**ฟุ้ง**

เพลงแขกเชิญเจ้า (ระบำเทพบันเทิง)

เหล่าข้าพระบาท ขอวโรกาสเทวฤทธิ์อดิศร
ขอฟ้อนกราย **รำร่าย**ถ**วาย**กร
บำเรอปิ่นอมร ปะตา**ระกาหลา**
ผู้ทรงพระคุณ ยิ่งบุญบารมี
เพื่อเทวบดี สุข**สมรม**ยา
...

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**ร่าย**กับ**ถวาย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**- กา**กับ**หลา**
มีเสียงสัมผัสสระ	**โอะ-ม**	จากคำว่า	**สม**กับ**รม**

เพลงยะวาเร็ว

ร่วมกันร้องทำ**นองลำนำ** (ซ้ำ) มาฟ้อนมารำให้รื่นเริงใจ (ซ้ำ)
ให้พร้อมให้เพรียงเรียงระดับ เปลี่ยนสับท่วง**ทีหนี**ไล่
...

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ง**	จากคำว่า	**ร้องกับ-นอง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อำ**	จากคำว่า	**ลำนำ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอีย-ง**	จากคำว่า	**-เพรียงกับเรียง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อี**	จากคำว่า	**ทีกับหนี**

เพลงตะเข็ง (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 1)

ดาวดึงส์เทวโลกมโหฬาร เป็นที่อยู่สำราญฤทัยหรรษ์
สารพัดงามจริงทุกสิ่งอัน สารพันอุดมสมใจปอง
เทพ**บุตรผุด**พรรณโฉมยง งามทรงอาภรณ์ไม่มีหมอง
นางอัปสรงอนสงวนนวลละออง งามทรงเครื่องทองและเพชรนิล

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**โอะ-ม**	จากคำว่า	**- ดมกับสม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อุ-ด**	จากคำว่า	**- บุตรกับผุด**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-น**	จากคำว่า	**อัปสรกับงอน**

เพลงเจ้าเซ็น (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 2)

...
ช่อฟ้าช้อยเฟื้อยเฉื่อยชด บราลี**ที่**จรดมุขกระสัน
มุขเด็ดทองคาดกนกพัน บุษบกสุวรรณชามพูนุท
ราชยานเวชยันต์รถแก้ว เพริศแพร้วกำกงอลงกต
แอก**งอนอ่อน**สลวย**ชวย**ชด เครือขดช่อตั้งบัลลังก์ลอย
รายรูปสิงห์อัดหยัดยัน สุบรรณจับนาคหิ้วเหียรห้อย
ดุมพราววาว**วับ**ประ**ดับ**พลอย แปรกแก้วกาบช้อยสะบัดบัง
เทียมด้วยสินธพเทพบุตร ทั้งสี่บริสุทธิ์ดั่งสีสังข์
มาตลีอาจขี่ขับประดัง **ให้รีบรุดสุด**กำลังดังลมพา

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อี**	จากคำว่า	**บราลีกับที่**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-น**	จากคำว่า	**งอนกับอ่อน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อัว- ย**	จากคำว่า	**สลวยกับชวย-**
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-ด	จากคำว่า	อัดกับหยัด
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ว	จากคำว่า	พราวกับวาว
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-บ	จากคำว่า	วับกับ-ดับ
มีเสียงสัมผัสสระ	อุ-ด	จากคำว่า	รุดกับสุด

เกริ่น (ระบำไก่)

ปู่กระสันถึงไก่ **ในไพรพฤกษ์**
ปู่รำลึกถึงไก่ ไก่ก็มา บ่รู้กี่คณากี่หมู่
ปู่เลือกไก่ตัวงาม ทรงทรามวัยทรามแรง

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ใอ**	จากคำว่า	**ในกับไพร**

เพลงลาวจ้อย

สร้อย**แสงแดง**พระพราย ขนเขียวลายระยับ
ปีกสลับเบญจรงค์ เลื่อมลาย**ยงหงส**บาท
ขอบตาชาดพะพริ้ง **สิงคลิ้ง**หงอนพรรณราย
ขานขันเสียงเอาใจ เดือยหงอนใสสีระรอง
สองเท้าเทียมนพมาศ เพียงฉลุชาดทาร
ปู่ก็ใช้ให้ผีลง ผีก็ลงแก่ไก่
ไก่แก้วไซร้บ่มิกลัว **ขุกผกหัวองอาจ**
ผาดผันตีปีกป้อง **ร้อง**เรื่อย**เฉื่อย**ฉาดฉาน
...

(จากเรื่อง " ลิลิตพระลอ ")

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**แอ-ง**	จากคำว่า	**แสงกับแดง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**โอะ-ง**	จากคำว่า	**-ยงกับหงส**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-ง**	จากคำว่า	**สิงคลิ้ง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอย ไอย**	จากคำว่า	**ใช้กับให้และไก่กับไซร้**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอือ-ย**	จากคำว่า	**เรื่อยกับเฉื่อย**

เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

...

ไทยใหญ่

นี่**ไทยใหญ่**อยู่ใกล้ทางทิศเหนือ เป็นชาติเชื้อพี่ชายของไทยแน่
ยังรักษาความเป็น**ไทย**ไม่ผันแปร ขยายแผ่**สาขา**ตระกูลไทย

ไทยล้านช้าง

นี่คือไทยล้านช้างอยู่ข้างเคียง เคยร่วมเรียงอยู่เป็น**สุขทุกสมัย**
แม่น้ำโขงกั้น**เขตประเทศ**ไว้ แต่ไม่กั้นดวงใจที่รักกัน

สิบสองจุไทย

นี่พี่น้องชาวสิบสองจุไทย เป็นพี่ใหญ่**แน่แท้**ไม่**แปร**ผัน
ต้นเชื้อสายไทยน้อยแหล่งสำคัญ ครั้งสมัยดึกดำบรรพ์พ่อขุนบรม

ไทยอาหม

นี่พี่น้องพวกสุดท้ายที่เข้ามา ก็เป็นไท**ยที่มีชื่อว่า**อาหม
ล้วนเลือด**เนื้อเชื้อ**ไทยใฝ่นิยม **ให้อาณา**ประชาคมไทยสมบูรณ์

(จากบทละครเรื่อง " อานุภาพแห่งความเสียสละ ")

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ไอย**	จากคำว่า	**ไทยกับใหญ่และไทยกับไม่**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อา**	จากคำว่า	**สาขา ว่ากับอา-และอาณากับ-ชา**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อา-ง**	จากคำว่า	**-ช้างกับข้าง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เอ-ด**	จากคำว่า	**เขตกับ-เทศ**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อุ-ก**	จากคำว่า	**สุขกับทุก**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อี**	จากคำว่า	**นี่กับพี่และที่กับมี**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**แอ**	จากคำว่า	**แน่,แท้และแปร**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เออ**	จากคำว่า	**เนื้อกับเชื้อ**

เพลงระบำนพรัตน์

รัตนคูหาชัยสิทธิ์ ล้วนวิจิตรนวรัตน์จรัสฉาย
แสงม**ณีสี**วามอร่ามพราย เป็นเลื่อมลายแลสลับระยับตา
อันเพชร**ดีสี**ขาวรุ้งพราวเลิศ สุดประเสริฐแสงสีวิเลขา
ใครประดับเพชร**ดีมี**ราคา เรืองเดชานุภาพด้วยดวงมณี
ทับทิม**แท้**แลดูแดงอร่าม แสงแวววาวแจ่มจ**รัสรัศ**มี
กำจัดปวงโรคาพยาธี พูนทวีสิน**ทรัพย์นับ**อนันต์
มรกตสด**ขจีสี**เขียวขำ แสงงามล้ำเลอเลิศประเสริฐสรรพ์
ประดับกันเบี้ย**วงา**สารพัน คุ้มภ**ยันอันตราย**ถ้วนมวลพารา
อันม**ณีสีเหลือง**เรืองวิรุจน์ นี่คือบุษราคัมเลิศล้ำค่า
เป็นอาภรณ์พูน**สวัสดิ์วัฒ**นา ชนม์พรรษายืนดำ**รงคงนิรันดร์**
แก้วโกเมนแดง**ก่ำน้ำ**ใสสด แสนงามงดรูจีแสงสีสรรพ์
ผู้ประ**ดับรับ**เคารพอภิวันท์ ประชานันต์นับถือเลื่องลือนาม
นิลกาฬ**น้ำ**เงิน**ก่ำล้ำ**หมอกเมฆ รุจิเ**รขรุ่ง**โร**จน์โชติ**อร่าม
อำนวยสรรพ์สุขารมณ์อภิราม สิ่งดีงาม**หลาม**หลั่ง**สพรั่ง**มา
สีขาวหม่นหมอก**มัวสลัว**แสง บอกแสดงมุกดาหารตระการสง่า
ดล**ขจัดสัตว์ร้ายพ่าย**เดชา อสรพิษ**นานา**ล่าหลีกไกล
แก้วเพทาย**พราย**แสง**สีแดง**เรื่อ พรรณอะเคื้อลำยองผุดผ่องใส
นำสิริมง**คลดล**โชคชัย กำจัดภัยผองอุบาทว์ให้คลาดคลาย
แก้วไพฑูรย์ขุ่น**ฉวี**สี**ไม้**ไผ่ สังวาลไหมสาแหรกผ่านประสานสาย
บันดาลชัยชนะ**หมู่ศัตรู**ร้าย แผ่กำจายเสน่ห์ติดจับจิตเอย

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อี**	จากคำว่า	**-มณีกับสี,ดีกับสี,ดีกับมี,ขจีกับสีและฉวีกับสี**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ม**	จากคำว่า	**วามกับอร่ามและงามกับหลาม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**แอ**	จากคำว่า	**แท้กับแล**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อั-ด**	จากคำว่า	-รัสกับรัศ- -วัสดิ์กับวัฒ-และขจัดกับสัตว์
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-บ	จากคำว่า	**ทรัพย์**กับนับและ-ดับกับรับ
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	งาและสา-
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-น	จากคำว่า	-ยันกับ**อัน**-
มีเสียงสัมผัสสระ	**อัว-น**	จากคำว่า	**ถ้วน**กับมวล
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอือ-ง**	จากคำว่า	**เหลือง**กับเรือง
มีเสียงสัมผัสสระ	โอะ-ง	จากคำว่า	-รงกับคง
มีเสียงสัมผัสสระ	อำ	จากคำว่า	**ก่ำ**กับ**ล้ำ**
มีเสียงสัมผัสสระ	โอ-ด	จากคำว่า	-โรจน์กับโชติ
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-ง	จากคำว่า	**หลั่ง**กับ-**พรั่ง**
มีเสียงสัมผัสสระ	อัว	จากคำว่า	**มัว**กับสลัว
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-ง	จากคำว่า	**หลั่ง**กับ-**พรั่ง**
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ย	จากคำว่า	**ร้าย**กับ**พ่าย**และ **-ทาย**กับ**พราย**
มีเสียงสัมผัสสระ	อา	จากคำว่า	นานากับล่า
มีเสียงสัมผัสสระ	โอะ-น	จากคำว่า	-คลกับดล
มีเสียงสัมผัสสระ	แอ-ง	จากคำว่า	แสงและ-แดง
มีเสียงสัมผัสสระ	ไอย	จากคำว่า	ไม้กับไผ่
มีเสียงสัมผัสสระ	อู	จากคำว่า	หมู่กับศัตรู

เพลงครวญหา (ระบำกฤตาภินิหาร)

ปราโมทย์แสน **องค์อัปสรอมรแมน**
ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์ เกียรติไทยลั่นลือ**เลื่องเรืองรู**จี
ต่างเต็มตื้นซื่นชมโสมนัส โอษฐ์เอื้อนอรรถอวยพรสุนทรศรี
แจ้วจำ**เรียงเสียง**เพลงสดุดี ดน**ตรีรี่**เรื่อยประโคมประโลมลาน
แล้วลีลาศเริงรำระบำร่าย กรกรีดกรายโปรยมา**ลีลี**ประสาน
พรมน้ำทิพย์ปรุงปรนสุคนธาร จักรวาล**ฉ่ำชื่นรื่น**รมย์ครัน
(จากบทละครเรื่อง " เกียรติ์ไทย ")

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ออ-น**	จากคำว่า	**อัปสร**กับ**อมร**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เออ-ง**	จากคำว่า	**เลื่อง**และ**เรือง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อือ-น**	จากคำว่า	**ตื้น**กับ**ชื่น**และ**ชื่น**กับ**รื่น**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เอีย-ง**	จากคำว่า	**เรียง**กับ**เสียง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อี**	จากคำว่า	-**ตรี**กับ**รี่**และ-**ลี**กับ**สี**

เพลงระบำไกรลาศสำเริง

พวกเราล้วนชาวไกรลาศคีรี รื่นเริงฤดีเกษมสุขศรีสโมสร
ขอรำ**ร่าย**กรีด**กราย**ฝ่า**ย**ฟ้อน ให้สุนทรทัศนาสุขารมณ์
ร่วมเริงสำราญ **ระรื่นชื่น**บานในงานฉลอง
กล่าว**คำ**ทำนอง ให้สอดประสานเสียงประสม
ตามประเพณี ในก่อนกาลบุราณนิยม
ขอเชิญชม ภิรมย์รื่นสำเริงฤทัย
ชาวไกรลาศ มาด**หวัง**ตั้งใจ
อวยพรให้ **วิโรจน์รุ่งวรานันท์**
แวดล้อมพร้อมหน้า เหล่า**กินรา**และ**กินรี**
หมู่พญาวาสุกรี **อีกครุฑา**และ**คนธรรพ์**
เหล่าเทพธิดา โส**ภาลา**วัณย์ เทพไททุกชั้น อสูร**กุม**ภัณฑ์
วิทยาธรผู้มีคุณธรรมประจำตนเป็นคนดี **ซื่อตรงคงที่** ไม่ผันแปรเที่ยง**แท้**แน่นอน

บาก**บั่นมั่น**จิต มิคิดย่อหย่อน เทพ**ช่วยอวย**พร แซ่ซร้อง**สรรเสริญเจริญ**ชัย
ให้สันต์เกษมสุข ห่าง**ภัยไกล**ทุกข์**นิรันตราย**
ผู้ผยองปองร้าย **แพ้พ่ายมลายไป**
สิ่งที่ประสงค์ **ขอจงเสร็จได้**
เกียรติระ**บือลือ**ไกล ทรัพย์สินเงินทองนองเนืองนอง เทอญ
(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อา-ย**	จากคำว่า	**กราย**กับ**ฟ่าย**และ**พ่าย**กับ**มลาย**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อือ-น**	จากคำว่า	**รื่น**กับ**ชื่น**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อำ**	จากคำว่า	**คำ**กับ**ทำ**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อั-ง**	จากคำว่า	**หวัง**กับ**ตั้ง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ออ-ม**	จากคำว่า	**ล้อม**กับ**พร้อม**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อา**	จากคำว่า	**พญา**กับ**วา**-และ-**ภา**กับ**ลา**-
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เอีย-ง**	จากคำว่า	**เรียง**กับ**เสียง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**โอะ-ง**	จากคำว่า	**ตรง**กับ**คง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**แอ**	จากคำว่า	**แท้**กับ**แน่**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อั-น**	จากคำว่า	**บั่น**กับ**มั่น**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อว-ย**	จากคำว่า	**ช่วย**กับ**อวย**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เออ-น**	จากคำว่า	-**เสริญ**กับ**เจริญ**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ไอ**	จากคำว่า	**ภัย**กับ**ไกล**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ออ-ง**	จากคำว่า	**ผยอง**กับ**ปอง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อือ**	จากคำว่า	-**บือ**กับ**ลือ**

เพลงตุ้งติ้ง (ระบำครุฑ)

ครุฑเอยครุฑทรง ควรอาสน์คู่องค์พระทรงศิลป์
เผ่นผงาดผาดผยองเผยอบิน สะเทือนดินสะท้านดงพงไพร
ลอยลิ่วปลิวโพยมพยับคุ้ม เมฆเกลื่อนหมอกกลุ้มอุทัยไข
ถีบราถาร่อนมาไวไว ข้ามไพรเขตพฤกษ์ศิรินทร
พันแดนแผ่นดินถิ่นมนุษย์ โบยรีบบินรุดไม่หยุดหย่อน
ลุห้วงล่วงมหาสาคร ข้ามเขตสิงขรหิมพานต์
นาทีหนึ่งเที่ยวทั่วรอบ สุดขอบสิ้นเขตไพศาล
ทั่วแคว้นจังหวัดจักรวาล แสวงมุ่งกรุงมารพาณา

(จากบทละครเรื่อง " อุณรุท ")

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ด	จากคำว่า	ผงาดกับผาด
มีเสียงสัมผัสสระ	โอะ-ง	จากคำว่า	ดงและพง-
มีเสียงสัมผัสสระ	อิ-ว	จากคำว่า	ลิ่วกับปลิว
มีเสียงสัมผัสสระ	อา	จากคำว่า	รากับถา -หากับสา-และพาณา
มีเสียงสัมผัสสระ	อิ-น	จากคำว่า	ดินกับถิ่น
มีเสียงสัมผัสสระ	อัว-ง	จากคำว่า	ห้วงกับล่วง
มีเสียงสัมผัสสระ	อุ-ง	จากคำว่า	มุ่งกับกรุง

ระบำนันทอุทยาน

แดนเกษมเปรมใจใดจะทัน นันทวันของเราชาวแมนสรวง
สารพัดงามสพรั่งไปทั้งปวง แลละลวงละลานพิศติดหทัย
มีสระแก้วแววว่าววะวาววับ แลระยับรุ้งปลั่งรังสีใส
อุบลบานตระการล้ำผ่องอำไพ ชูไสวแข่งฉวีนิรมล
ที่แถวทางหว่างวิถีมณีลาด งามโอภาสผ่องแผ้วแนวสถล
พุ่มไม้ดอกออกอร่ามงามพึงยล ต่างต่างต้นต่างสลับสีสรรพกัน
มีน้ำพุพุ่งซ่าธาราไหล แลวิไลวิลาศล้วนสวนสวรรค์
สำหรับองค์อัมรินทร์ปิ่นเทวัญ ซึ่งรังสรรค์สร้างสมอบรมมา

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**เอ-ม**	จากคำว่า	**เกษมกับเปรม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอย**	จากคำว่า	**ใจกับใด**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-ด**	จากคำว่า	**พิศกับติด**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อะ-ง**	จากคำว่า	**ปลั่งกับรัง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ง**	จากคำว่า	**ทางกับหว่าง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**แอ-ว**	จากคำว่า	**แก้วกับแวว**และ**แนวกับแถว**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ก**	จากคำว่า	**ดอกกับออก**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**ซ่าธารา**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ม**	จากคำว่า	**อร่ามและงาม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อัว-น**	จากคำว่า	**ล้วนกับสวน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-น**	จากคำว่า	**-รินทร์และปิ่น**

ระบำพรหมมาสตร์

ต่างจับระบำรำฟ้อน ทอดกรกรีดกรายซ้ายขวา
ร่ายเรียงเคียงคมประสมตา เลี้ยวไล่ไขว่คว้าเป็นท่าทาง
ช้อนจังหวะประเท้าเคล่าคล่อง เลี้ยวลอดสอดคล้องไปตามหว่าง
วงเวียนเหียนหันกั้นกาง เป็นคู่คู่อยู่กลางอัมพร

(บทโขน กรมศิลปากร)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อำ**	จากคำว่า	**-บำกับรำ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**กรายกับซ้าย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอีย-ง**	จากคำว่า	**เรียงกับเคียง**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ไอย**	จากคำว่า	**ไล่กับไขว่**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อะ**	จากคำว่า	**-หวะกับประ-**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอา**	จากคำว่า	**เท้ากับเคล่า**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ด**	จากคำว่า	**ลอดกับสอด**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอีย-น**	จากคำว่า	**เวียนกับเหียน**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อั-น**	จากคำว่า	**หันกับกั้น**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อู**	จากคำว่า	**คู่คู่กับอยู่**

ระบำสี่ภาค

เพลงสาวเวียงเหนือ

พี่น้องของเราชาวเวียงเหนือ รักชาติเชื้อศักดิ์ศรีดีนักหนา
ประเพณีของเราเก่าก่อนมา ได้รักษาให้วัฒนาจนบัดนี้
เรามีศิลป์ประจำถิ่นเป็นสัญลักษณ์ ไปแห่งไหนก็ประจักษ์ทุกถิ่นที่
เครื่องแต่งกายฟ้อนรำและดนตรี ทั้งขันโตกเราก็มีไม่เหมือนภาคใด

เพลงรำเต้ย

ชาวอีสานก็มีดีเช่นกัน เครื่องแต่งกายพวกเรานั้นงามสดใส
ชื่นตื่นจกดอกเด่นแลเห็นได้แต่ไกล ดนตรีประจำภาคเราไซร้เรียกว่าแคน
ใช้เป็นสื่อสร้างไมตรี บ่าวสาวรู้ดีมีคุณค่าแสน
ศิลป์ของเราคือหมอลำหมอแคน เพลงรำเต้ยเสนาะแม่นบ่เลือน

เพลงกล่อมนารี

ภาคกลางนี้มีศิลปะอันสูงเด่น ทุกชาติเห็นชมว่าไม่มีใครเหมือน
ยามเยื้องกรายชำเลืองอายและแย้มเยือน ติดตาเตือนตรึงใจอยากใคร่ชม
แบบแต่งกายละครไทยวิไลลักษณ์ งดงามนักสรรค์สร้างไว้ได้เหมาะสม
เครื่องแต่งกายตามสมัยชุดไทยนิยม ก็อุดมความงามตามแบบไทย

เพลงชาตรี

ภาคใต้นี้มีศิลปะประจำชาติ แต่โบราณนานมากอาจอวดได้
คือโนราและดนตรีมีชื่อไกล ฆ้องสองใบปี่โทนทับขับเป็นเพลง
อีกการละเล่นพื้นเมืองทั่วทั่วไป ไม่น้อยหน้าภาคใดที่ว่าเก่ง
เด็กผู้ใหญ่สนใจใคร่ครื้นเครง เข้าร่วมเล่นรองเง็งร้องรำไป

เพลงแขกบรเทศ

จะเป็นภาคเหนือกลางอีสานใต้ ก็เป็นไทยทุกคนทั้งน้อยใหญ่
ต้องร่วมกันรักษาอธิปไตย เทิดชาติ ศาสน์ กษัตริย์ไทยไว้ยิ่งชีพเอย

(บทร้องของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ง**	จากคำว่า	**น้องกับของ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อี**	จากคำว่า	**สีกับตี,มีกับดีและตรีกับมี**
มีเสียงสัมผัสสระ	**เอา**	จากคำว่า	**เรากับเก่า**
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ว	จากคำว่า	บ่าวกับสาว
มีเสียงสัมผัสสระ	ไอย,ไอย	จากคำว่า	ไว้กับได้และใจกับใคร่
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ม	จากคำว่า	งามกับตาม
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-น	จากคำว่า	-ราณกับนาน
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-บ	จากคำว่า	ทับกับขับ
มีเสียงสัมผัสสระ	อา-ด	จากคำว่า	ชาติกับศาสน์

ระบำสวัสดิสงคราม

เพลงขึ้นพลับพลา

อนึ่งภูษาผ้าทรงฉลองค์รบ ให้มีครบเครื่องเสร็จทั้งเจ็ดสี
วันอา**ทิตย์สิทธิโชคโฉลกดี** เอาเครื่องสีแดงทรงเป็นมงคล

เพลงช้างประสานงา

เครื่องวัน**จันทร์นั้น**ควรสีนวลขาว จะยืนยาวชันษาสถาผล
อังคา**รม่วงช่วง**งามสีครามปน เป็นมงคลขัตติยาไม่ราคี

เพลงพระยาสี่เสา

เครื่องวัน**พุธสุดดี**ด้วยสีแสด กับเหลือบแปดปนประ**ดับ**สลับสี
วันพฤหัสจัดเครื่องเขียวเหลืองดี วันศุกร์สีเมฆ**หมอก**ออกสงคราม

เพลงตวงพระธาตุ

วันเสาร์ทรงดำจึงล้ำเลิศ แสนประเสริฐเสี้ยนศึกจะนึกขาม
หนึ่งพาชี**ขี่**ขับประดับงาม **ให้ต้องตามสีสันจึงกันภัย**

(บทประพันธ์ของพระสุนทรโวหาร (ภู่))

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**-ษากับผ้าและ-ษากับสถา**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อิ-ด**	จากคำว่า	**-ทิตย์กับสิทธิ์**
มีเสียงสัมผัสสระ	**โอ-ก**	จากคำว่า	**โชคกับโฉลก**
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-น	จากคำว่า	จันทร์กับนั้น
มีเสียงสัมผัสสระ	อั-บ	จากคำว่า	-ดับและสลับ
มีเสียงสัมผัสสระ	อัว-ง	จากคำว่า	ม่วงกับช่วง
มีเสียงสัมผัสสระ	อุ-ด	จากคำว่า	พุธกับสุด
มีเสียงสัมผัสสระ	ออ-ก	จากคำว่า	หมอกกับออก
มีเสียงสัมผัสสระ	อี	จากคำว่า	-ชีกับขี่

ระบำย่องหงิต

...

เรียง**รอคลอ**เคล้าเยาวมาลย์ ประโลมลานทอดสนิทไปในที

นางสวรรค์กันกรป้องปัด บิดสะบัดเบี่ยง**บ่ายชาย**หนี

เทพบุตรรำท่าม้า**ตีคลี** ท่วงทีเวียนตามอันดับกัน

(กรมศิลปากร)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ**	จากคำว่า	**รอกับคลอ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**บ่ายกับชาย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อี**	จากคำว่า	**ดีคลี**

ระบำนกเขา

แสงอรุณแอร่ม**รามยามอุทัย** รังสีไขประไพผ่อง**ส่องเวหา**

ผึ้ง*ภมร*ว่อนเคล้าคลึงผกา **หมู่ปักษา**ตื่นออกจากรังเรียง

ที่วัง*เวิ้งเชิง*ผามะราปี **สกุ*ณี*ที่ก้อง*ซร้อง*แซ่เสียง

ฝูงนก**เขาเคล้า**คู่เรียกคู่เคียง ส่งสำเนียงเริงสนุกจู้ฮุกกรู

บ้างขัน*คึก*ฮึก*กล้า*ท้า*คารม **ทั้งเรียก*คู่ขู่*ข่มคู่ต่อสู้**

ฝีปาก*ตี*ที่ประชันต่างขันคู่ **แล้วจับ*คู่ผู้*เมียเข้าเคลียคลอ**

(กรมศิลปากร)

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อา-ม**	จากคำว่า	**รามกับยาม**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ออ-ง**	จากคำว่า	**ผ่องกับส่องและก้องกับซร้อง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ออ-น**	จากคำว่า	**-มรกับว่อน**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เออ-ง**	จากคำว่า	**เวิ้งกับเชิง**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**เอา**	จากคำว่า	**เขากับเคล้า**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อึ-ก**	จากคำว่า	**คึกกับฮึก**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อา**	จากคำว่า	**กล้าท้าคา-**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อู**	จากคำว่า	**คูกับขู่และคู่กับผู้**
มีเสียง**สัมผัสสระ**	**อี**	จากคำว่า	**-ณีกับที่และดีกับที่**

เพลงฟ้อนดวงดอกไม้

...

โอ้ดอกไม้ก็**ได้ใช้**กลิ่น อวดประทินที่แสนสุดหอม

เร้าฤทัยเร้า**ให้ใฝ่**ดอม ช่างน่าถนอมจริงเนอ

...

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสสระ

มีเสียง**สัมผัสสระ**	**ไอย,ไอย**	จากคำว่า	**ได้กับใช้และให้กับใฝ่**

เพลงฟ้อนเล็บ

ทิง**เนิด**เถิดเทิงชั้นเชิงเสียงกลอง ปี่**ซอคลอ**ทำนองจังหวะคล้อเคล้าไป

แต่ง**ตัว**งามตา**โส**ภา**น่า**ชม เกล้า**มวย**สวย**ส**มแซมเสียบพวงดอกไม้

นุ่งซิ่นยาว**กรอมพร้อม**เสื้อวับวาม หลากสีงดงามทับด้วยผ้าสไบ

กรีดก**รายส่าย**กรสวมซ้อนเล็บยาว ท่าฟ้อนของลาวนี้เรียกว่าฟ้อนอันใด

ทิง**เนิด**เถิดเทิงชั้นเชิงร่ายรำ ฟ้อนเล็บตาม**ลำนำ**นี่คือท่ารำของไทย

(บทร้องของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**เออ-ด**	จากคำว่า	**เนิดกับเถิด**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ**	จากคำว่า	**ซอกับคลอ**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา**	จากคำว่า	**-ภาและน่า**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อัว-ย**	จากคำว่า	**มวยกับสวย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**ออ-ม**	จากคำว่า	**กรอมกับพร้อม**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อา-ย**	จากคำว่า	**กรายกับส่าย**
มีเสียงสัมผัสสระ	**อำ**	จากคำว่า	**ลำนำ**

เพลงฟ้อนเงี้ยว

ขออวยชัยพุทธิไกรช่วยค้ำ ทรงคุณเลิศล้ำไปทุก**ทั่วตัว**ตน
จงได้รับสรรพมิ่งมงคล นาท่านนา ขอเทวาช่วยรักษาเถิด
...

(บทร้องของเก่า)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อับ**	จากคำว่า	**รับกับสรรพ**

เพลงลาวสวยรวย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

...
สาวมองเมินหาหนุ่มอะคร้าว เห็นใครน้าวเพิงพุ่ม
สองพี่เลี้ยงสองเมียงตะคุ่ม **สุมทุม**พฤกษาโพ้นเอย
...

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ	**อุ-ม**	จากคำว่า	**สุมทุม**

เพลงลาวดำเนินทราย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

...

โอ้ว่าปากเอ๋ยปาก ปากเอ๋ยข้อยอยากจะหยิก
ทำกลับกลอกหลอกแพลงพลิก หัวใจริกริกเคืองเอย
ช่างใส่สีทำคดีอำพราง สองนางเอ๋ย
เขารู้ซึ้งถึงใจพี่เลี้ยงเอ๊ะ ถึงพี่จะเลี่ยง สุดจะเถียงแล้วเอย

(จากบทละครเรื่อง " พระลอ " ตอนพระลอลงสวน)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ **ออ-ก** จากคำว่า **กลอกกับหลอก**
มีเสียงสัมผัสสระ **อึ-ง** จากคำว่า **ซึ้งกับถึง**

ฟ้อนชมเดือน
(เพลงลาวลำปาง)

...

สุดสวยเอยสุดสวยนารี ยามรา**ตรีมีจันทร์วัน**เพ็ญ
นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น ช่างงาม**จริงหญิง**เอยงามเด่น
หากเห็นฤทัยหวนไห้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ **อี** จากคำว่า **-ตรีกับมี**
มีเสียงสัมผัสสระ **อัน** จากคำว่า **จันทร์กับวัน**
มีเสียงสัมผัสสระ **อิ-ง** จากคำว่า **จริงกับหญิง**

ฟ้อนม่านมงคล

(เพลงม่านมงคล)

ปวงข้าเจ้าเหล่าราชนาฏกร ขอฝ่ายฟ้อนระบำบรรพ์ด้วยหรรษา
สมโภชองค์อุปราชราชธิดา ในมหาพิธีดิถีชัย
ด้วยเดชะบารมีบดีสูรย์ อันไพบูลย์พูนพิพัฒน์นิรัติศัย
จึงอุบัติอุปราชชาติชาญชัย อรไทพระธิดาศรีธานี
ขอคุณพระพุทธเจ้า จุ่งมาปกเกล้าเกศี
พระธรรมเลิศล้ำธาตรี พระสงฆ์ทรงศรีวิสุทธิญาณ
ขอโปรดประสาท อุปราชธิบดี
พระราชบุตรี วรนาฏนงคราญ
ทรงสบสุขศรี ฤดีสำราญ
ระรื่นชื่นบาน วรกายสกนธ์
พวกเหล่าพาลา ไม่กล้าประจญ
ต่างหวั่นพรั่นตน เกรงพระบารมี
ประสงค์สิ่งใด เสร็จได้ดังฤดี
สถิตเต่นเป็นศรี อังวะนครา

(ประพันธ์โดย ; นายมนตรี ตราโมท)

สัมผัสสระ

มีเสียงสัมผัสสระ **เอา** จากคำว่า **เจ้า**กับ**เหล่า**
มีเสียงสัมผัสสระ **อา-ด** จากคำว่า **ราช**กับ**นาฏ** -อุ**ปราช**กับ**ราช** และ-อุ**ปราช**กับ**ราช**
มีเสียงสัมผัสสระ **อู-น** จากคำว่า **-บูลย์**กับ**พูน**
มีเสียงสัมผัสสระ **อิ** จากคำว่า **พิ-**กับ**นิ-**
มีเสียงสัมผัสสระ **อั-ด** จากคำว่า **-พัฒน์**กับ**-รัติ**
มีเสียงสัมผัสสระ **โอะ-ง** จากคำว่า **สงฆ์**กับ**ทรง-**
มีเสียงสัมผัสสระ **อือ-น** จากคำว่า **รื่น**กับ**ชื่น**
มีเสียงสัมผัสสระ **อา** จากคำว่า **พาลา**
มีเสียงสัมผัสสระ **อั-น** จากคำว่า **หวั่น**กับ**พรั่น**
มีเสียงสัมผัสสระ **เอะ-น** จากคำว่า **เด่น**และ**เป็น**
มีเสียงสัมผัสสระ **อะ** จากคำว่า อัง**วะ**กับ**นคร**า

การใช้โวหารเปรียบเทียบและภาพพจน์

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นสุนทรียภาพทางภาษาคือ การใช้โวหารเปรียบเทียบและภาพพจน์ ซึ่งหมายถึงการใช้ถ้อยคำในทำนองเปรียบเทียบแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจและความรู้สึกที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำแบบธรรมดาให้เกิดภาพในจิตของผู้อ่านกระจ่างชัดตรงกับภาพในใจของผู้แต่ง แบ่งตามลักษณะได้ดังนี้

1. การใช้อุปมา
2. การใช้อุปลักษณ์
3. การใช้สัญลักษณ์
4. การใช้บุคลาธิษฐาน
5. การใช้อติพจน์

1. การใช้อุปมา คือ การนำสิ่งหนึ่งมาเปรียบว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่งโดยมีคำเชื่อมโยง เช่น คำว่า เหมือน ดุจ ดั่ง ปาน ประหนึ่ง ราวกับ ประดุจ เพียง เพี้ยง พ่าง เสมอ เฉก กล คล้าย เปรียบ แม้น ละม้าย ราว เทียม ในเพลงไทยเดิมประกอบรำ มีการใช้โวหารเปรียบเทียบและภาพพจน์ดังนี้

เพลงมอญดูดาว

...

ถือหอกสัตโลหะชนะชัย เหมือนสมิงมอญใหม่ดูไวว่อง

ขุนแผนขี่สีหมอกออกลำพอง ชุมพลขึ้นกะเลียวผยองนำโยธา

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน")

จากเนื้อเพลงนี้ ได้เปรียบพลายชุมพลตัวละครจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่แปลงกายได้เหมือนกับมอญเป็นอย่างมาก

เพลงแม่ศรี

แม่ศรีเอย แม่ศรีสาวหงส์

เยื้องย่างมากลางดง **เหมือนหนึ่งหงส์เหมราช**

...

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน ")

จากเนื้อเพลงนี้ ได้เปรียบกิริยาของหญิงงามว่ามีกิริยาที่สง่างามเหมือนกับลักษณะของหงส์

เพลงเจ้าเซ็น (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 2)

...

รายรูปสิงห์อัดหยัดยัน **สุบรรณจับนาคหิ้วเศียรห้อย**

ดุมพราววาววับประดับพลอย **แปรกแก้วกาบซ้อยสะบัดบัง**

เทียมด้วยสินธพเทพบุตร **ทั้งสี่บริสุทธิ์ดั่งสีสังข์**

มาตลีอาจขี่ขับประดัง ให้รีบรุดสุดกำลังดังลมพา

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

จากเนื้อเพลงนี้ ได้เปรียบสีสันของม้าทรงทั้งสี่ของพระอินทร์ว่ามีสีขาวสวยงามเหมือนสีของสังข์

เพลงลาวจ้อย

...

สองเท้า**เทียมนพมาศ** **เพียง**ฉลุชาดทาร่าง

ปู่ก็ใช้ให้ผีลง ผีก็ลงแก่ไก่

...

(จากเรื่อง " ลิลิตพระลอ ")

จากเนื้อเพลงนี้ ได้เปรียบความงามสองเท้าของไก่แก้วว่างามมากซึ่งมีความงามเปรียบดั่งทอง มีสีเหลืองแดงสวยสดงดงามมาก

ฟ้อนลาวดวงเดือน

เที่ยวแรก

...

หอมกลิ่นเกสรเกสรดอกไม้ หอมกลิ่น**คล้ายคล้าย**เจ้าสูของเรียมเอย (ซ้ำ)

หอมกลิ่นกรุ่นครัน **หอมนั้นยังบ่เลย**

เนื้อหอมทรามเชย **เราละหนอ**

เที่ยวกลับ

...

เสียงไก่ขันขาน ช่างหวานเจื้อยแจ้ว
หวานสุดแล้ว หวานแจ้วเจื้อยเอย
ถึงจะหวานเสนาะ หวานเพราะกระไรเลย
บ่เหมือนทรามเชย เราละหนอ

(ประพันธ์โดย ; พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

จากเนื้อเพลงนี้ ได้เปรียบความหอมของดอกไม้เหมือนกับกลิ่นหอมจากกายของนางและเปรียบเสียงของไก่ที่ขันว่าเสียงเพราะแล้วก็ยังไม่เท่าเสียงของนางที่ไพเราะยิ่งกว่า

ฟ้อนชมเดือน

(เพลงลาวลำปาง)

โอ้เดือนเอยโอ้เดือนดวงงาม ส่องวาววามแลอร่ามเวหา
โอ้เดือนนี้หนอไปยอจันทรา ชื่นวิญญาไหนมาเทียมเท่า
โอ้แสงจันทร์เจ้าคลายเศร้าร่มเย็น (ซ้ำ)
สุดสวยเอยสุดสวยนารี ยามราตรีมีจันทร์วันเพ็ญ
นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น ช่างงามจริงหญิงเอยงามเด่น
หากเห็นฤทัยหวนไห้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

จากเนื้อเพลงนี้ ได้เปรียบให้เห็นถึงความสวยงามร่มเย็นใจของหญิงนางหนึ่งกับแสงงามร่มเย็นของดวงเดือนที่ส่องอร่ามจนทั่วท้องฟ้าในยามค่ำคืน

2. การใช้อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบโดยนัยคือเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นดั่งอีกสิ่งหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นจริง การเปรียบเทียบวิธีนี้ให้ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ที่ลึกซึ้งกว่าธรรมดา **มักมีคำว่า เป็น คือ เท่า เป็นคำเชื่อม** ตามที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำดังนี้

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

แสงรัชนีส่องสีนวล (ลา ลา ลา ฯลฯ)
ชื่นใจชวนยั่วยวนใจชมอภิรมย์เริงใจ
เคล้าคู่เคียงไปฟ้อนกรายร่ายรำ (ลา ลา ลา ฯลฯ)

หนุ่มวอนกลอนกล่าวเว้าสาวหวานฉ่ำ
จันทร์งามยามค่ำเป็นสายนำดวงใจ
...

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

บทเพลงนี้ใช้คำว่าเป็นในการเปรียบพระจันทร์ว่าเหมือนกับเป็นสื่อกลางระหว่างหนุ่มสาวเหตุเพราะเวลาคืนที่พระจันทร์ทรงกลดหนุ่มสาวจะได้ออกมาร่ายรำกันอย่างสนุกสนาน

เพลงฟ้อนดวงดอกไม้

...
กลิ่นดอกไม้ก็ไม่ระรื่น หอมชุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง
ข้าเจ้าภักดีบ่มีจืดจาง จนชีวิตวางวายเนอ
(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

บทเพลงนี้เปรียบกลิ่นของดอกไม้ที่ว่าหอมก็ไม่เท่าความหอมของพระแม่เจ้าซึ่งเป็นสิ่งที่เคารพสูงสุด

3. การใช้สัญลักษณ์ คือ การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยไม่ต้องใช้คำอธิบาย อาจเป็นคำคำเดียวหรือเป็นข้อความก็ได้และมักจะเป็นรูปธรรมที่เป็นเครื่องหมายแทนนามธรรมดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้

เพลงกราวอาสา (รำกราวอาสา)

...
ช่วยให้**ธงชัย**ได้เฉลิมนาม ทั่วนิคมคามทุกแดนด่าน
ให้ชาติบ้านเมืองได้สำราญ เริงรื่นชื่นบานทุกแถวถิ่น
ข้าศึกเข้าบุกรุกแผ่นดิน **ต้องขจัดให้สิ้นพ้นแดนเรา**
(บทร้องของหลวงวิจิตรวาทการ)

บทเพลงนี้ใช้คำว่าธงชัยแทนความเป็นเอกราชของชาติบ้านเมือง

เพลงระบำนพรัตน์

...

มรกตสดขจีสีเขียวขำ แสงงามล้ำเลอเลิศประเสริฐสรรพ์
ประดับกัน**เขี้ยวงา**สารพัน คุ้มภยันอันตรายถ้วนมวลพารา

...

บทเพลงนี้ใช้คำว่า**เขี้ยวงา**แทนสัตว์ดุร้าย สัตว์มีพิษทั้งหลาย อาวุธและเพทภัยต่างๆที่จะนำอันตรายมาสู่

เพลงตุ้งติ้ง (ระบำครุฑ)

ครุฑเอยครุฑทรง ควรอาสน์คู่องค์**พระทรงศิลป์**
เผ่นผงาดผาดผยองเผยอบิน สะเทือนดินสะท้านดงพงไพร

...

(จากบทละครเรื่อง " อุณรุท ")

บทเพลงนี้ใช้คำว่า**พระทรงศิลป์**แทนพระนารายณ์

ระบำนันทอุทยาน

...

มีน้ำพุพุ่งซ่าธาราไหล แลวิไลวิลาศล้วนสวนสวรรค์
สำหรับ**องค์อัมรินทร์ปิ่นเทวัญ** ซึ่งรังสรรค์สร้างสมอบรมมา

(กรมศิลปากร)

บทเพลงนี้ใช้คำว่า**องค์อมรินทร์ปิ่นเทวัญ**แทนพระอินทร์

4. **การใช้บุคลาธิษฐาน** หมายถึง การสมมติให้สิ่งที่ไม่ใช่คน มีอาการและอารมณ์ความรู้สึกเช่นเดียวกับคน เช่น พูดได้ ร้องไห้ได้ รู้สึกได้ หรือการนำสิ่งที่ไม่มีชีวิตมากล่าวราวกับว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

...

ยามเดือนลอยเด่น **เหมือนเป็นใจให้สาวหนุ่มพลอดกัน**
กรีดกรายร่ายรำสำเริงรื่น **แสนชื่นชอบเชิงเริงรำทำกางกั้น**

...

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

ยามเดือนลอยเด่น **เหมือนเป็นใจ**...กล่าวถึงดวงเดือนที่มีความรู้สึกเหมือนมนุษย์ที่มีจิตใจที่คอยช่วยส่งเสริมให้หนุ่มสาวได้เกี้ยวพาราสีกันในยามค่ำคืน

เพลงจีนรำพัด

ชื่นใจ ที่เงาไม้ราบร่มลมพัดฉิว
หอมกระถินกลิ่นไกลใจริ้วริ้ว เหมือนใครลิ่วลมแฉลบมาแอบมอง
ในโลกนี้มีอะไรที่ไม่คู่ ได้เห็นอยู่ทั่วถ้วนล้วนเป็นสอง
แต่ดวงจันทร์นั้นยังมีอาทิตย์ปอง เดินพบพ้องบางคราวเมื่อเช้าเย็น
ตัวเราเหงาอยู่ในโพรงไม้ พระไทรมีอยู่ไม่รู้เห็น

...

(จากเรื่อง " เงาะป่า " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5)

แต่ดวงจันทร์นั้นยังมีอาทิตย์ปอง เปรียบพระอาทิตย์ที่หมายปองพระจันทร์เป็นคู่

เพลงสร้อยโอ้ลาว (ระบำดอกบัว)

...

อันปทุมยอดผกา ทัศนาก็วิไล
งามตระการดาลหทัย **หอมจรุงฟุ้งขจร**
คล้ายจะยวน **เย้าภมร**
บินวะว่อน ฟอนสุคนธ์

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

คล้ายจะยวน **เย้าภมร**กล่าวถึงกลิ่นหอมของดอกไม้ที่มีคล้ายกับจะแสดงการยั่วยวนเหล่าแมลงให้มาดอมดม

เพลงครวญหา (ระบำกฤดาภินิหาร)

ปราโมทย์แสน องค์อัปสรอมรแมน
ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์ เกียรติไทยลั่นลือเลื่องเรืองรูจี
ต่างเต็มตื้นชื่นชมโสมนัส โอษฐ์เอื้อนอรรถอวยพรสุนทรศรี
แจ้วจำเรียงเสียงเพลงสดุดี ดนตรีรี่เรื่อยประโคมประโลมลาน
แล้วลีลาศเริงรำระบำร่าย กรกรีดกรายโปรยมาลีสีประสาน
พรมน้ำทิพย์ปรุงปรนสุคนธาร **จักรวาลฉ่ำชื่นรื่นรมย์ครัน**

(จากบทละครเรื่อง " เกียรติ์ไทย ")

จักรวาลฉ่ำชื่นรื่นรมย์ครันกล่าวถึงอาการของจักรวาลที่มีอารมณ์เริงรื่นในที่นี้คือความสดชื่นรื่นรมย์ที่แผ่ไปทั่วทุกที่นั่นเอง

ระบำนันทอุทยาน

...
มีสระแก้วแววววาววะวาววับ และระยับรุ้งปลั่งรังสีใส
อุบลบานตระการล้ำผ่องอำไพ ชูไสว**แข่งฉวีนิรมล**
...

(กรมศิลปากร)

แข่งฉวีนิรมลกล่าวถึงดอกบัวที่อยู่ในสระซึ่งแต่ละดอกนั้นงดงามและเหมือนกับว่าได้**แข่งขันกันเพื่ออวดสีสันและความงามของตนเอง**

ฟ้อนชมเดือน

(เพลงลาวลำปาง)

โอ้เดือนเอยโอ้เดือนดวงงาม **ส่องวาววามแลอร่ามเวหา**
โอ้เดือนนี้หนอไปยอจันทรา **ชื่นวิญญาไหนมาเทียมเท่า**
โอ้แสงจันทร์เจ้าคลายเศร้าร่มเย็น (ซ้ำ)
สุดสวยเอยสุดสวยนารี ยามราตรีมีจันทร์วันเพ็ญ
นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น ช่างงามจริงหญิงเอยงามเด่น
หากเห็นฤทัยหวนไห้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่นกล่าวถึงแสงของดวงเดือนที่มีสีนวลเหมือนกับแสดงอาการเชิญชวนยั่วยวนให้หญิงสาวออกมาชมดวงจันทร์

ฟ้อนลาวดวงเดือน

(เพลงลาวดวงเดือน)

...
เที่ยวกลับ
โอ้ละหนอดวงตาเอย พี่นี้รักแสนรักดังดวงใจ
โอ้เป็นกรรมต้องจำจากไกล อกพี่อาลัยเจ้าดวงเดือนเอย
เห็นเดือนแรมเริศร้างเวหา เฝ้าแต่เบิ่งดูฟ้า (ละหนอ) เห็นมืดมน
พี่ทนทุกข์ทุกข์ทน เจ้าดวงเดือนเอย
เสียงไก่ขันขาน ช่างหวานเจื้อยแจ้ว
หวานสุดแล้ว หวานแจ้วเจื้อยเอย
ถึงจะหวานเสนาะ **หวานเพราะกระไรเลย**
บ่เหมือนทรามเชย เราละหนอ

(ประพันธ์โดย ; พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

เห็นเดือนแรมเลิกร้างเวหากล่าวถึงการจากร้างราของดวงเดือนที่หายลับฟ้าไป

5. การใช้อติพจน์โวหาร เป็นการกล่าวเปรียบเทียบแบบเกินความจริง ให้แก่คำหรือความหมายของเนื้อความ เพื่อแสดงอารมณ์ที่รุนแรง มุ่งแต่ให้เกิดความรู้สึก สะเทือนอารมณ์ ดังที่ปรากฏในบทเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้

เพลงลาวเชิญผี

...

โปรดดลให้ฝนถั่ง **ตกไหลหลั่งดั่งท่อธาร**
โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบกินสิ้นทุกข์ภัย

(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

ตกไหลหลั่งดั่งท่อธารเพื่อเน้นถึงลักษณะการตกของฝนที่ตกพรั่งพรูลงมาจากฟ้าอย่างมากมายมหาศาล

เพลงแม่ศรี

ยักษีเอย ยักษีโสภณ
เจ้าช่างแต่งตน เลิศล้นหนักหนา
ห้อยไหล่แดงฉาด **งามบาดนัยน์ตา**
ช่างงามสง่า จริงยักษีเอย
...

(จากบทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " ตอน ทศกัณฑ์ลงสวน)

งามบาดนัยน์ดาเป็นการกล่าวเน้นถึงสีสันที่แดงเข้มจนทำให้บาดนัยน์ตา

เพลงสร้อยโอ้ลาว (ระบำดอกบัว)

เหล่าข้าคณาระบำ **ร้องรำกันด้วยเริงร่า**
ฟ้อนส่ายให้พิศโสภา **เป็นที่ท่าเยื้องยาตรนาฏกราย**
ด้วยจิตจงรักภักดี **มิมีจะเหนื่อยแหนงหน่าย**
ขอมอบชีวิตและกาย **ไว้ใต้เบื้องพระบาทยุคล**
...

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

ขอมอบชีวิตและกาย ไว้ใต้เบื้องพระบาทยุคลต้องการแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีที่มีต่อสิ่งที่เคารพอย่างสูงสุด แม้แต่การมอบกายถวายชีวิตต่อสิ่งที่เคารพนั้น

เพลงแขกเชิญเจ้า (ระบำเทพบันเทิง)

...

ถวายอินทรีย์ ต่างมาลีบูชา
ถวายดวงตา ต่างประทีปจำรัสไข
ถ้อยคำอำไพ ต่างธูปหอมจุณจันทน์
ถวายดวงจิด อัญชลิตวรคุณ
ที่ทรงการุณย์ ผองข้ามาแต่บรรพ์
ถวายชีวิน **รองบาทจนบรรลัย**
(สร้อย) สุรศักดิ์ประสิทธิ์ สุรฤทธิ์กำจาย
ทรงสราญพระกาย ทรงสบายพระทัย
ถวายอินทรีย์ ถวายดวงตา ถ้อยคำอำไพ ถวายดวงจิด ถวายชีวิน รองบาทจนบรรลัย

ต้องการกล่าวเน้นเนื้อความให้หนักแน่น น่าเชื่อถือถึงความจงรักภักดีเป็นอย่างยิ่งจนสามารถมอบกายถวายชีวิตและสละได้ทุกๆสิ่งทุกอย่าง

เพลงเจ้าเซ็น (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 2)

...

ราชยานเวชยันต์รถแก้ว เพริศแพร้วกำกงอลงกต
แอกงอนอ่อนสลวยชวยชด เครือขดช่อตั้งบัลลังก์ลอย
รายรูปสิงห์อัดหยัดยัน สุบรรณจับนาคหิ้วเศียรห้อย
ดุมพราววาวรับประดับพลอย **แปรกแก้วกาบช้อยสะบัดบัง**
เทียมด้วยสินธพเทพบุตร **ทั้งสี่บริสุทธิ์ดั่งสีสังข์**
มาตลีอาจขี่ขับประดัง **ให้รีบรุดสุดกำลังดังลมพา**

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

แอกงอนอ่อนสลวยชวยชดต้องการเน้นให้เห็นถึงความอ่อนช้อยงดงามของแอกของรถทรงว่างดงามเหลือเกิน

ให้รีบรุดสุดกำลังดังลมพาต้องการเน้นให้เห็นถึงความเร็วของม้าว่ามีความเร็วมากเพียงใด

เกริ่น (ระบำไก่)

...

ปู่กระสันถึงไก่ ในไพรพฤกษ์
ปู่ร้ำลึกถึงไก่ ไก่ก็มา **บ่รู้กี่คณากี่หมู่**
ปู่เลือกไก่ตัวงาม ทรงทรามวัยทรามแรง

...

บ่รู้กี่คณากี่หมู่ต้องการแสดงให้เห็นถึงจำนวนของไก่ว่ามีมากมายหลายชนิดหลายสายพันธุ์

เพลงลาวจ้อย

...

ขอบตาชาดพะพริ้ง สิงคลิ้งหงอนพรายพรรณ
ขานขันเสียงเอาใจ เดือยหงอนใสสีระรอง
สองเท้าเทียมนพมาศ **เพียงฉลุชาดทาร**ง
ปู่ก็ใช้ให้ผีลง ผีก็ลงแก่ไก่
(จากเรื่อง " ลิลิตพระลอ ")

สองเท้าเทียมนพมาศ **เพียงฉลุชาดทารง**ต้องการเน้นให้เห็นถึงความงามของไก่แก้วว่ามีความงามมากและได้กล่าวถึงสองเท้าของไก่แก้วว่างามมากซึ่งงามเปรียบดั่งสีของทองที่**สุกเปล่งปลั่งเหลืองเหลือบแดงสวยสดงดงามมาก**

เพลงระบำนพรัตน์

...

ทับทิมแท้แลดูแดงอร่าม แสงแวววาวแจ่มจรัสรัศมี
กำจัดปวงโรคาพยาธี **พูนทวีสินทรัพย์นับอนันต์**
มรกตสดขจีสีเขียวขำ **แสงงามล้ำเลอเลิศประเสริฐสรรพ์**
ประดับกันเขี้ยวงาสารพัน **คุ้มภยันอันตรายถ้วนมวลพารา**
อันมณีสีเหลืองเรืองวิรุจน์ นี้คือบุษราคัมเลิศล้ำค่า
เป็นอาภรณ์พูนสวัสดิ์วัฒนา ชนม์พรรษายืนดำรงคงนิรันดร์
แก้วโกเมนแดงก่ำน้ำใสสด แสนงามงดรูจีแสงสีสรรพ์
ผู้ประดับรับเคารพอภิวันท์ **ประชานันต์นับถือเลื่องลือนาม**

...

พูนทวีสินทรัพย์นับอนันต์ แสงงามล้ำเลอเลิศประเสริฐสรรพ์ คุ้มภยันอันตราย ถ้วนมวลพารา ประชานันต์นับถือเลื่องลือนามเพื่อต้องการเน้นและแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของอัญมณีที่กล่าวถึงแต่ละประเภทให้มีความหนักแน่นน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เพลงครวญหา (ระบำกฤดาภินิหาร)

ปราโมทย์แสน องค์อัปสรอมรแมน
ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์ เกียรติไทยลั่นลือเลื่องเรืองรูจี
ต่างเต็มตื้นชื่นชมโสมนัส โอษฐ์เอื้อนอรรถอวยพรสุนทรศรี
แจ้วจำเรียงเสียงเพลงสดุดี ดนตรีรี่เรื่อยประโคมประโลมลาน
แล้วลีลาศเริงรำระบำร่าย กรกรีดกรายโปรยมาลีสีประสาน
พรมน้ำทิพย์ปรุงปรนสุคนธาร **จักรวาลฉ่ำชื่นรื่นรมย์ครัน**

(จากบทละครเรื่อง " เกียรติ์ไทย ")

บทเพลงนี้ใช้กลุ่มคำว่า**ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์**แทนการเกิดความสุขสันต์ที่มิอาจเปรียบได้และ**พรมน้ำทิพย์ปรุงปรนสุคนธาร จักรวาลฉ่ำชื่นรื่นรมย์ครัน**แทนความสุขสดชื่นรื่นรมย์อย่างหาที่เปรียบมิได้ซึ่งแผ่กำจรไปทั่วทุกที่ในจักรวาล

เพลงระบำไกรลาศสำเริง

...

ให้สันต์เกษมสุข **ห่างภัยไกลทุกข์นิรันตราย**
ผู้ผยองปองร้าย จะพ่ายมลายไป
สิ่งที่ประสงค์ ขอจงสำเร็จได้
เกียรติระบือไกล **ทรัพย์เงินทองนองเนืองนอง เทอญ**
(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

เกียรติระบือไกล ทรัพย์เงินทองนองเนืองนอง เทอญเพื่อต้องการเปรียบเทียบให้เห็นถึงการกล่าวเกินจริงว่า หากเกียรติยศปรากฏก็ขอให้เลื่องลือไปไกลและหากได้ทรัพย์สินมาก็ให้มีมากมายล้นหลาม

เพลงตุ้งติ้ง (ระบำครุฑ)

ครุฑเอยครุฑทรง ควรอาสน์คู่องค์พระทรงศิลป์
เผ่นผงาดผาดผยองเผยอบิน **สะเทือนดินสะท้านดงพงไพร**
ลอยลิ่วปลิวโพยมพยับคุ้ม เมฆเกลื่อนหมอกกลุ้มอุทัยไข
ถีบราถาร่อนมาไวไว ข้ามไพรเขตพฤกษ์คิรินทร
พันแดนแผ่นดินถิ่นมนุษย์ โบยรีบบินรุดไม่หยุดหย่อน
ลุห้วงล่วงมหาสาคร ข้ามเขตสิงขรหิมพานต์
นาทีหนึ่งเที่ยวทั่วรอบ **สุดขอบสิ้นเขตไพศาล**
ทั่วแคว้นจังหวัดจักรวาล แสวงมุ่งกรุงมารพาณา

(จากบทละครเรื่อง " อุณรุท ")

เผ่นผงาดผาดผยองเผยอบิน สะเทือนดินสะท้านดงพงไพร
นาทีหนึ่งเที่ยวทั่วรอบ สุดขอบสิ้นเขตไพศาล ทั่วแคว้นจังหวัดจักรวาล.....
เพื่อต้องการเน้นให้เห็นถึงความใหญ่โตและพละกำลังอัมหาศาลของครุฑทรงของพระอินทร์

เพลงฟ้อนดวงดอกไม้

...

ปวงดอกไม้ก็ไม่งามเท่า พักตร์แม่เจ้าแม่ท้าวคำปิ่น
สำรวยเลิศช่างเฉิดโฉมฉิน บ่มีมลทิลทั่วสรรพางค์ (ดนตรีสอด)
กลิ่นดอกไม้ก็ไม่ระรื่น หอมชุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง
ข้าเจ้าภักดีบ่มีจืดจาง จนชีวิตวางวายเนอ
(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

ข้าเจ้าภักดีบ่มีจืดจาง จนชีวิตวางวายเนอเพื่อเน้นให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อผู้ที่เคารพอย่างสูง

วิเคราะห์แนวคิดที่มีในเพลงไทยเดิมประกอบรำ

แนวคิด คือ ข้อคิดสำคัญหรือข้อคิดหลักของบทประพันธ์ที่ผู้แต่งต้องการสื่อสารมายังผู้อ่านและเป็นสิ่งเชื่อมโยงเนื้อหาในบทประพันธ์เข้าด้วยกันโดยเนื้อหาจะแสดงแนวคิดของบทประพันธ์เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความคิดและความเข้าใจว่าผู้แต่งมีความคิดอย่างไรเป็นไปในแนวใดและให้ข้อคิดสำคัญไว้อย่างไรบ้างซึ่งสาระสำคัญนั้นมักจะเกี่ยวกับความเป็นไปของชีวิตเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความหยั่งรู้ เข้าใจและเป็นข้อคิดเตือนใจ ในการศึกษาเพลงไทยเดิมประกอบรำ ได้แบ่งแนวคิดเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. แนวคิดด้านธรรมชาติ
2. แนวคิดด้านความรัก
3. แนวคิดด้านผู้หญิง
4. แนวคิดด้านประวัติศาสตร์
5. แนวคิดด้านความเชื่อ

1. แนวคิดด้านธรรมชาติ คือ การใช้ธรรมชาติเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดแนวคิดซึ่งจะช่วยสื่อความคิด ความในใจให้เห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำดังนี้

เพลงชมดลาด

เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า **สอดสร้อยมาลาเฉิดฉิน**
ทั้งกวางเดินดงหงส์บิน **กินรินเลียบถ้ำอำไพ**
อีกช้านางนอนภมรเคล้า **แขกเต้าผาลาเพียงไหล่**
เมขลาโยนแก้วแววไว มยุเรศฟ้อนในอัมพร
ยอดตองต้องลมพรหมนิมิต อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน
ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์

(บทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงนี้คือการใช้ธรรมชาติมาเป็นสัณฐานในการใส่ท่าแม่บทเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัตว์ ต้นไม้ เทพ

เพลงจีนรำพัด

ชื่นใจ ที่เงาไม้ราบร่มลมพัดฉิว
หอมกระถินกลิ่นไกลใจริ้วริ้ว เหมือนใครลิ่วลมแฉลบมาแอบมอง
ในโลกนี้มีอะไรที่ไม่คู่ **ได้เห็นอยู่ทั่วถ้วนล้วนเป็นสอง**
แต่ดวงจันทร์นั้นยังมีอาทิตย์ปอง เดินพบพ้องบางคราวเมื่อเช้าเย็น
ตัวเราเหงาอยู่ในโพรงไม้ พระไทรมีอยู่ไม่รู้เห็น
ยลแต่ฝูงสัตว์หลายไม่วายเว้น เป็นเพื่อนเล่นพอสบายคลายกังวล
ระมาดไม่อยากหนามหรือยามนี้ มายวนยีรำรับกันสับสน
น้อยหรือนั่นสองเสือก็เบื่อคน หมีหยุดค้นผึ้งรวงไม่ห่วงใย
เจ้ากวางทองนั้นไม่ปองผลมะลื่น ลองเชิงชื่นชมกันอยู่หวั่นไหว
ถึงเราเดียวก็ไม่เปลี่ยวดวงฤทัย อยู่ในกลางสมุนที่คุ้นเคย

(จากเรื่อง " เงาะป่า " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงนี้กล่าวถึงธรรมชาติที่สร้างสรรพสิ่งในโลกนี้ให้เกิดมาและสร้างสิ่งต่างๆให้สัมพันธ์เป็นคู่กัน ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าสิ่งต่างๆบนโลกใบนี้ย่อมมีเป็นคู่ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติของทุกสรรพสิ่ง ดังนั้นสิ่งใดที่ไม่มีคู่จึงเป็นเรื่องที่ผิดธรรมชาติ

เพลงลาวเชิญผี

นบเอยนบเกศ ไหว้เทเวศร์ทุกทิศา
ที่สวรรค์ชั้นฟ้า ทั้งเจ้าป่าทุกตำบล
ไหว้องค์พระวรุณราย ผู้ประสาทหลั่งสายฝน
หากโอรสจะยืนชนม์ ดำรงรัฐสวัสดี
โปรดเอ๋ยโปรดประทาน ดลบันดาลด้วยฤทธี
ทรงเมตตาโปรดปรานี แก่ข้าน้อยและกุมาร
โปรดดลให้ฝนถั่ง ตกไหลหลั่งดั่งท่อธาร
โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบกินสิ้นทุกข์ภัย

(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงนี้เป็นเรื่องของฝนที่ตกต้องตามฤดูกาล เพื่อความอุดมสมบูรณ์อยู่ดีมีสุขของผู้คน

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

แสงรัชนีส่องสีนวล (ลา ลา ลา ฯลฯ)
ชื่นใจชวนยั่วยวนใจชมอภิรมย์เริงใจ
เคล้าคู่เคียงไปฟ้อนกรายร่ายรำ (ลา ลา ลา ฯลฯ)
หนุ่มวอนกลอนกล่าวเว้าสาวหวานฉ่ำ
จันทร์งามยามค่ำเป็นสายนำดวงใจ
ยามเดือนลอยเด่น เหมือนเป็นใจให้สาวหนุ่มพลอดกัน
กรีดกรายร่ายรำสำเริงรื่น แสนชื่นชอบเชิงเริงรำทำกางกั้น
สับเปลี่ยนเวียนหันกันสำราญ
ร่ายรำท่ามกลางแสงเดือนเด่น
เยือกเย็นน้ำค้างช่างซาบซ่าน
สาวรำนำหนุ่มชุ่มชื่นบาน
ต่างสุขศานต์แสนงามยามค่ำคืน

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงได้กล่าวถึงธรรมชาติในยามค่ำคืนที่จันทร์เต็มดวง เป็นบรรยากาศของหนุ่มสาวและความรัก

เพลงสร้อยโอ้ลาว (ระบำดอกบัว)

เหล่าข้าคณาระบำ ร้องรำกันด้วยเริงร่า
ฟ้อนส่ายให้พิศโสภา เป็นที่ท่าเยื้องยาตรนาฏกราย
ด้วยจิตจงรักภักดี มิมีจะเหนื่อยแหนงหน่าย
ขอมอบชีวิตและกาย ไว้ใต้เบื้องพระบาทยุคล
เพื่อทรงเกษมสราญ และซื่นบานพระกมล
ถวายฝ่ายฟ้อนอุบล ล้วนวิจิตรพิศอำไพ
อันปทุมยอดผกา ทัศนาก็วิไล
งามตระการดาลหทัย หอมจรุงฟุ้งขจร
คล้ายจะยวน เย้าภมร
บินวะว่อน ฟ่อนสุคนธ์

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงได้กล่าวถึงดอกบัวซึ่งมีคุณค่าเป็นเครื่องบูชาก็ได้และมีความงาม ความหอมเป็นที่สนใจหมายปองของหมู่ภมร ซึ่งโดยธรรมชาติผึ้งก็ต้องดอมดมกลิ่นเกสรของดอกไม้ที่หอมหวาน

ระบำนันทอุทยาน

แดนเกษมเปรมใจใดจะทัน นันทวันของเราชาวแมนสรวง
สารพัดงามสพรั่งไปทั้งปวง แลละลวงละลานพิศติดหทัย
มีสระแก้วแววววาววะวาววับ แลระยับรุ้งปลั่งรังสีใส
อุบลบานตระการล้ำผ่องอำไพ ชูไสวแข่งฉวีนิรมล
ที่แถวทางหว่างวิถีมณีลาด งามโอภาสผ่องแผ้วแนวสถล
พุ่มไม้ดอกออกอร่ามงามพึงยล ต่างต่างต้นต่างสลับสีสรรพกัน
มีน้ำพุพุ่งซ่าธาราไหล แลวิไลวิลาศล้วนสวนสวรรค์
สำหรับองค์อัมรินทร์ปิ่นเทวัญ ซึ่งรังสรรค์สร้างสมอบรมมา

(กรมศิลปากร)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงได้กล่าวถึงความงดงามของธรรมชาติในสวนบนสรวงสวรรค์ซึ่งเป็นที่อยู่ของพระอินทร์

ระบำนกเขา

แสงอรุณแอร่มรามยามอุทัย รังสีไขประไพผ่องส่องเวหา
ผึ้งภมรว่อนเคล้าคลึงผกา หมู่ปักษาตื่นออกจากรังเรียง
ที่วังเวิ้งเชิงผามะราปี สกุณีที่ก้องซร้องแซ่เสียง
ฝูงนกเขาเคล้าคู่เรียกคู่เคียง ส่งสำเนียงเริงสนุกจู้ฮุกกรู
บ้างขันคึกฮึกกล้าท้าคารม ทั้งเรียกคู่ขู่ข่มคู่ต่อสู้
ฝีปากดีที่ประชันต่างขันคู่ แล้วจับคู่ผู้เมียเข้าเคลียคลอ

(กรมศิลปากร)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงนี้ได้กล่าวถึงธรรมชาติในการใช้ชีวิตของสัตว์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นฝูงนกเขาและหมู่ผึ้งที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นอย่างมีความสุข

ฟ้อนชมเดือน

(เพลงลาวลำปาง)

โอ้เดือนเอยโอ้เดือนดวงงาม ส่องวาววามแลอร่ามเวหา
โอ้เดือนนี้หนอไปยอจันทรา ชื่นวิญญาไหนมาเทียมเท่า
โอ้แสงจันทร์เจ้าคลายเศร้าร่มเย็น (ซ้ำ)
สุดสวยเอยสุดสวยนารี ยามราตรีมีจันทร์วันเพ็ญ
นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น ช่างงามจริงหญิงเอยงามเด่น
หากเห็นฤทัยหวนไห้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงนี้ได้กล่าวถึงความงามของดวงจันทร์ในคืนพระจันทร์เต็มดวง ที่สาดแสงอันละมุนมายังพื้นโลกทำให้ผู้ที่เห็นรู้สึกสุขใจ

ฟ้อนลาวดวงเดือน

(เพลงลาวดวงเดือน)

...

เที่ยวกลับ

โอ้ละหนอดวงตาเอย พี่นี้รักแสนรักดังดวงใจ

โอ้เป็นกรรมต้องจำจากไกล อกพี่อาลัยเจ้าดวงเดือนเอย

เห็นเดือนแรมเริศร้างเวหา เฝ้าแต่เบิ่งดูฟ้า (ละหนอ) เห็นมืดมน

พี่ทนทุกข์ทุกข์ทน เจ้าดวงเดือนเอย

เสียงไก่ขันขาน ช่างหวานเจื้อยแจ้ว

หวานสุดแล้ว หวานแจ้วเจื้อยเอย

ถึงจะหวานเสนาะ หวานเพราะกระไรเลย

บ่เหมือนทรามเชย เราละหนอ

(ประพันธ์โดย ; พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

แนวความคิดที่ใช้ธรรมชาติเป็นสื่อในบทเพลงนี้เป็นเรื่องของความทุกข์ในการจากกันกับบุคคลที่รักและผูกพันโดยใช้ความมืดมนของการลับไปของดวงเดือนจากขอบฟ้าเปรียบกับความทุกข์ทนของตนในการจากนางอันเป็นที่รักไป ซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติเมื่อมีพบย่อมมีพราก

2. แนวคิดด้านความรัก เป็นการใช้ความรักเป็นสื่อในการนำเสนอแนวคิดของผู้ประพันธ์จะช่วยให้ได้อารมณ์และภาพพจน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้นทำให้รู้ว่าผู้แต่งต้องการกล่าวถึงสิ่งใด มีแนวคิดใด ดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้

เพลงสีนวล

สีนวลชวนชื่นเมื่อยามเช้า รักเจ้าสาวสีนวล หวนคิดถึง

แม้ไม่แลเห็นเจ้าเฝ้าคนึง อยากให้ถึงวันที่รำสีนวล

(บทร้องของเก่า)

แนวความคิดด้านความรักในบทเพลงสีนวลนี้ปรากฏแนวคิดในด้านความรักความผูกพันต่อนางอันเป็นที่รัก โดยมิอาจคลาดคราได้สักคราเมื่อใดที่จากก็จำต้องครุ่นคิดถึงอยู่ทุกเวลาอยากพบนางนั้นโดยเร็วซึ่งถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่มีความผูกพันกันย่อมต้องไม่อยากพรากกัน

เพลงลาวเชิญผี

...

โปรดเอ๋ยโปรดประทาน ดลบันดาลด้วยฤทธี
ทรงเมตตาโปรดปรานี **แก่ข้าน้อยและกุมาร**
โปรดดลให้ฝนถั่ง ตกไหลหลั่งดั่งท่อธาร
โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบกินสิ้นทุกข์ภัย

(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

แนวคิดด้านความรักในเพลงลาวเชิญผีนี้สะท้อนให้เห็นความรักความผูกพันของแม่ที่มีต่อลูกคือเมื่อตนขอในสิ่งที่ตนเองปรารถนาแล้ว เมื่อได้รับแล้วก็ขอให้ได้ทั้งตนเองและผู้ที่ตนเองรักด้วย

เพลงแม่ศรี

ยักษีเอย ยักษีโสภณ
เจ้าช่างแต่งตน เลิศล้นหนักหนา
ห้อยไหล่แดงฉาด งามบาดนัยน์ตา
ช่างงามสง่า จริงยักษีเอย
ยักษีเอย ยักษีทศศรี
วางท่าจรลี ท่วงทีองอาจ
มุ่งใจใฝ่หา สีดานงนาฏ
แล้วรีบยุรยาตร เข้าอุทยานเอย

(จากบทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " ตอน ทศกัณฑ์ลงสวน)

แนวคิดด้านความรักในเพลงแม่ศรีสะท้อนให้เห็นว่าหากฝ่ายชายต้องการเกี้ยวพาราสีฝ่ายหญิงและต้องการให้ฝ่ายหญิงพึงใจนั้นจะต้องแต่งกายให้สวยแต่งจริตกิริยาให้งามสง่าเป็นที่ต้องตาต้องใจ

เพลงกราวอาสา (รำกราวอาสา)

พร้อมใจกันเดินเผชิญภัย หวังเอาโชคชัยเพื่อบ้านเมือง
พร้อมใจยอมตายมลายชนม์ หวังให้ชาติตนได้รุ่งเรือง
ส่วนตัวเราเองยอมรับภัย เพราะจะนำโชคชัยให้ถิ่นฐานบ้านเมือง
ให้น้อมระบือลือเลื่อง ชื่อเสียงกระเดื่องยืนนาน
ช่วยให้ธงชัยได้เฉลิมนาม ทั่วนิคมคามทุกแดนด่าน
ให้ชาติบ้านเมืองได้สำราญ เริงรื่นชื่นบานทุกแถวถิ่น
ข้าศึกเข้าบุกรุกแผ่นดิน ต้องขจัดให้สิ้นพ้นแดนเรา

(บทร้องของหลวงวิจิตรวาทการ)

แนวคิดด้านความรักในเพลงกราวอาสานี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดในเรื่องของความรักที่มีต่อชาติบ้านเมืองซึ่งยอมสละได้แม้กระทั่งชีวิตของตนเพื่อชาติบ้านเมืองแสดงให้เห็นถึงความรักชาติอย่างแรงกล้าเพื่อประเทศไทยอันเป็นแผ่นดินที่เราเกิดมาอาศัยอยู่นี้เป็นแผ่นดินที่ต้องปกป้องและรักษาเอาไว้ ดังนั้นเพื่อความสงบสุขของคนในชาติทุกคนต้องสามัคคีปกป้องประเทศชาติร่วมกันขจัดศัตรูที่มารุกรานออกไปเพื่อความคงอยู่ของชาติและเพื่อชื่อเสียงเกียรติยศของผู้เสียสละที่จะได้จารึกไว้ให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

แสงรัชนีส่องสีนวล (ลา ลา ลา ฯลฯ)
ชื่นใจชวนยั่วยวนใจชมอภิรมย์เริงใจ
เคล้าคู่เคียงไปฟ้อนกรายร่ายรำ (ลา ลา ลา ฯลฯ)
หนุ่มวอนกลอนกล่าวเว้าสาวหวานฉ่ำ
จันทร์งามยามค่ำเป็นสายนำตวงใจ

ยามเดือนลอยเด่น เหมือนเป็นใจให้สาวหนุ่มพลอดกัน
กรีดกรายร่ายรำสำเริงรื่น แสนชื่นชอบเชิงเริงรำทำกางกั้น
สับเปลี่ยนเวียนหันกันสำราญ
ร่ายรำท่ามกลางแสงเดือนเด่น
เยือกเย็นน้ำค้างช่างซาบซ่าน
สาวรำนำหนุ่มซุ่มชื่นบาน
ต่างสุขศานต์แสนงามยามค่ำคืน

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านความรักในเพลงลาวกระทบไม้นี้ได้กล่าวให้เห็นถึงการเกี้ยวพาราสีและการแสดงออกซึ่งความรักระหว่างหนุ่มสาวในค่ำคืนที่พระจันทร์เต็มดวงซึ่งเป็นบรรยากาศที่เหมาะสำหรับหนุ่มสาวกับความรัก

เพลงสร้อยโอ้ลาว (ระบำดอกบัว)

เหล่าข้าคณาระบำ ร้องรำกันด้วยเริงร่า
ฟ้อนสายให้พิศโสภา เป็นทีท่าเยื้องยาตรนาฏกราย
ด้วยจิตจงรักภักดี มิมีจะเหนื่อยแหนงหน่าย
ขอมอบชีวิตและกาย ไว้ใต้เบื้องพระบาทยุคล
...

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านความรักในเพลงสร้อยโอ้ลาวนี้เป็นการแสดงความจงรักภักดีต่อผู้ที่เคารพสูงสุดโดยการยอมพลีร่างกายและจิตใจเพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี แทรกแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในระบบเจ้าขุนมูลนายยศฐาบรรดาศักดิ์และชนชั้นของมนุษย์ซึ่งผู้น้อยย่อมมีความรักและจงรักภักดีต่อผู้มีระดับที่เหนือกว่า

เพลงแขกเชิญเจ้า (ระบำเทพบันเทิง)

...
ถวายอินทรีย์ ต่างมาลีบูชา
ถวายดวงตา ต่างประทีปจำรัสไข
ถ้อยคำอำไพ ต่างธูปหอมจุณจันทน์
ถวายดวงจิต อัญชลิตวรคุณ

	ที่ทรงการุณย์	ผองข้ามาแต่บรรพ์
	ถวายชีวิน	**รองบาทจนบรรลัย**
(สร้อย)	สุรศักดิ์ประสิทธิ์	สุรฤทธิ์กำจาย
	ทรงสราญพระกาย	ทรงสบายพระทัย

แนวคิดด้านความรักในเพลงแขกเชิญเจ้านี้แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับความรักและจงรักภักดีต่อผู้ที่เคารพสูงสุดโดยการยอมสละทุกส่วนที่เป็นตัวตนเองรวมทั้งชีวิตและจิตวิญญาณของตนเพื่อเป็นการแสดงความรักและจงรักภักดี แทรกแนวคิดเกี่ยวกับความรัก ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้มีระดับที่เหนือกว่าและเป็นผู้ที่ตนให้ความเคารพบูชา

เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

ไทยลานนา

นี่พี่น้องของเราไทยลานนา อยู่ด้วยกันนานมาแต่ก่อนเก่า
ได้ร่วมแรงร่วมใจสร้างไทยเรา เป็นพงษ์เผ่าญาติสนิทและมิตรแท้

ไทยใหญ่

นี่ไทยใหญ่อยู่ใกล้ทางทิศเหนือ เป็นชาติเชื้อพี่ชายของไทยแน่
ยังรักษาความเป็นไทยไม่ผันแปร ขยายแผ่สาขาตระกูลไทย

ไทยล้านช้าง

นี่คือไทยล้านช้างอยู่ข้างเคียง เคยร่วมเรียงอยู่เป็นสุขทุกสมัย
แม่น้ำโขงกั้นเขตประเทศไว้ **แต่ไม่กั้นดวงใจที่รักกัน**

สิบสองจุไทย

นี่พี่น้องชาวสิบสองจุไทย **เป็นพี่ใหญ่แน่แท้ไม่แปรผัน**
ต้นเชื้อสายไทยน้อยแหล่งสำคัญ ครั้งสมัยดึกดำบรรพ์พ่อขุนบรม

ไทยอาหม

นี่พี่น้องพวกสุดท้ายที่เข้ามา ก็เป็นไทยที่มีชื่อว่าอาหม
ล้วนเลือดเนื้อเชื้อไทยใฝ่นิยม ให้อาณาประชาคมไทยสมบูรณ์

(จากบทละครเรื่อง " อานุภาพแห่งความเสียสละ ")

แนวคิดด้านความรักในเพลงระบำซุมนุมเผ่าไทยนี้แสดงให้เห็นแนวความคิดในเรื่องของความรักที่มีต่อเชื้อชาติพงษ์เผ่าต้นตระกูลของตนอง แทรกให้เห็นถึงแนวคิดในเรื่องความผูกพันในสายเลือดเดียวกันของมนุษย์ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่แห่งใดก็ตาม

ระบำสี่ภาค

เพลงสาวเวียงเหนือ

พี่น้องของเราชาวเวียงเหนือ **รักชาติเชื้อศักดิ์ศรีดีนักหนา**
ประเพณีของเราเก่าก่อนมา ได้รักษาให้วัฒนาจนบัดนี้
เรามีศิลป์ประจำถิ่นเป็นสัญลักษณ์ ไปแห่งไหนก็ประจักษ์ทุกถิ่นที่
เครื่องแต่งกายฟ้อนรำและดนตรี ทั้งขันโตกเราก็มีไม่เหมือนภาคใด

...

จะเป็นภาคเหนือกลางอีสานใต้ ก็เป็นไทยทุกคนทั้งน้อยใหญ่
ต้องร่วมกันรักษาอธิปไตย เทิดชาติ ศาสน์ กษัตริย์ไทยไว้ยิ่งชีพเอย

(บทร้องของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

แนวคิดด้านความรักในเพลงระบำสี่ภาคนี้แสดงให้เห็นถึงความรักที่มีต่อกลุ่มชนในภูมิภาคของตนเอง รวมทั้งความรักชาติและรักท้องถิ่นของตนว่าไม่ว่าจะอยู่ภาคใดของประเทศไทยก็ตามทุกคนก็คือคนไทย และควรมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียว ความสมัครสมานสามัคคี ดังนั้นคนไทยทุกคนควรร่วมกันรักษาอธิปไตยของชาติบ้านเมืองเอาไว้โดยการเทิดทูนและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ระบำนกเขา

แสงอรุณแอร่มรามยามอุทัย รังสีไขประไพผ่องส่องเวหา
ผึ้งภมรว่อนเคล้าคลึงผกา หมู่ปักษาตื่นออกจากรังเรียง
ที่วังเวิ้งเชิงผามะราปี สกุณีที่ก้องซร้องแซ่เสียง
ฝูงนกเขาเคล้าคู่เรียกคูเคียง ส่งสำเนียงเริงสนุกจู้ฮุกกรู
บ้างขันคึกฮึกกล้าท้าคารม ทั้งเรียกคู่ขู่ข่มคู่ต่อสู้
ฝีปากดีที่ประชันต่างขันคู่ แล้วจับคู่ผู้เมียเข้าเคลียคลอ

(กรมศิลปากร)

แนวคิดด้านความรักในเพลงระบำนกเขานี้แสดงให้เห็นความรักของนกเขาที่อยู่เป็นคู่ของใครของมันซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ย่อมมีความรักความผูกพันเช่นเดียวกัน

เพลงฟ้อนดวงดอกไม้

...

ป่วงดอกไม้ก็ไม่งามเท่า พักตร์แม่เจ้าแม่ท้าวคำปิ่น
สำรวยเลิศช่างเฉิดโฉมฉิน บ่มีมลทิลทั่วสรรพางค์ (ดนตรีสอด)
กลิ่นดอกไม้ก็ไม่ระรื่น **หอมชุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง**
ข้าเจ้าภักดีบ่มีจืดจาง จนชีวิตวางวายเนอ
(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านความรักในเพลงฟ้อนดวงดอกไม้นี้แสดงให้เห็นถึงความรักความจงรักภักดีต่อบุคคลที่ตนเองให้ความเคารพบูชาอย่างแรงกล้าจนกว่าชีวิตจะหาไม่ แทรกแนวคิดในเรื่องของความยึดมั่นของมนุษย์

เพลงลาวสวยรวย (ฟ้อนรักเพลงที่ 1)

สองพี่เลี้ยงแม่เอ๋ยหลากจิต สงสัยคิดประหลาดใจ
หรือพระลอพระลอหน่อไท้ ท่านแกล้งเป็นพราหมณ์ปลอมเอย
ศิษย์ทั้งคู่เพียงพี่เลี้ยงพระลอแก้ว เห็นหาแคล้ว
หาแคล้วปู่ทาย สมหมายแล้วเอย
สาวมองเมินหาหนุ่มอะคร้าว เห็นใครน้าวเพิงพุ่ม
สองพี่เลี้ยงสองเมียงตะคุ่ม สุมทุมพฤกษาโพ้นเอย
โน่นนายขวัญนั่นนายแก้ว แน่แล้วบ่สงกา
เดี๋ยวหวนหลบหวนหลบเลี่ยงหน้า ซ่อนหาอยู่ไวไวเอย
สองนวลแม่เอ๋ยรื่นโรย **สาวชายโชยตาจับ**
สองพี่เลี้ยงสองเมียงขยับ **ผลับหายบให้เห็นเอย**
ล่อสาวสองเผลอไล่เผลอ **แต่หมายมุ่งตามไป**
เห็นหลงไกลหลงไกลได้ช่อง **ปล่อยให้สองเจอะเอย**

แนวคิดด้านความรักในเพลงลาวสวยรวยนี้แสดงให้เห็นถึงอานุภาพแห่งความรักที่จำต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งตนปรารถนา แทรกแนวคิดในเรื่องกิเลสที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกผู้ทุกคนจะมากน้อยต่างกันไป

ฟ้อนลาวดวงเดือน

(เพลงลาวดวงเดือน)

เที่ยวแรก

โอ้ละหนอดวงเดือนเอย พี่มาเว้ารักเจ้าสาวคำดวง

โอ้ดึกแล้วหนอพี่ขอลาล่วง **อกพี่เป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือนเอย**

ขอลาแล้วเจ้าแก้วโกสุม พี่นี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม

จะหาไหนมาเทียม เจ้าดวงเดือนเอย

หอมกลิ่นเกสรเกสรดอกไม้ หอมกลิ่นคล้ายคล้ายเจ้าสูของเรียม

เอย (ซ้ำ)

หอมกลิ่นกรุ่นครัน หอมนั้นยังบ่เลย

เนื้อหอมทรามเชย เราละหนอ

เที่ยวกลับ

โอ้ละหนอดวงตาเอย พี่นี้รักแสนรักดังดวงใจ

โอ้เป็นกรรมต้องจำจากไกล **อกพี่อาลัยเจ้าดวงเดือนเอย**

เห็นเดือนแรมเริศร้างเวหา เฝ้าแต่เบิ่งดูฟ้า (ละหนอ) เห็นมืดมน

พี่ทนทุกข์ทุกข์ทน เจ้าดวงเดือนเอย

เสียงไก่ขันขาน ช่างหวานเจื้อยแจ้ว

หวานสุดแล้ว หวานแจ้วเจื้อยเอย

ถึงจะหวานเสนาะ หวานเพราะกระไรเลย

บ่เหมือนทรามเชย เราละหนอ

(ประพันธ์โดย ; พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

แนวคิดด้านความรักในเพลงฟ้อนลาวดวงเดือนเป็นการกล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อนางอันเป็นที่รัก ในเวลาที่ต้องพรากจากกันไปทำให้รู้สึกอาลัยอาวรณ์ไม่อยากจากไปและนอกจากนี้ยัง

แทรกแนวคิดในเรื่องของเวรกรรมด้วยว่า หากต้องประสบกับความทุกข์ใจนี้แล้วเป็นเพราะกรรมของตนนั่นเอง ทำให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนย่อมไม่อยากพรากสิ่งที่ตนรักและผูกพันไปไกล

3. แนวความคิดด้านผู้หญิง เป็นการใช้ผู้หญิงเป็นสื่อในการนำเสนอแนวคิดของผู้ประพันธ์ให้รู้ว่าผู้แต่งมีแนวคิดใดเกี่ยวกับผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นด้านรูปสมบัติหรือคุณสมบัติก็ตามในบทประพันธ์นั้น ดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้

เพลงสีนวล

สีนวลชวนชื่นเ มื่อยามเช้า รักเจ้าสาวสีนวล หวนคิดถึง
แม้ไม่แลเห็นเจ้าเฝ้าคนึง อยากให้ถึงวันที่รำสีนวล

(บทร้องของเก่า)

แนวคิดด้านผู้หญิงในเพลงสีนวลเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงที่มีคุณลักษณะรูปงามกิริยานุ่มนวล ยิ้มแย้มสดชื่นจึงจะเป็นที่ประทับใจ

เพลงแม่ศรี

แม่ศรีเอย แม่ศรีสาวหงส์
เยื้องย่างมากลางดง เหมือนหนึ่งหงส์เหมราช
ผิวเจ้างามเมื่อยามพิศ งามจริตเมื่อยามผาด
อ่อนระทวยนวยนาด ลีลาศมาเอย

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน ")

แนวคิดด้านผู้หญิงในเพลงแม่ศรีสะท้อนให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่องกิริยาท่าทางที่งามสง่ารวมถึงลักษณะบุคลิกลักษณะของความเป็นกุลสตรีมีจริตกิริยาพอเหมาะพองามย่อมทำให้ชวนมองและประทับตาประทับใจผู้ที่ได้เห็น

เพลงลาวกระทบไม้ (รำกระทบไม้)

แสงรัชนีส่องสีนวล (ลา ลา ลา ฯลฯ)
ชื่นใจชวนยั่วยวนใจชมอภิรมย์เริงใจ
เคล้าคู่เคียงไปฟ้อนกรายร่ายรำ (ลา ลา ลา ฯลฯ)
หนุ่มวอนกลอนกล่าวเว้าสาวหวานฉ่ำ
จันทร์งามยามค่ำเป็นสายนำดวงใจ
ยามเตือนลอยเด่น เหมือนเป็นใจให้สาวหนุ่มพลอดกัน
กรีดกรายร่ายรำสำเริงรื่น แสนชื่นชอบเชิงเริงรำทำกางกั้น
สับเปลี่ยนเวียนหันกันสำราญ
ร่ายรำท่ามกลางแสงเดือนเด่น
เยือกเย็นน้ำค้างช่างซาบซ่าน
สาวรำนำหนุ่มชุ่มชื่นบาน
ต่างสุขศานต์แสนงามยามค่ำคืน

(บทร้องของ นายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านผู้หญิงในเพลงลาวกระทบไม้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของผู้หญิงที่มีความเปิดเผยมากขึ้นกว่าในสมัยก่อน คือจะมีการเกี้ยวพาราสีกันระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวในยามค่ำคืนและผู้หญิงก็จะไม่สงวนกิริยาท่าทีมากเหมือนเมื่อก่อน แฝงข้อคิดไว้คือเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปทุกสรรพสิ่งย่อมแปรเปลี่ยน

เพลงอาหนู

เจ้าสาวสาวสาวสะเทิ้น เจ้าค่อยเดินค่อยเดินมาตามทาง
ล้วนอนงค์องค์สำอาง นางสาวศรีห่มสี
ใส่กำไลแลวิไล ทองใบอย่างดี ทองดีดี
ประดับสีเพชรพลอย พลอยงามแลงาม
ใส่ต่างหูสองหู หูทัดดอกไม้
สตรีใดชนใดในสยาม จะหางามงามกว่า มาเทียมไม่เทียม (ซ้ำ)
ชวนกันเดิน พากันเดิน
รีบเดินมา จะไปฟังสักวาที่ในวัง

แนวคิดด้านผู้หญิงที่ได้จากเพลงอาหนูสะท้อนให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงที่มีกิริยาท่าทีที่สำรวมนุ่มนวลสมเป็นกุลสตรีไทย รวมถึงบุคลิกลักษณะและการแต่งกายที่เหมาะสมทำให้ชวนมองและเป็นที่ประทับใจจนหาที่เปรียบมิได้

ระบำย่องหงิด

เมื่อนั้น ฝ่ายฝูงเทพไทถ้วนหน้า
ขยับย่างนวยนาดเข้ามา ใกล้ฝูงนางฟ้ายุพาพาล
แล้วชัดสองกรอ่อนชด รำท่าพระรถโยนสาร
เรียงรอคลอเคล้าเยาวมาลย์ ประโลมลานทอดสนิทไปในที
นางสวรรค์กันกรป้องปัด **บิดสะบัดเบี่ยงบ่ายชายหนี**
เทพบุตรรำท่าม้าตีคลี ท่วงทีเวียนตามอันดับกัน

(กรมศิลปากร)

แนวคิดด้านผู้หญิงที่ได้จากเพลงระบำย่องหงิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสงวนกิริยาท่าทีของผู้หญิงซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งที่ผู้หญิงควรคำนึง

เพลงฟ้อนเล็บ

ทิงเนิดเถิดเทิงชั้นเชิงเสียงกลอง ปี่ซอคลอทำนองจังหวะคลอเคล้าไป
แด่งตัวงามดาโสภาน่าชม **เกล้ามวยสวยสมแซมเสียบพวงดอกไม้**
นุ่งซิ่นยาวกรอมพร้อมเสื้อวับวาม **หลากสีงดงามทับด้วยผ้าสไบ**
กรีดกรายส่ายกรสวมซ้อนเล็บยาว ท่าฟ้อนของลาวนี้เรียกว่าฟ้อนอันใด
ทิงเนิดเถิดเทิงชั้นเชิงร่ายรำ ฟ้อนเล็บตามลำนำนี่คือท่ารำของไทย

(บทร้องของคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

แนวคิดด้านผู้หญิงที่ได้จากเพลงฟ้อนเล็บนี้สะท้อนให้เห็นถึงการแต่งกายของหญิงสาวชาวเหนือซึ่งมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ฟ้อนชมเดือน

(เพลงลาวลำปาง)

โอ้เดือนเอยโอ้เดือนดวงงาม **ส่องวาววามแลอร่ามเวหา**
โอ้เดือนนี้หนอไปยอจันทรา **ชื่นวิญญาไหนมาเทียมเท่า**
โอ้แสงจันทร์เจ้าคลายเศร้าร่มเย็น (ซ้ำ)

สุดสวยเอยสุดสวยนารี ยามราตรีมีจันทร์วันเพ็ญ
นวลเดือนยั่วเย้าให้สาวเริงเล่น ช่างงามจริงหญิงเอยงามเด่น
หากเห็นฤทัยหวนให้รัญจวน (ซ้ำ)

(ประพันธ์โดย ; คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง)

แนวคิดด้านผู้หญิงที่ได้จากเพลงฟ้อนชมเดือนนี้สะท้อนให้เห็นว่าความงามของผู้หญิงนั้นย่อมเป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น

เพลงฟ้อนดวงดอกไม้

...
เร้าฤทัยเร้าให้ใฝ่ดอม ช่างน่าถนอมจริงเนอ (ดนตรีรับ)
ปวงดอกไม้ก็ไม่งามเท่า **พักตร์แม่เจ้าแม่ท้าวคำปิ่น**
สำรวยเลิศช่างเฉิดโฉมฉิน บ่มีมลทิลทั่วสรรพางค์ (ดนตรีสอด)
กลิ่นดอกไม้ก็ไม่ระรื่น **หอมชุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง**
ข้าเจ้าภักดีบ่มีจืดจาง จนชีวิตวางวายเนอ

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านผู้หญิงที่ได้จากเพลงฟ้อนดวงดอกไม้ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงว่า สตรีสูงศักดิ์ที่ควรแก่การเคารพบูชาและจงรักภักดีนั้น นอกจากจะถึงพร้อมด้วยรูปสมบัติแล้วด้านความประพฤติและการปฏิบัติตนรวมทั้งการมีจิตใจที่งดงามควรแก่การยกย่องเทิดทูนก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งด้วย ซึ่งก็หมายถึงความงามทั้งกายและใจที่ควรค่าแก่การเคารพนั่นเอง

4. **แนวคิดด้านประวัติศาสตร์** เป็นการใช้เนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ของชาติมาเป็นสื่อในการนำเสนอแนวคิดของผู้แต่งเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดอารมณ์ยึดมั่นในสถาบันชาติโดยแทรกแนวคิดอยู่ในบทเพลงนั้นๆ ดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้

เพลงระบำชุมนุมเผ่าไทย

ไทยลานนา

นี่พี่น้องของเราไทยลานนา อยู่ด้วยกันนานมาแต่ก่อนเก่า
ได้ร่วมแรงร่วมใจสร้างไทยเรา เป็นพงษ์เผ่าญาติสนิทและมิตรแท้

ไทยใหญ่

นี่ไทยใหญ่อยู่ใกล้ทางทิศเหนือ เป็นชาติเชื้อพี่ชายของไทยแน่
ยังรักษาความเป็นไทยไม่ผันแปร ขยายแผ่สาขาตระกูลไทย

ไทยล้านช้าง

นี่คือไทยล้านช้างอยู่ข้างเคียง เคยร่วมเรียงอยู่เป็นสุขทุกสมัย
แม่น้ำโขงกั้นเขตประเทศไว้ แต่ไม่กั้นดวงใจที่รักกัน

สิบสองจุไทย

นี่พี่น้องชาวสิบสองจุไทย เป็นพี่ใหญ่แน่แท้ไม่แปรผัน
ต้นเชื้อสายไทยน้อยแหล่งสำคัญ ครั้งสมัยดึกดำบรรพ์พ่อขุนบรม

ไทยอาหม

นี่พี่น้องพวกสุดท้ายที่เข้ามา ก็เป็นไทยที่มีชื่อว่าอาหม
ล้วนเลือดเนื้อเชื้อไทยใฝ่นิยม ให้อาณาประชาคมไทยสมบูรณ์

(จากบทละครเรื่อง " อานุภาพแห่งความเสียสละ ")

แนวคิดด้านประวัติศาสตร์ที่มีในเพลงระบำชุมนุมเผ่าไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาของชนชาติไทยก่อนที่จะมาเป็นประเทศไทยในปัจจุบันว่าคนไทยมีที่มาอย่างไร สืบเชื้อสายมาจากที่ใดบ้าง

5. แนวคิดด้านความเชื่อ เป็นการเสนอแนวคิดให้ผู้ฟัง ผู้อ่านได้รู้ว่าในบางครั้งคนเรา **จะกระทำการใดย่อมมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเป็นกำลังใจในการที่จะกระทำสิ่งต่างๆนั้นให้ประสบความสำเร็จได้ดังความมุ่งมาดปรารถนา ดังที่ปรากฏในเพลงไทยเดิมประกอบรำ ดังนี้**

เพลงชมดลาด

เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า สอดสร้อยมาลาเฉิดฉิน
ทั้งกวางเดินดงหงส์บิน **กินริน**เลียบถ้ำอำไพ
อีกช้านางนอนภมรเคล้า แขกเต้าผาลาเพียงไหล่
เมขลาโยนแก้วแววไว มยุเรศฟ้อนในอัมพร
ยอดตองต้องลมพรหมนิมิต อีกทั้งพิสมัยเรียงหมอน
ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร **พระสี่กรขว้างจักรฤทธิรงค์**

(บทละครเรื่อง " รามเกียรติ์ " พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงชมตลาดเป็นความเชื่อในเรื่องของเทพ คือ พระนารายณ์ พระพรหม นางเมขลาและดวงแก้วอีกทั้งอมนุษย์ คือ กินนรี

เพลงมอญดูดาว

แล้วจัดแจงแต่งกายพลายชุมพล แปลงตนเป็นมอญใหม่ดูคมสัน
นุ่งผ้าตาหมากรุกของรามัญ **ใส่เสื้อลงยันต์ย้อมว่านยา**
คอผูกผ้าประเจียดของอาจารย์ โอมอ่านเสกผงผัดหน้า
คาดดะกรุดโทนทองของบิดา โพกผ้าสีทับทิมริมขลิบทอง
ถือหอกสัดโลหะชนะชัย เหมือนสมิงมอญใหม่ดูไวว่อง
ขุนแผนขี่สีหมอกออกลำพอง ชุมพลขึ้นกะเลียวผยองนำโยธา

(จากบทละครเรื่อง " ขุนช้างขุนแผน")

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงมอญดูดาวเป็นความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถาและเครื่องรางของขลัง

เพลงลาวเชิญผี

นบเอยนบเกศ ไหว้เทเวศร์ทุกทิศา
ที่สวรรค์ชั้นฟ้า ทั้งเจ้าป่าทุกตำบล
ไหว้องค์พระวรุณราย ผู้ประสาทหลั่งสายฝน
หากโอรสจะยืนชนม์ ดำรงรัฐสวัสดี
โปรดเอ๋ยโปรดประทาน ดลบันดาลด้วยฤทธี
ทรงเมตตาโปรดปราณี แก่ข้าน้อยและกุมาร(มีต่อ)

โปรดดลให้ฝนถั่ง ตกไหลหลั่งดั่งท่อธาร
โปรยปรายให้สำราญ ได้อาบกินสิ้นทุกข์ภัย
(จากบทละครเรื่อง " พญาผานอง")

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงลาวเชิญผีเป็นความเชื่อในเรื่องพระพิรุณ เทพเทวดาที่อยู่บนสรวงสวรรค์รวมทั้งเจ้าป่าเจ้าเขา

รำกริชสุหรานากง

ยอกรประนมขึ้นเหนือเกศ ไหว้เทเวศร์รังสรรค์
ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิไกรใครจะทัน ซึ่งรับพลีกรรม์บำบวง
องค์อสัญแดหวาวราฤทธิ์ สิงสถิตอยู่ในไศลหลวง
เชิญดูขับรำทั้งปวง ที่ได้บวงสรวงไว้เอย
(จากบทละครเรื่องอิเหนา บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงรำกริชสุหรานากงเป็นความเชื่อเรื่องเทวดาและการไหว้ด้วยพิธีพลีกรรมเพื่อบวงสรวง

เพลงแขกเชิญเจ้า (ระบำเทพบันเทิง)

เหล่าข้าพระบาท ขอวโรกาสเทวฤทธิ์อดิศร
ขอฟ้อนกราย รำร่ายถวายกร
บำเรอปิ่นอมร ปะตาระกาหลา
ผู้ทรงพระคุณ ยิ่งบุญบารมี
เพื่อเทวบดี สุขสมรมยา
เฉลิงเทพสิมา พิมานสำราญฤทัย
(สร้อย) สุรศักดิ์ประสิทธิ์ สุรฤทธิ์กำจาย
ทรงสราญพระกาย ทรงสบายพระทัย
ถวายอินทรีย์ ต่างมาลีบูชา
ถวายดวงตา ต่างประทีปจำรัสไข
ถ้อยคำอำไพ ต่างธูปหอมจุณจันทน์
ถวายดวงจิต อัญชลิตวรคุณ
ที่ทรงการุณย์ ผองข้ามาแต่บรรพ์

ถวายชีวิน รองบาทจนบรรลัย

(สร้อย) สุรศักดิ์ประสิทธิ์ สุรฤทธิ์กำจาย

ทรงสราญพระกาย ทรงสบายพระทัย

เพลงยะวาเร็ว

ร่วมกันร้องทำนองลำนำ (ซ้ำ) มาฟ้อนมารำให้รื่นเริงใจ (ซ้ำ)

ให้พร้อมให้เพรียงเรียงระดับ เปลี่ยนสับท่วงทีหนีไล่

เวียนไป ได้จังหวะกัน

อัปสรฟ้อนส่าย กรีดกรายออกมา

ฝ่ายฝูงเทวา ทำท่ากางกั้น (ซ้ำ)

เข้าทอดสนิท ไม่บิดไม่ผัน (ซ้ำ)

ผูกพัน ผูกพัน สุขเกษม ปลื้มเปรม ปลื้มเปรมปรีดา

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงแขกเชิญเจ้าและเพลงยะวาเร็วเป็นความเชื่อในเรื่องเทวดาและพระอินทร์ว่าเมื่อจะแสดงความเคารพนบนอบเทพเทวดาต่างๆนั้น มักใช้การฟ้อนรำเพื่อเป็นเครื่องบำรุงบำเรอ

เพลงตะเขิ่ง (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 1)

ดาวดึงส์เทวโลกมโหฬาร เป็นที่อยู่สำราญฤทัยหรรษ์

สารพัดงามจริงทุกสิ่งอัน สารพันอุดมสมใจปอง

เทพบุตรผุดพรรณโฉมยง งามทรงอาภรณ์ไม่มีหมอง

นางอัปสรองอนสงวนนวลละออง งามทรงเครื่องทองและเพชรนิล

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงตะเขิ่งเป็นความเชื่อในเรื่องเทพบุตร นางอัปสรที่อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ซึ่งเป็นวิมานของพระอินทร์

เพลงเจ้าเซ็น (ระบำดาวดึงส์เพลงที่ 2)

สมเด็จพระอมรินทร์ปิ่นมงกุฎ ทรงวชิราวุธธนูศิลป์
รักษาเทวสีมาเป็นอาจิณ อสุรินทร์อรีไม่บีฑา
อันอินทรปราสาททั้งสาม ทรงงามสูงเงื้อมกลางเวหา
สี่มุขหุ้มมาศสะอาดตา ใบระกาแกมแก้วประกอบกัน
ช่อฟ้าช้อยเฟื้อยเฉื่อยชด บราลีที่จรดมุขกระสัน
มุขเด็ดทองคาดกนกพัน บุษบกสุวรรณชามพูนุท
ราชยานเวชยันต์รถแก้ว เพริศแพร้วกำกงอลงกต
แอกงอนอ่อนสลวยชวยชด เครือบดช่อตั้งบัลลังก์ลอย
รายรูปสิงห์อัดหยัดยัน สุพรรณจับนาคหิ้วเศียรห้อย
ดุมพราววาววับประดับพลอย แปรกแก้วกาบช้อยสะบัดบัง
เทียมด้วยสินธพเทพบุตร ทั้งสี่บริสุทธิ์ดั่งสีสังข์
มาตลีอาจขี่ขับประดัง ให้รีบรุดสุดกำลังดังลมพา

(จากบทละครดึกดำบรรพ์เรื่อง " สังข์ทอง " ตอนตีคลี)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงเจ้าเซ็นเป็นความเชื่อในเรื่องเทพ คือ กล่าวถึงพระอินทร์ซึ่งสถิตอยู่บนวิมานแมนที่มีความงดงามอลังการมาก

เกริ่น (ระบำไก่)

ปู่กระสันถึงไก่ ในไพรพฤกษ์
ปู่รำลึกถึงไก่ ไก่ก็มา **บ่รู้กี่คณากี่หมู่**
ปู่เลือกไก่ตัวงาม ทรงทรามวัยทรามแรง

เพลงลาวจ้อย

สร้อยแสงแดงพระพราย ขนเขียวลายระยับ
ปีกสลับเบญจรงค์ **เลื่อมลายยงหงสบาท**
ขอบตาชาดพะพริ้ง **สิงคลิ้งหงอนพรายพรรณ**
ขานขันเสียงเอาใจ **เดือยหงอนใสสีระรอง**
สองเท้าเทียมนพมาศ เพียงฉลุชาดทาร
ปู่ก็ใช้ให้ผีลง **ผีก็ลงแก่ไก่...**

(จากเรื่อง " ลิลิตพระลอ ")

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงเกริ่นและเพลงลาวจ้อยเป็นความเชื่อในเรื่องของเวทมนตร์คาถาและไสยศาสตร์ที่กระทำในพิธี เพื่อลงเสน่ห์ยาแฝด

เพลงระบำนพรัตน์

รัตนคูหาชัยสิทธิ์ ล้วนวิจิตรนวรัตน์จรัสฉาย
แสงมณีสีวามอร่ามพราย เป็นเลื่อมลายแลสลับระยับตา
อันเพชรดีสีขาวรุ้งพราวเลิศ สุดประเสริฐแสงสีวิเลขา
ใครประดับเพชรดีมีราคา เรืองเดชานุภาพด้วยดวงมณี
ทับทิมแท้แลดูแดงอร่าม แสงแวววาวแจ่มจรัสรัศมี
กำจัดปวงโรคาพยาธี พูนทวีสินทรัพย์นับอนันต์
มรกตสดขจีสีเขียวขำ แสงงามล้ำเลอเลิศประเสริฐสรรพ์
ประดับกันเขี้ยวงาสารพัน คุ้มภยันอันตรายถ้วนมวลพารา
อันมณีสีเหลืองเรืองวิรุจน์ นี้คือบุษราคัมเลิศล้ำค่า
เป็นอาภรณ์พูนสวัสดิ์วัฒนา ชนม์พรรษายืนดำรงคงนิรันดร์
แก้วโกเมนแดงก่ำน้ำใสสด แสนงามงดรูจีแสงสีสรรพ์
ผู้ประดับรับเคราพอภิวันทน์ ประชานันต์นับถือเลื่องลือนาม
นิลกาฬน้ำเงินก่ำล้ำหมอกเมฆ รุจิเรขรุ่งโรจน์โชติอร่าม
อำนวยสรรพ์สุขารมณ์อภิราม สิ่งดีงามหลามหลั่งสพรั่งมา
สีขาวหม่นหมอกมัวสลัวแสง บอกแสดงมุกดาหารตระการสง่า
ดลขจัดสัตว์ร้ายพ่ายเดชา อสรพิษนานาล่าหลีกไกล
แก้วเพทายพรายแสงสีแดงเรื่อ พรรณอะเคื้อลำยองผุดผ่องใส
นำสิริมงคลดลโชคชัย กำจัดภัยผองอุบาทว์ให้คลาดคลาย
แก้วไพฑูรย์ขุ่นฉวีสีไม้ไผ่ สังวาลไหมสาแหรกผ่านประสานสาย
บันดาลชัยชนะหมู่ศัตรูร้าย แผ่กำจายเสน่ห์ติดจับจิตเอย

เพลงสุรินทราหู

สีขาวผ่อง	**(เพชรดี)**
ทับทิมสี	**(มณีแดง)**
เขียวใสแสง	**มรกต**
เหลืองใสสด	บุษราคัม
แดงแก่กล่ำ	โกเมนเอก
สีหมอกเมฆ	นิลกาฬ
มุกดาหาร	หมอกมัว
แดงสลัว	เพทาย
สังวาลย์สาย	(ไพฑูรย์)
เจิดจำรูญ	นพรัตน์
อวยสวัส -	ดิภาพลัน
ปวงวิบัติ	ขจัดพ้น
ผ่านร้าย	กลายดี

(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงระบำนพรัตน์เป็นความเชื่อในเรื่องของการประดับอัญมณีเพื่อความเป็นสิริมงคลและเสริมบารมี อำนาจวาสนา รวมทั้งการป้องกันเภทภัยต่างๆที่จะมาแผ้วพานตนเอง

เพลงระบำไกรลาศสำเริง

พวกเราล้วนชาวไกรลาศคีรี	รื่นเริงฤดีเกษมสุขศรีสโมสร
ขอรำร่ายกรีดกรายฝ่ายฟ้อน	ให้สุนทรทัศนาสุขารมณ์
ร่วมเริงสำราญ	ระรื่นชื่นบานในงานฉลอง
กล่าวคำทำนอง	ให้สอดประสานเสียงประสม
ตามประเพณี	**ในก่อนกาลบุราณนิยม**
ขอเชิญชม	**ภิรมย์รื่นสำเริงฤทัย**
ชาวไกรลาศ	**มาดหวังตั้งใจ**
อวยพรให้	**วิโรจน์รุ่งวรานันท์**
แวดล้อมพร้อมหน้า	**เหล่ากินราและกินรี**
หมู่พญาวาสุกรี	**อีกครุฑาและคนธรรพ์(มีต่อ)**

เหล่าเทพธิดา โสภาลาวัณย์ เทพไททุกชั้น อสูรกุมภัณฑ์
วิทยาธรผู้มีคุณธรรม ประจำตนเป็นคนดี ซื่อตรงคงที่ ไม่ผันแปรเที่ยงแท้แน่นอบาก
บั่นมั่นจิต มิคิดย่อหย่อน เทพช่วยอวยพร แซ่ซ้องสรรเสริญเจริญชัย
ให้สันต์เกษมสุข ห่างภัยไกลทุกข์นิรันตราย
ผู้ผยองป่องร้าย จงแพ้พ่ายมลายไป
สิ่งที่ประสงค์ ขอจงเสร็จได้
เกียรติระบือไกล ทรัพย์เงินทองนองเนืองนอง เทอญ
(บทร้องของนายมนตรี ตราโมท)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงระบำไกรลาศสำเริงเป็นความเชื่อในเรื่องเทพเทวดา เหล่ากินรากินรี คนธรรพ์ วิทยาธร อสูรและอมนุษย์ที่อยู่บนสรวงสวรรค์

เพลงตุ้งติ้ง (ระบำครุฑ)

ครุฑเอยครุฑทรง ควรอาสน์คู่องค์พระทรงศิลป์
เผ่นผงาดผาดผยองเผยอบิน สะเทือนดินสะท้านดงพงไพร
ลอยลิ่วปลิวโพยมพยับคุ้ม เมฆเกลื่อนหมอกกลุ้มอุทัยไข
ถีบราถาร่อนมาไวไว ข้ามไพรเขตพฤกษ์คิรินทร
พันแดนแผ่นดินถิ่นมนุษย์ โบยรีบบินรุดไม่หยุดหย่อน
ลุห้วงล่วงมหาสาคร ข้ามเขตสิงขรหิมพานต์
นาทีหนึ่งเที่ยวทั่วรอบ สุดขอบสิ้นเขตไพศาล
ทั่วแคว้นจังหวัดจักรวาล แสวงมุ่งกรุงพาราพาณา
(จากบทละครเรื่อง " อุณรุท ")

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงตุ้งติ้งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพระนารายณ์และครุฑทรงซึ่งเป็นพาหนะของพระองค์ที่มีขนาดใหญ่โตมโหฬาร

ระบำนันทอุทยาน

แดนเกษมเปรมใจใดจะทัน **นันทวันของเราชาวแมนสรวง**
สารพัดงามสพรั่งไปทั้งปวง แลละลวงละลานพิศติดหทัย
มีสระแก้วแววววาววะวาววับ แลระยับรุ้งปลั่งรังสีใส
อุบลบานตระการล้ำผ่องอำไพ ชูไสวแข่งฉวีนิรมล
ที่แถวทางหว่างวิถีมณีลาด งามโอภาสผ่องแผ้วแนวสถล
พุ่มไม้ดอกออกอร่ามงามพึงยล ต่างต่างต้นต่างสลับสีสรรพกัน
มีน้ำพุพุ่งซ่าธาราไหล แลวิไลวิลาศล้วนสวนสวรรค์
สำหรับองค์อัมรินทร์ปิ่นเทวัญ ซึ่งรังสรรค์สร้างสมอบรมมา

(กรมศิลปากร)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงระบำนันทอุทยานเป็นความเชื่อในเรื่องของพระอินทร์ที่สถิตอยู่บนวิมานแมนอันสวยงาม ซึ่งมีทั้งเหล่าเทพเทวดา อาศัยเป็นบริวารอยู่ด้วย

ระบำสวัสดิสงคราม

เพลงขึ้นพลับพลา

อนึ่งภูษาผ้าทรงณรงค์รบ ให้มีครบเครื่องเสร็จทั้งเจ็ดสี
วันอาทิตย์สิทธิโชคโฉลกดี เอาเครื่องสีแดงทรงเป็นมงคล

เพลงช้างประสานงา

เครื่องวันจันทร์นั้นควรสีนวลขาว จะยืนยาวชันษาสถาผล
อังคารม่วงช่วงงามสีครามปน เป็นมงคลขัตติยาไม่ราคี

เพลงพระยาสี่เสา

เครื่องวันพุธสุดดีด้วยสีแสด กับเหลือบแปดปนประดับสลับสี
วันพฤหัสจัดเครื่องเขียวเหลืองดี วันศุกร์สีเมฆหมอกออกสงคราม

เพลงตวงพระธาตุ

วันเสาร์ทรงดำจึงล้ำเลิศ แสนประเสริฐเสี้ยนศึกจะนึกขาม
หนึ่งพาชีขี่ขับประดับงาม ให้ต้องตามสีสันจึงกันภัย

(บทประพันธ์ของพระสุนทรโวหาร (ภู่))

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงระบำสวัสดิสงครามเป็นความเชื่อในเรื่องของเครื่องอาภรณ์ในการออกศึกสงคราม คือ ต้องสวมใส่เสื้อผ้าตามสีตามวันที่กำหนดเพื่อความเป็นสิริมงคล แคล้วคลาดปลอดภัยและนำชัยมาสู่ตนเองรวมทั้งพาหนะที่ใช้ในการสงครามนั้นก็ต้องประดับสีตามที่กำหนดด้วยเพื่อความสวัสดิมงคล

ระบำย่องหงิด

เมื่อนั้น ฝ่ายฝูงเทพไทถ้วนหน้า
ขยับย่างนวยนาดเข้ามา ใกล้ฝูงนางฟ้ายุพาพาล
แล้วชัดสองกรอ่อนชด รำท่าพระรถโยนสาร
เรียงรอคลอเคล้าเยาวมาลย์ ประโลมลานทอดสนิทไปในที
นางสวรรค์กันกรป้องปัด บิดสะบัดเบี่ยงบ่ายชายหนี
เทพบุตรรำท่าม้าตีคลี ท่วงทีเวียนตามอันดับกัน

(กรมศิลปากร)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงระบำย่องหงิดเป็นความเชื่อในเรื่องของเหล่าเทพบุตร เทพธิดา ที่รำร่ายอยู่บนสรวงสวรรค์

เพลงฟ้อนเงี้ยว

ขออวยชัยพุทธิไกรช่วยค้ำ ทรงคุณเลิศล้ำไปทุกทั่วตัวตน
จงได้รับสรรพมิ่งมงคล นาท่านนา ขอเทวาช่วยรักษาเถิด
ขอให้อยู่สุขาโดยธรรมานุภาพเจ้า เทพดาช่วยเราถือเป็นมิ่งมงคล
สังฆานุภาพเจ้าช่วยแนะนำผล สรรพมิ่งทั่วไปเนอ
มงคลเทพดาทุกแห่งหน ขอบันดลช่วยค้ำจุน

(บทร้องของเก่า)

แนวคิดด้านความเชื่อที่ปรากฏในเพลงฟ้อนเงี้ยวเป็นความเชื่อในเรื่องของพระรัตนตรัยในทางพุทธศาสนา รวมทั้งเทพเทวดาที่จะช่วยปกปักรักษาคุ้มครอง

การใช้ถ้อยคำและการใช้โวหาร เป็นศิลปะและชั้นเชิงในการแต่งบทประพันธ์ให้มีรสของถ้อยคำลึกซึ้งประทับใจ เป็นการแสดงข้อความอันเกิดจากการเลือกสรรถ้อยคำมาเรียบเรียงในลักษณะต่างๆ ช่วยให้บทประพันธ์ไพเราะสละสลวย เร้าความรู้สึก สร้างอารมณ์สะเทือนใจ จากการศึกษาการใช้ถ้อยคำและการใช้โวหารเปรียบเทียบและภาพพจน์ในเพลงไทยเดิมประกอบรำพบว่ามีการใช้ถ้อยคำประเภทการซ้ำคำ การเล่นเสียงสัมผัสทั้งสัมผัสอักษรและสัมผัสสระ

ส่วนการใช้โวหารเปรียบเทียบและภาพพจน์พบว่ามีการใช้โวหารและภาพพจน์ 5 ลักษณะ คือ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐานและอติพจน์ ส่วนในด้านแนวคิดซึ่งก็คือสิ่งที่ผู้แต่งต้องการถ่ายทอดความในใจออกมาเพื่อให้ผู้อ่านตีความนั่นเอง ในที่นี้ปรากฏแนวคิด 5 ด้าน คือ ด้านธรรมชาติ ด้านความรัก ด้านผู้หญิง ด้านประวัติศาสตร์และด้านความเชื่อ